

Gyahun bihítina Yéesu ma

1

Yéesu ma ta a téda

¹ Teyofil, insúmnati ndaani. Bima nsafnatin yo, nwuuntandina wi ma Yéesu ma yaani a dúniya ma. Nwuuntandina yo fana wi ma ahíhhiilni biñan ma a dúniya ma ² an a fléey ma Haala ma nnúmma a téda. Jandi Haala ma nnúmma a téda, Yéesu ma saanti ngi bihíti bigilli ma, bigi ma ajógin yo sa ahítibà. Ahíhhiilibà wi ma bijangan yaa a taan willi ma. Añaabà fhíta fe a gidaangin Wúlin Haala ma. ³ We wéeti Yéesu ma, bima alóodni, awiinjte a gilóodi ma. Bima awiijtin a gilóodi ma, jandi Haala nnúmma a téda, ahútili bihíti bigilli ma. Agédbà yaa agu uyete hatíde. A gléey njimmin ntahla, njalóo njal agabà gédi yaa awiinjta a gilóodi ma, agu uyete hatíde. Agabà híhhiili fana a bboorin gilamin Haala ma.

⁴ Fléey ffoda areenjindi ngi bàa ma. Ayaabà : « Bambagi yaanti bóji wómmu gíni Yérusalem. » Ayaabà : « Títana yoon wi ma Faafan ban gíni Haala ma saantin anyaa. Ayaa anwunbaa Wúli willi ma, san we meesa a gliitim baa ma, banan gí ngi Haala a ffoda. Ñí ma fana saantíbaa yo yaa anwunbaa wi. ⁵ Bahúri yaa Jan ma nlíbtí yo biñan ma a wéde, ayaantíba, bari hando ngi gléey go, inlíbtíbaa a Wúlin Haala ma. Wúlin Haala ma ngí ngi baa ma ginhódi, am bge. »

⁶ Bima bireenjini ngi hí, bíbaama ndu ugí mo anhamtíba biyísrayel ma flamim bàa ma waabo ? ⁷ Mma Yéesu ma yaabà : « Baa ggim mmada huri yaa a waatí ma gwil ge nyaale. Faafan ban ma gíni Haala, he hí tída hura a waatí ma anhamtitíbaa flamim baa ma. Hí di jéti waatí ma, gwil

gilli ma gi. » ⁸ Ayaabà : « Bari sam bahúri yaa, waammú Haala ma nñaabaa Wúli willi ma. Wúlin Haala ma nñaabaa sembe sam bamada tó wuuntandi biñan gi ma nyaani a gimaaram baa ma. Bammada saanti ngi biñan ma gwil giinda ma títi bóji wómmu, gíni Yérusalem, an a fnbigi fómму gíni Yude ma fndúba, an a fnbigi folla gíni Samari, an a dúniya ma undúba ttu. »

⁹ Bima bigín ngi hí, bima asaantimbà gwil gembe, mma bibiita Haala ma yali anjiinjima a téda. Biñínma am bidan biitani nmil madtíma a téda. ¹⁰ Biga ñín a téda. Haji ma bilaante bisibi bitúbliti gwil ghiyy fis, bég jetu halam bàa ma. ¹¹ Biñabà, biyaabà : « Biñan Galilee, wi banyaa bo, wi bañínta a téda ? Hí ma bañín, Haala ma númma a téda. Bari njal ma Haala ma jiinjimam bómmu a téda, fléey fi mbinte, Yéesu ma nwaliti hatíde. »

Bijóg Majaas a fjúmna Yuda

¹² We wéeti bihítina Yéesu ma gí a fgongo ma binyaa Fgongon Olif. Fgongo fembe aa ddaajírri ngi Yérusalem. Fgíloметри ffoda, fe fi gí haj ma. Bima gwil ge diisni, biyaantiti héd ma, mma biñóodi Yérusalem ma. ¹³ Bima bigatini bóji ma, bita a hódim bàa ma a suburadi a téda. Gtuugim bàa ma go : Bbiyeer, Jan, Jag, Andre, Filib, Tomas, Bartelemi, Maaju, Jag gíni mbina Alfe, Simon gíni anan ni fbangom bàa ma gíni Yísrayel, ngi Yuda gíni mbina Jag. ¹⁴ Bigolla fana ngi sujurr mo ngi bàa ma. Bég gí Mari gíni nnan diimbàna Yéesu ma, ngi binín bigolla ngi biduulna Yéesu ma. Biga a fjaa ffoda bindúba. Binsaanti ngi Haala waatóo waatí.

¹⁵ Fléey ffoda, bima bigín a fnsujurri ma, bimada biñan geme ngi biñan njímmin nsibi. Mma Bbiyeer ma luusu, asaanti ngi bàa ma. ¹⁶⁻¹⁷ Ayaabà :

« Bibíyaada, a bboorina Yuda, bahúri yaa, Yéesu ma jógma yo ngi bâa ma. Ayaati ngi bâa ma. Bari Yuda ma, hí ma hí gédi bitagina Yéesu ma hala ma Yéesu ma gín. We wéeti Wúlin Haala saanti yo a bboorina Yuda, njal ma anlóodi, holla nan jódi gyaat gilli ma. Usaanti yo ngi Dawda habe, san he saf a bsaantin Haala ma. Waabo, wi ma Haala ma saantin yo a bboorina Yuda ma, we yaalu. Gaatu Haala nge guunṭa bsaanti billi ma.

¹⁸ Yuda ma, bima agaandani Yéesu ma, gudi ma agitim bembe, ató wúsi suuba. Bari Yuda ma habu. Agóbiti bgo títa a téda an a boja, am mbúte billi ma dan yaanta. ¹⁹ Biñaṅ Yérusalem ma bindúba siim wi ma diisni. Mma bituug suub wembe Hageldama a fsaantim bàa ma gíni Suubin gsaam.

²⁰ A bboorin he ma Dawda ma safti yo a bsaantin Haala ma, a Gribin gilébtin Haala ma. Wi ma asaftin yo a bboorina Yuda ma, umma wo. Ayaa : "San Haala baali willi ma ṛat usole. Hal mbagi mees héd ma. " Ayaa fana : "San Haala holla jódi gyaat gilli ma." »

²¹ Bima Bbiyeer ma wuuntandimbà wi ma gín a bsaantin Haala ma, ayaabà : « We wi t́nga fondi bâjóg holla, hí ma njódi fjúmna Yuda ma. Ajanga gí hal ma uhúrin yaa, angi yo hotinde ngi bâa bidoonṅa Yéesu ma a giléey ma ṛdúba Ateengim bâan ma gíni Yéesu ma gíni ngi bâa ma.

²² Amaara títi ma Jan ma nlíbtí biñaṅ ma a wéde an waatí ma Haala ma yaantíni Yéesu ma a bâan ma, ajiinjima nan a tédi ma. Ajanga tó wuuntandi biñaṅ ma yaa Yéesu ma wiinṭi a gilóodi ma, aluus hatíde. Ahúr habe gaatu hí de maarandu. Abiitama bima he wiinṭini a gilóodi ma. »

²³ Bima asaantin asów, mma bijódi bilaante bisibi gíni Majaas ngi Isíf. Isíf ma, binyaama fana Barsabas ngi Justus. ²⁴ Bima bijógni bége, bisag Haala ma. Biyaama : « Biñan bisib ma bâjóni bómmu, Hú ma hí gí Ateengim bâa ma bindúba. Hú ma hí húri wi ma gín a glom biñan ma bindúba. Sam udaangibâa, unambâa jóni hal awoda a biñan bisib bógi ²⁵ hí ma mmada tó saanti gwilna Yéesu ma. Angí ahítina Yéesu ma ngi bâa ma a fjúmna Yuda. Gaatu Yuda ma, he lóodu, ató nan hala ma ajangan taa. »

²⁶ Bima bisagni Haala ma san he gédbà hí ma bijangan jóni, mma bijód ngóbiri. Biyaa a ftuugin hí ma nhotu nyaanta, hí ma hí binjóni. Bitó biita ftuugina Majaas, fe yaanta a ngóbiri ma. He hí ngí ahítina Yéesu ma ngi bijímmin ngi awoda bigolla.

2

Haala ñaa bihatina Yéesu ma Wúli willi ma

¹ Iyoo. Fléeyn feet, fe gaŋu, feet ma binyaa Bantigoot. Bihatina Yéesu bindúba sujurre hala woda. ² Bima bigín héd ma mmeese, hagi ma bisiim wiloolo ñaat njan fndígila fndaŋ. Uñaati títa a téda an a baali ma undúba. ³ Bima bisiimni habe, mma bibiita wiloolo hútilibà. We mébti ngi demetin gjoole. We laslasindi a bàa ma bindúba ttu. Uhiila a gon hínoo híni. ⁴ Hagi ma Wúlin Haala gí ngi bàa ma a gliitim bàa ma bindúba. Biga a ffoda ngi Haala ma. Biga siimdindi ngi Wúlin Haala. Biyali binsaanti a gsaanti gber, gi ma bii ssiim, gaatu Wúlin Haala ma ñaabà sembe.

⁵ We wéeti bijuwif fmbún, bigi ma uhúrin yaa, bingi lébti mo ndaani Haala ma, bég gí Yérusalem. Biyaantiti a gbango gber ndúba. ⁶ Bima

bijuwif ma siimni ɲaati ma njan fndígila, mma bibinte. Bima bigatini, biweeti bembégele nsaanti gsaantim bàa ma ɲdúba ttu. Bii ttúr wi ma bintagi. ⁷ Bsaant ma baatíbà. Biyaa : « Héy ! Ngette biñanɲ Galilee bómbogi ga ? bii ssiim gsaantim bâan ma. ⁸ Bari waabo bâsiim wi ma bég nsaanti undúba, gaatu binsaanti gwilin Haala ma a gsaantim bâan ma. Halla bimadan yaa habe ? » ⁹ Biyaa : « Waabo a gbango fmbúnɲ bâyaantite : Barte, Médi, Elam, Mesopotami, Yude, Gabodos, Bont, Asi, ¹⁰ Frigi, Bamfili ngi Yésibt. Bigolla yaantiti a bóji ma binyaa Siren a Libi. Bigolla yaantiti bóji ma binyaa Rom. ¹¹ Fnse, bâgí bijuwif. Bigolla déelu bijuwif, bigolla tag bsínm bijuwif. Bari bâyaantiti a gbango fmbúnɲ. Bigolla yaantiti Gret ngi Arabi fana. Bâtó wéeti bembégele nsaanti a gsaantim bâan ma ɲdúba ttu. Wi ma bembégele saantin, we gí gwil nfana a bboorin Haala, gi ma ayaan a sembe willi ma. » ¹² Bsaant ma baatíbà. Bee ttúr wi ma bintagi. Bisaantindu, biyaa : « Win wi ? » ¹³ Bigolla yali bintoobà. Biyaa gaatu bideegem, we wi t́nga.

Bbiyeer saanti ngi biñanɲ ma

¹⁴ Waabo Bbiyeer ma luusu ngi bihítina Yéesu bijímmín nga awoda bigolla. Asaanti nan ngi biñanɲ ma. Asaanti ndaani sam bimadama siim gboonje. Ayaabà : « Bibíyaada bijuwif ngi baa ma gíni bóji wómmu gíni Yérusalem ma bindúba, siimlinani wi ma insaante. Insaantíbaa wi ma gitilimbâa. » ¹⁵ Ayaabà : « Waabo, wi ma batagim bembe yaa biñanɲ bógi deegem, bee ddeegem. Gaatu alúti bâgínam bo, a gwaatí nj́intahla. ¹⁶ Hani, wi ma gitilim bâa, ugí safle a bsaantin Haala ma. »

Mma awuuntandibà wi ma Yuwel gíni anúmin bsaantin Haala ma saantin yo ngi biñanɲ Yísrayel. ¹⁷ Ayaabà yo Haala yaa a giléey ginsóoti

ma anwun ɲmúmurim bàa ma bindúba Wúli willi ma. Bilaanti ma ɲgi binín ma, biyolo ma ɲgi ɲbúuta ma bindúba, Haala nwunbà Wúli willi ma, sam bimmada tó saanti gwilin Haala ma. Bingí binúmi bsaanti billi ma. Ansaanti ɲgi bà a ɲmende ɲgi ɲjan ɲmende. Biga wuuntandi bigolla wi ma Haala ma saantim bà. ¹⁸ Haala yaa anwun biyaati bigilli ma, bilaanti ma ɲgi binín ma, Wúli willi ma, binan gí binúmi bsaanti billi ma. Habe wi ayaa anyaa a giléey ginsóoti ma.

¹⁹ Yuwel ma saanti yo fana a bboorin gwil golla Haala ma nyaay a giléey ginsóoti ma. Haala nyaantí gtaal títa a téda an a boja, gi ma ɲgédi biñan sembe willi ma. Giléey ginsóoti ma bimbiita gsaam ɲgi gjoole ɲgi mtúnda. ²⁰ Léey ma ɲjati uméene. Bdiindi ma ɲjati bsamba ɲjan gsaam. Gwil ge nyaale jandi fléey fndaɲn Haala ma ɲgati. Fe gí fléeyna Ateengin dúniya ma undúba, fléey ma antófttoofi biñan. Fe ɲgí fléey fnfana. ²¹ Bari jandi Haala ntófttoofi biñan ma, hínoo hini nsag Ateengin dúniya ma undúba samindi he balma samindi ambagi ta a gjoole bge, anbalma.

²² Bima Bbiyeer ma wuuntandim bà wi ma Haala ma saantin yo, sam bihúri yaa Wúlin Haala ma wi tínga bisaanti a gsaantim bég ma, mma ayaabà : « Biñan Ȳírayel, sam basiimlini. Ȳéesu, hí Nasaret, sam bahúri yaa, Haala ma hí hítime. Babiita gtaal ma Ȳéesu ma yaantítini. Haala ma ñaama sembe samindi amada yaantí gtaal ma. Habe wi Haala ma gédbaa yaa hí ma hí hítime. ²³ Bima ahítini Ȳéesu ma, ahúr wi ma ɲgitilima. Ahúr wi ma mbinte ɲgi wi ma nsóoti undúba. Ahúr fana wi ma anyaa. Gihúri gilli ma ɲgi bfeere billi ma gi tínga ayís Ȳéesu a fjifm baa ma. Bari baa ma, bàhabma. Baɲagma, bañaama nan biñan biwooy.

Bayaa sam bifawma a gta, san he lóod. Alóodu. ²⁴ Bari Haala ma balma a gilóodi ma. Awiinmati a gilóodi san he luus hatíde. Sam bahúri yaa Haala ma, aa mma yís a gilóodi ma. Wee ggim mada yaale.

²⁵ We fana gí bsafle a bsaantin Haala ma. Anúmin bsaantin Haala ma binyaa Dawda safti yo a bsaantin Haala a bboorina Anbal ma Haala ma nhíti. Ayaa Anbal ma, he biita Haala ma gíni Ateengin dúniya ma undúba ttu. Ateengin dúniya ma undúba gí ngi hí waatóo waatí, a fjif ffomti filli ma, wili ma ntíngani ambagi gole. ²⁶⁻²⁷ We wi tínga fiiñe filli ma ngíti fjoole waatóo waatí. Anriinga Haala ngi glo ññaane. Ahata a hí. Anyaa ngi Haala ma ahúri yaa an ganti alóodi mo, he nwiinmati a gilóodi ma. Haala aa ttin yísi sumi willi ma unan too gaatu agí hali hilli uñaani fis. ²⁸ Ndi Haala nwiinmati a gilóodi ma, anan gati ngi hí. Angontan ndaani gaatu Haala gí ngi hí. »

²⁹ Bima Bbiyeer ma wuuntandimbà wi ma gín safli a bsaantin Haala ma, mma ayaabà : « Fnse, bibíyaada, Dawda ma gíni mammam bilamin bâam biyísrayel, bâhúri yaa asaanta a bboorina holla. Gaatu hí de, alóodu, bibébma. Sum willi ma tooow. Ftiili filli tíg haj. ³⁰ Bari njal ma agí yo anúmi bsaantin Haala ma, Haala ma saanti yo ngi hí. Haala ma, hí ma nge guunja a bsaanti billi ma, he saantíma. Ayaama múmur hilli holo nga alama a fjúm filli ma. ³¹ Haala ma géd yo Dawda ma wi ma mbi bi gitili múmuri hilli hembe, gíni Anbal ma janga bbina. Ayaa he mbi lóoda bari Haala nwiinmati a gilóodi, san he luus hatíde. Sumin he ma aa ttin toooy.

³² Múmurna Dawda hembe, Anbal ma jangatim bina, he gí Yéesu ma. He hí lóodu, bari sum willi maa ttoo. Haala wiinmati a gilóodi ma. Bâa

bóg maarandu. Bâbiitama ayeti hatíde, bima awiĩntin a gilóodi ma.

³³ Bima awiĩntin a gilóodi ma, Haala númma a téda, ayaa san he meesa a fjif ffomti filli ma. Haala ma, gíni Baaban diimbà ma, he saantíma samindi awun biñan ma Wúli willi ma. We gí wi ma asaantin yo anwun biñan bigilli ma. Hí ma hí wúnbâa Wúlin Haala ma. Wúlin Haala yaa gwil gómmu a gimaaram baa ma.

³⁴ Bari Dawda ma saftí yo yaa Haala nnúm Yéesu ma a téda. Bahúri yaa aa ssaf a bboori billi ma, gaatu hí de, aa ttóo a tédi ma. Hani asafti yo a bbooriina hí ma janga bbina. Ayaa : "Ateengin dúniya ma undúba, gíni Haala, he hí saanti ngi hí ma janga bbina, gíni Grist ma, gíni hí ma nlébtí, hí ma teennini. Ayaama san he meesi a fjif ffomti filli ma ³⁵ an adan dija bimajin he ma bindúba ttu." »

³⁶ Bbiyeer ma yaabà : « We wi tĩnga nyaa sam bâan ma an a biñan Yísrayel bigolla bindúba huri yaa fnse fi, Yéesu ma bafawm bembe a gta, Haala ma yaa he gí hí ma jangatim bina. Ayaa he hí gí Ateengin dúniya ma undúba ttu. »

³⁷ Bima biñan ma siimni Bbiyeer ma nsaanti habe ngi bàa ma, mma biñan ma fiiru, gaatu bihúri yaa asaanti fnse. Mma bisaanti ngi Bbiyeer ma ngi bihítina Yéesu bigolla. Biyaabà : « Bibíyaamam bâa ma, halla bâjangan yaa waabo, san Haala dúuturbâa ? »

³⁸ Bbiyeer ma yaabà : « Batatína wi ma gín a glom baa ma a bboorina Yéesu ma. Hatina a Yéesu ma. Hatina a wi ma Haala ma saantin a bboori billi ma. Ayaa Yéesu ma hí gí Anbal ma jangatim bina. Ndi bahata a hí, bânlibtibaa a wéde. Gaatu waabo bahata a Yéesu ma, gíni Anbal ma. Mma Haala ma ndúuturibaa gtaagím baa ma. Anambaa wun

Wúli willi ma. » ³⁹ Ayaabà : « Ateengin dúniya ma undúba, gíni Haala ma, he hí nwunbaa Wúli willi ma njal ma asaantin yo anyaay. Baa ma ngi ñmúmurim baa ma ngi bigi ma gíni batí ma bindúba, hínoo hini Haala ma ntuugi, anan hata a hí, Haala ma nwunma Wúli willi ma, he nan gí ngi Haala a ffoda. »

⁴⁰ Bbiyeer ma gabà daddaadi. Ayaabà sam bihata a Yéesu ma, san he yaantibà a gibosni gtaagí. Bimbagi doon bigi ma looman gaatu bég njata a gibos. We wi t́nga Bbiyeer ma yaabà sam bimbagiba doon. ⁴¹ Bigi ma tagni bsaant bembe, bihata a Yéesu, bég binte, bilíbtibà a wéde. Fléey fee fi bég bune a bihatina Yéesu bémbege biñan gwili ggaabí.

⁴² Bihatina Yéesu ma, bingiti bin mo sam bihítina Yéesu ma híhhiilibà gwilna Yéesu ma. Biga a fjaa ffoda bindúba, binsiimdindi. Waatí ngi waatí binwomte a ffoda fana. Binwuuntandi njal ma Yéesu ma lóodni a fjúm bàa ma. Bingi sag mo Haala. ⁴³ Haala ma daangi bihítina Yéesu am bég yaantí gtaal ññoóbe, gi ma ngedi yaa Yéesu ma hí hítibà. Bima biñan ma biitani habe, bég yaantí gtaal ma, mma bilébtí ndaani Haala ma. Bihúri yaa bég gí biñan Yéesu ma.

⁴⁴ Bihatina Yéesu ma, bàa ma bindúba, biga a fjaa ffoda. Bingi reenindi mo hala uwoda. Biñaani ndaani fiiñe. Bee sati gjif fana. ⁴⁵ Biyali bingaanda gsuubim bàa ma golo ngi gwilm bàa ma golo samindi bimada daangi bigolla, bigi ma uhúrin yaa, bihata a Yéesu ma, bari bii ggaade.

⁴⁶ Bigi ma hatina a Yéesu ma, fléey fléey bingi reenindi mo a fñaanin baali ma, wi ma uhúrin yaa bijuwif ngi lébti mo Haala héd ma. Binwomte a gbaalim bàa ma ngi glo ññaane ngi giiñe ññaane. ⁴⁷ Binriinga Haala. Bima biñan ma biitani bigi ma hatina a Yéesu nyaa habe, gwilm

bàa ma súmtibà ndaani. Bigolla haɓa a Yéesu ma am bihaɓina Yéesu ma dan ñóba. Gaatu Yéesu, gíni Ateengin dúniya ma undúba, fléey fléey anɓali bigolla a gtaagím bàa ma sam bimbagi ta a gjoole bge. Hínoo hini haɓa a hí, aɓalma.

3

Agíyani giinj yetu

¹ Bbiyeer ngi Jan, fléey ffoda bita a baalu undaɗ ma, wi ma biñaɗn Yísrayel ngín lébti mo Haala. Bintó héd ma salífana, a waatí ma biyísrayel ngi lébti mo Haala. ² Bitó gaɓa a bsúmbuti binyaa Byaati Nfana, a baalin gilébtin Haala ma. Mma biwéeti asaage, hí ma uhúrin yaa, agiya giinj. Asaagi ma, títi ma bidéeman, ange mada jete. Fléey fléey binnúmma a Byaati Nfana ma a baalin gilébtin Haala ma samindi asag sad ngi biñaɗ ma. Jandi bég nyaati mo, ansagbà sada. ³ Bbiyeer ngi Jan ma, bima bigatini, binyaati, mma alaanti hembe, híi giinji gíyani ma, mma he sagbà sada. ⁴ Bima he sagni sada ma, biñínma. Mma Bbiyeer ma yaama, « Ñínbâa. » ⁵ Mma he ñínbâ. Anyaandi binñaama sada.

⁶ Bari Bbiyeer ma yaama : « li ggaadi gudi, wi ma inñaana, bari wi ma ngaadni, we wi inwunna. Yéesu ma, hii Nasaret, he gí hí ma jangatim bina. A ftuugin he ma nyaana luusi, unan yóbod. » ⁷ Bima Bbiyeer ma saantiman habe, atagma fjif ffomti, adaangima san he luus. Haji ma gdafti gilli ma ngi gréenjin giinji gilli ma ɗdúba ttu yetu. ⁸ Haji ma ayali anyítindi. Ayit ayóbod. Ayaata a baalin gilébtin Haala ma ngi Bbiyeer ma ngi Jan ma. Agat aga baarati Haala ma. Anyóbodi, anyíti.

⁹ Bima agína a ginriingan Haala ma, biñaɗ ma bindúba biitama.

¹⁰ Biwidma. Bihúri yaa he gí ge asagin sada, hí ma meesin a Byaati Nfana

a baalin gilébtin Haala ma. Bitónan biita anyóbodi a giinj gsibi gilli ma. Biñan ma, biyaabu. Biñínma, bii ttúr wi ma binsaanti. Bsaant ma baatíbà. ¹¹ He doonj Bbiyeer ma ngi Jan ma. Atagbà gjif. Biga a gindídi gindanj ma binyaa gindídina Soloman. Bima biñan ma widni alaanta ma, bidétti, bigaṭi ngi bà. Bibiita he yetu, bsaanti ma baatíbà.

Bbiyeer saanti ngi biñan gwilna Yéesu

¹² Bima Bbiyeer ma biitani biñan ma guburibà, ayaabà : « Biñan Yísrayel, win wi ? Banyaandi bâa bóg yétima ngi sembem bâa ma ngi ginfanam bâa ma gaatu bâlébti ndaani Haala ga ? Hani, bânlébti Haala bari ngette bâa bà. ¹³ Yéesu ma hí yétima. Yéesu ma, banúmma halana Bilaat san he tófttoofma, anaman hab. Bima Bilaat ma yósni ftoofi ma, ayaa anyísma, mma baloo. Bayaa sam bihabma. Bari Haalana Ibreema ngi Isaag ngi Jagob, ngi bimammam bâam biyísrayel bigolla, he hí gédbâan ginfanana ayaati hilli ma gíni Yéesu ma. Gaatu awiijmati a gilóode. Waabo fana Yéesu ma bahabim bembe, he hí yét alaanti ho. Habe wi Haala gédbâan ginfanana Yéesu ma. »

¹⁴ Ayaabà : « Baam bàa loo hal aluuse, halin Haala. Bayaa samindi ayísi hí ma uhúrin yaa, he nhabi biñan. ¹⁵ Bahab hí ma nbali biñan, hí ma uhúrin yaa, he hí nwun biñan bgúudim bge, binan ga a ffoda ngi Haala ma am bge. He hí gí Yéesu ma. Bari bima bahabman, Haala ma wiijmati a gilóode. Bâ bógí, bâbiitama ayet hatíde. ¹⁶ Waabo Yéesu ma bahabim bembe, hí ma hí yéte alaanti ho, gaatu a hí ma hí ahaṭu, hí ma gíni Yéesu ma. Hí ma hí wunma ayeti ma. »

¹⁷ Mma ayaabà : « Bibíyaada, nhúri yaa, wi ma bayaani, baa ttúr wi ma bayaani, baa ma ngi bilamim baa ma bindúba. Baa ttúri yaa Anbal ma

jangatim bina, he hí bahabu. ¹⁸ Bari Haala, hí ma nge guunŋa a bsaanti billi ma, he hotu saanti wi ma ngitile. Asaanti yo ngi binúmi bsaanti billi ma bindúba. Asaanti yo wi ma janga yaale a bboorina hí ma janga bbina. Bég safbi a bsaanti billi ma. Asaanti yo yaa Anbal ma janga bbina ma nríibi, anlóodi. Wi ma asaantin yo a bboorina Anbal ma, waabo uyaalu. Bahabi Yéesu ma. Yéesu ma hí ga Anbal ma jangatim bina.

¹⁹ Baŋaagata a Haala ma. Bari waabo, baŋatína wi ma gín a glom baa ma. Hamtína a taan, ŋóodna a fjifin Haala ma, wili ma ntingani awosabaa giiñe, adúuturibaa gŋaagm baa ma ŋdúba. Ndi waatí ma nteegi, anwunbaa giléeyn ggíti gjoole. ²⁰ A waatí we Grist ma, hí ma jangatim bina, Haala mbitibaa hí híti hatíde. Yéesu ma mbinte hatide. Haala ma jógmate samindi abalbaa. ²¹ He hí ta a téda. Ajanga mees héd ma an a waatí ma Haala ma mmegees dúniya ma undúba samindi uboonji hatíde. We gí wi ma asaantin yo ngi binúmi bsaantí billi ma anyaay. Bég wuunŋandi nan ngi biñan wi ma Haala ma saantin.

²² Habe wi anúmi bsaantin Haala ma gíni Músa ma, he saanti yo ngi biyísrayel ma a bboorina hí ma janga bbina. Ayaabà, "Haala ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, he mbi jógna a baa ma anúmi bsaanti billi holla. Anga a mñuugim baa ma ngi Haala ma njal wiinda. Bari sam batugnali wi ma ansaantíbaa undúba. ²³ Hinóo hini aa ttin siimli saanti willi ma, aa ttin ha ggadi ngi bibíyaama ma gíni biyísrayel ma. Binyaantíma." »

Bima Bbiyeer ma wuunŋandimbà wi ma Músa saantin yo, ayaabà :
²⁴ « Binúmi bsaantin Haala bigolla saanti yo fana a bboorin wi ma ngitili a giléey gómmu. Títi Samyel, an a bigolla bindúba, bisaanti yo a bboorin

gwil go. ²⁵ Njal ma Haala ma saantin yo ngi bimammam baa ma, ayaa anhíti Anbal ma janga bbina, habe wi ayaaw. Ahíti Anbal ma gíni Yéesu ma a giléeym baa ma. Njal ma ahalírn yo bsaant ngi bimammam baa ma, habe wi ayali anyaay a giléeym baa ma. Fnhalír fe, Haala yaa yo ngi lbreema. Ayaama a bboorim múmurn he ma, bsulóo bsul gíni a dúniya ma undúba ttu, andúwabi. Múmurna lbreema ma Haala ma saantin yo, he gí Yéesu. ²⁶ Waabo Yéesu gíni Ayaatin Haala ma, he gaṭu san he dúwabâan. Dúwa ma ayali bembe ayalti a bâam biyísrayel ma. Halla andúwabaa ? Andaangibaa sam bayaanti a gtaagm baa ma, banan hata a hí ma. »

4

Bitófttoof Bbiyeer ngi Jan

¹⁻² Bima Bbiyeer ma gín a fnsaante a baalin gilébtin Haala ma, ahotin gítim binbéef ma, he siim wi ma Bbiyeer ma saantin ngi biñan ma. Bima asiimni habe, araaw. Bihotin gítim biyísrayel bigolla fana maaraw. Bég gí binsagad biñan Haala ma ngi bisaduse. Bég fana, bima bisiimni wi ma Bbiyeer ngi Jan ma nsaantí biñan ma a bboorina Yéesu ma, mma biraaw. Gaatu biyaa ndi hal ma lóod, hee ttin wiñte. Bari Bbiyeer ngi Jan ma yaabà Haala ma wiñti Yéesu ma a gilóodi ma. We wi ngédi yaa ambi wiñ biñan ma bindúba ttu a gilóodi ma fana. We wi tínga biraaw. Wil aa bbà raa sam bég saanti yaa Haala ma nwiñti biñan ma a gilóodi. Mma bigati ngi Bbiyeer ma ngi Jan ma, ³ bithagbà, bibanbà. Bee tta bàa ftófttoof folo gaatu léey ma yóolu. Biyaa an fluti, we bintófttoofbà. ⁴ Bari a bigi ma siimni wi ma Bbiyeer ngi Jan ma saantini,

biñan biñóbe haɓa a Yéesu ma, am bilaanti ma haɓina a Yéesu ma bindúba madani biñan gwili gjif.

⁵ Flúti ma, mma bindanm bijuwif ma reenindu, títi bihotin gítim bijuwif ma ngi binto ma ngi bigi ma húr ndaani bsaantin Haala ma. ⁶ Ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala ma gíni An, he maaraw, ngi bibíyaama ma gíni Gayfe, ngi Jan, ngi Alegsandre, ngi bigolla. Bà bége bindúba gí binyósni ftoof ma. ⁷ Bima bireenjindini, mma binúmti Bbiyeer ngi Jan. Biyali bintófttoofbà. Biyaabà : « Hila wunbaa sembe samindi banyaa gwil gembe ? Hila hítimbaa samindi bayaa gwil go ? » ⁸ Mma Wúlin Haala ma ñaa Bbiyeer ma sembe samindi añoomi saanta. Bbiyeer ma, a fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma, awélgibà. Ayaabà : « Baa bihotin gíti ngi binto ma, ⁹ ndi babiita asaagi ho yete, ndi bantófttoofbâa njal ma ayetin, ¹⁰ sam bahúri yaa, ngi biyísrayel ma bindúba, Yéesu ma hí tínga ayete. A sembin he wi tínga asaagi ho yete. » Ayaabà : « Yéesu ma, híin Nasaret ma, hí ma bafawm bembe a gta san he lóod, hí ma Haala ma wiintin a gilóodi ma, a semben he ma tínga asaagi ho yete, amadanan bjete a gimaaram baa ma. Ndi ngette Yéesu ma ge, asaagi maa ttin yete. »

¹¹ Ayaabà : « Njan btaal ma Haala ma saantin yo, flaagí ma baa bijétin hódi ma balagni, fma fi Haala ma jódu. Gaatu hí de húr ginfanan fi ma. Ajétifi a hódi ma, fi ma nyoofti glaag ma ndúba nafa. Btaal be gí a bboorina Yéesu ma. ¹² Waabo Yéesu awod lon, he hí mada balni biñan ma a dúniya ma undúba ttu a gtaagím bàa ma. Hollaa ggí hí ma uhúrin yaa, he mada balni biñan. Yéesu ha awod lon, he hí Haala wunbâan, hí ma uhúrin yaa, he hí mada balni biñan ma a gjooli bge ma. »

¹³ Bima binyósni ftoof ma siimni we, bihúri yaa ganti bége aa tta legol, bee ggaraj bsaantin Haala ma, bég gí biñan ma uhúrin yaa, biñoom ndaani saanta. Bsaanti ma baatíbà. Mma bihúri yaa Yéesu ma hí tínga bég mada saant hamma. Bég doonj yo Yéesu ma. ¹⁴ Bibiita fana asaagi ma yetim bo, hí de jeta ngi bà. Bii ttúr wi ma binsaante gaatu bihúri yaa btaal ma yaantu. ¹⁵ Mma bisaanti ngi Bbiyeer ngi Jan. Biyaa : « Bantítta yaant. » Mma binyósni ftoof ma ma nati saantindi wi ma binyaay.

¹⁶ Biyaa : « Waabo, bógi, halla banyaanaabà ? Gaatu biñan Yéusalem ma bindúba huri yaa bég yaantí btaal mdañ a semben Haala ma. Bibiita wi ma biyaani a bboorina asaagi ma. Bâa ttim mada yaa bii yyaa wil.

¹⁷ Bari bâfuunte, sam biñan bigolla mbagi siim wi ma diisni, sam bimbagi haata a Yéesu ma. » Mma biyaa : « Fondi bâgoggolnabà samindi bimbaa ssaanti ngi biñan ma gwilna Yéesu ma. Bâyaanaabà ndi bisaanti ngi biñan a bboorina Yéesu bânranínabà. »

¹⁸ Bima bisaantindin habe bisów, mma bisoogti Bbiyeer ma ngi Jan ma. Biyaabà : « Bambaa ssaantí biñan ma gwilna Yéesu. Bambaa hhihiili biñan gwilna Yéesu ma fana. » ¹⁹ Bima bisaantini habe, mma bég wégibà. Biyaabà : « Ndi bâsiim bsaantim baa ma, bânbéel bsaantin Haala ma. Haama uboonji ga ? Habe raa Haala ga ? Hani, bâjanga siimni bsaantin Haala ma. ²⁰ Haala yaa sam bâsaanti wi ma Yéesu ma yaani a gimaaram bâa ma. Habe wi banyaay.»

²¹ Bima bigoggolimbà hatide bisów, mma biyísba bitów. Bii ttúr njal ma binrantíbà gaatu biñan ma ga a ginriingan Haala. Bihúri yaa Haala ma yéti asaagi ma. Ndi birantíbà, biñan ma nraay. ²² Gaatu bihúri yaa Haala yaantí btaal mdañ. Asaagi hembé, bihúri yaa ayoofi resi njimmin

ntahla aa yyóbod. Haala ma ñaabà sembe, mma biyete he. Anyóbodi.
We wi tínga biñan aa ttin nan sam birantíba.

Bidoonna Yéesu ma sag Haala ma san he ñaabà giñooma

²³ Bima biyísni Bbiyeer ngi Jan ma, mma Bbiyeer ngi Jan ma tó butina bintidim bàa ma. Bima bigatini, bisaantíba wi ma binsagad Haala bindan ma ngi binto ma saantímbà a ginyósli ftoof ma. ²⁴ Bima bég siimni habe, biga a fjaa ffoda bindúba ttu. Hande bisag Haala ma. Biyaama yaa : « Ateengim bâa, hú ma hí gí Ateengin dúniya ma undúba ttu. Hú ma hí yaantí dúniya ma undúba, títa a téda ma ngi boji ma ngi jogi ma an a gwil ma ndúba. ²⁵⁻²⁶ Wi ma usaantin yo a bboorina Grist ma janga bbina gíni Yéesu ma, we wi biñan ma nyaay. Usaanti yo ngi Dawúda ma. Dawda ma, hí ma gín yo mammam bilamim bâa ma, he gí yo ayaati hiindi ma, agí yo anúmi bsaanti biindi. Wúli wiindi ma saanti yo ngi hí. Uyaama yo biñan ma nyaa binsuumsuumna. Bari hú ma, bii ttim madana suumsuumna. Hú ma hí gí Ateengin dúniya ma undúba ttu. Bari usaanti yo yaa bilamim biyísrayel ngi bilamin gbango gber, binsujurre. Binyaa ganti ugí Ateengin dúniya ma undúba, binsuumsuumna ngi Grist ma ma bindúba. Bari bii ttim madana suumsuumna. Binwéeti bfeerim bàa ma gí fyoor. Bii ttim madana suumsuumna ngi Grist ma.

²⁷ Winóo wini usaantin yo, we wi nyaali. Bilama ma gíni Herod ngi Bilaat, bisuujuri ngi biñan Yísrayel ma ngi biñan gbango gber. Biyaa bfeere bwoom bàa ma sam bisuumsuumna ngi Yéesu ma. Bari Yéesu ma gí Ayaati hiindi ma, hí ma uhíttini. Bilami bisib bógi ngi biñan ma sujurre a bóji wómmu gíni Yérusalem. Bisujurri sam bisuumsuum Yéesu

ma. ²⁸ Gimoonimone gi t́nga biyaa habe. Bari hú ma hí hotu saanti yaa wi ma ngitili Yéesu ma. Uhítima san he lóod. Bari nda alóod, anwiinṭe a gilóodi ma. Bfeeri biindi ma gitilu, sembe wiindi ma t́nga.

²⁹ Bâhúri yaa hú ma hí gí Ateengim bâa ma. Bâgí biwúsati gidan bigiindi ma. Waabo so udaangibâa sam bâmbagi gole. Gaatu bége, bingoggolibâa bihaṭi bigiindi ma. Biyaa ndi bâsaanti gwilna Yéesu binranṭibâa. An ganti bigoggolibâa, sam bâñoom bânan saanti ngi biñan ma bsaanti biindi ma. ³⁰ So ugéd biñan sembe wiindi ma. So ugéd biñan sembina Ayaati hiindi ma gíni Yéesu ma. So uyaantí gtaal golla, gi ma ngédi yaa he hí gí Anbal ma jangatim bina. »

³¹ Bima bisaantin habe bisów, mma ffili ma ýngalu fndúba. Hande Wúulin Haala ma ñaabà sembe. Mma bidín giiñe bindúba. A fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma bitó saanti ngi biñan bsaantin Haala ma.

Bihatina Yéesu ma daangindu

³²⁻³³ A gidaangin Haala ma, bihítina Yéesu ma t́g ga giwuuntandim biñan gwil ma Yéesu ma yaani a gimaaram bàa ma. Biyaa Yéesu ma wiinṭa a gilóode. Bibiitama ayet hatíde. Haala ma daangibà ngi bihatina Yéesu ma bindúba fiiñi fñaani filli ma am bihatina Yéesu bindúba ga a fjaa ffoda. Giiñim bàa ma fana gí fñaani ftída. Bii ssati gjif. Bingi daangindi mo ³⁴ an hínoo hini gaade wi ma anwomte ngi wi ma anhali. Gaatu waatí ngi waatí bigi ma gaadim bo gbaale, wolo gsuuba, bingaanda woda, binan núm gudi ma ³⁵ bihítina Yéesu ma samindi bég ñaa bigi ma aa ttin gaade.

³⁶ Alaanti holo binyaa ma Isif, he yaa habe. Agíti fjooye ma binyaa Sibir. Agí múmurna Lefi, gíni mbina Jagob ma. Isif ma, bihítina Yéesu

ñaama ftuuge folla. Binyaama Barnabas, gíni hí ma ndaddaad biñan, sam bitada. He ma gí ngi suuba wolo. Agaandawi, aña bihítina Yéesu gudi ma samindi bég fana ñaa bigolla, bigi ma uhúrin yaa, bég aa ggaade, sam bég fana mada womte.

5

Haala ros Añaas ngi Safira

¹ Alaanti holla ngi anín hilli ma, bég fana gaanda suubi wolo. Alaanti ma binyaa Añaas. Anín hilli ma binyaa Safira. Bég gaanda suubi ma, ² bari bég yaa bindóogdoog bintidam bàa ma. Mma Añaas ma yaantí gudi wolo, asuw batí. Anín hilli ma fana húr wi ma ayaani. Bima asuwni gudi wolo batí, ajód nan wolla, anúm bihítina Yéesu ma sam bég mada daangi bigolla. Wil uraama, sam bég tag yaa añaabà gudin suuba ma undúba.

³ Bari ahítina Yéesu holo gíni Bbiyeer ma, he yaama : « Añaas, wi ma uyaam bo, ulaj ngi Wúlin Haala ma. Uyaa we wi gí sunjin suubi wiindi ma undúba, bari ujódi gudi wolla usuw. Gaatu usiim saantina Yiblisi ma. Usiimdindi ngi hí, unaju san he gí ahotin gíti hiindi ma. We wi t́nga ulaju. ⁴ Fnse, suubi ma, wiindi ugíw. Bima ugaandin suubi ma fana, gudi wiindi ma ugíw. Ummada yaa ngi gudi ma njal ma súmnatin. Wi t́ngani uyaati bfeere bwoo bo a glo giindi ma ? Ulaju. Ngette ngi biñan bitída bà ulaju, bari ngi Haala he ulaju. »

⁵⁻⁶ Bima Añaas ma siimni habe, mma agób alóodu. Bima alóodni, mma bitasi ma gín héd ma leeti sum willi ma. Bidufma, binúmma bitó b́b. Mma biñan bóji ma siim yaa wi ma gitiliman. Bàa ma bindúba, giiñi haabà.

⁷ Bima gwaatí ggaabí diisni, umma wi anín hilli ma gaṭu. Aa tta húr wi ma gitilin anto hilli ma. ⁸ Umaa wi Bbiyeer ma jódi gudi ma anto hilli ma ñaamam bembe. Ayaama : « Fnse, suñi wo bagaanda suubim baa ma ga ? » Anín ma yaama : « Uuñ, suñi wembe bâgaanda suubim bâa ma. » ⁹ Mma Bbiyeer ma yaama : « Fnse hú ma ngi anton diin, bayaa bfeere sam bañínñin Wúlin Ateengin dúniya ma undúba. Wi ma bayaani, wee bboonj. Waabo wi ma gitilin anton diin, we wi ngitilina. Hú ma fana, unlóodi. Bigi ma bébni anton diin gaṭa a bsúmbuti ma waabo. Binbébna njalna anton diin. »

¹⁰ Haji ma anín ma gób alóodu a gíti willi ma. Mma biṭasi ma yaantitin a gíbébni anto ma, biwéeti anín ma fana, agóbu alóod. Mma biṭasi ma dufma, binúmma bitóma béb a gbatina anto hilli ma. ¹¹ Mma gilíngim biñaṇa Yéesu ma ngi biñaṇ bigolla bindúba, bima bisiimni gwil ma ṇdúba, giiñi haabà.

Bisaagi fmbún yetu

¹²⁻¹⁴ Bima gwil ge diisni, bigi ma aa ttin haṭa a Yéesu ma, bii ññoom, biga reenjindi ngi bihaṭina Yéesu ma, bari bilébtibà ndaani. Bari biñaṇ fmbún haṭi a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. Waatóo waatí bilaanti ngi binín haṭa a Yéesu ma. Bibuna bihaṭina Yéesu bigolla. Bihaṭina a Yéesu ma bindúba ngi reenjindi mo a gindídi gindaṇ ma a baalin gilébtin Haala ma, gi ma binyaa gindídina Solomon. Bihítina Yéesu bijímmin ngi bisib ma, bitíg a byaantín gtaal ṇñóbe a gimmaram biñaṇ. Biyaantí gtaal ma a gidaangin Haala ma.

¹⁵ Bima biñaṇ ma biitani gtaal gembe, mma binúm bisaagim bàa ma. Biriṇbà a basaṇ a bsín, samindi ndi Bbiyeer ma diis mo an ganti

giyeengiyeengi gilli ma méti bisaagi bémbege, binan yete. ¹⁶ Umaa wi biñan fmbún yaantiti gbóji golla sulli ngi Yérusalem. Binúmti bisaagim bàa ma bindúba ngi bigi ma góbni Seetaan ma bindúba. Binúmtibà haji ma. Bég yete bindúba ttu.

Birantí bihítina Yéesu ma

¹⁷ Bari ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala ma ngi bintidni ma gíni Bisaduse, bimooni bihítina Yéesu ma ndaani. ¹⁸ Umaa wi tínga bitag bihítina Yéesu ma, biban. ¹⁹ Bima bibanm bà, gimandi ma, mma Haala ma híti malayigo hilli holo. He húbuti bsúmbutim bbanma ma. Mma ayaantí bihítina Yéesu ma. ²⁰ Ayaabà sam bitó baalin gilébtin Haala ma, a fñaani ma, binan híhhiili biñan ma winóo wini Haala saantin a bboorim bgúudi bge. Ayaabà sam bisaantíbà yaa ndi bihata a Yéesu ma, Yéesu ma ñaabà bgúudi bge, binan ga a ffoda ngi Haala ma am bge. ²¹ Bihítina Yéesu ma nanu. Bima buti ma ñaanni, mma bitó héd ma, biyali binhíhhiili biñan ma.

Mma binyósni ftoof ma gíni ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala ma ngi bintidni ma, bisoog fnsujurre a ginyóslin ftoof ma. Bima bisoogni bintom biyísrayel ma bindúba a fnsujurri ma, mma biyaa sam bigolla tóodi bihítina Yéesu ma a bbanma ma, sam bimadabà tófttoofna a fnsujurri ma. ²²⁻²³ Bihíti biñan, biñan ma gaɗ, biwéeti bsúmbuti ma bbanɗa. Biwéeti bigi ma nbéef haj ma. Bég jet a bsúmbuti ma. Bihúbuti bsúmbuti ma, biwéeti hódu usole. Bii wéeti bihítina Yéesu haji ma. Mma biñóodti a fnsujurri ma. Biwuuntandibà wi ma diisni. ²⁴ Ahotin gítim bigi ma nbéefi baalin gilébtin Haala ma ngi binsagad biñan Haala

bindaŋ ma, bima bisiimni habe, bsaanti ma baatíbà. Bii ttúr wi ma ngitili hat.

²⁵ Mma hal holla binte. He yaabà : « Bigi ma babanm bembe, biyaantite. Bigí a fñaanin baalin gilébtin Haala ma. Biga a ginhíhhiilim biñaŋ gwilna Yéesu ma. » ²⁶ Mma binbéef ma ngi ahotin gítim bàa ma, bitóod bihítina Yéesu ma. Bari bii bbà ññoomi tagi ngi sembe, gaatu bigolu. Biyaa ndi bitagbà ngi sembe, mbolo biñaŋ ma bbà hab ngi glaagí ŋdaŋ.

²⁷ Bima binúmbà a ginyóslin ftoof ma, ahotin gítim bigi ma nsagad biñaŋ Haala, ayali antófttoofbà. ²⁸ Ayaabà : « Bâyaabaa sam bambaa ssaanti gwilna alaanti hembe bari bató bóji ma undúba ttu, Yérusalem ma, baŋati saanti gwil gilli ma ŋdúba ttu. Bayaa bâam bà habma. »

²⁹ Bbiyeer ma ngi bihítina Yéesu bigolla wélgima. Biyaama : « Ndi bintiimbi saantíbâa sam bâbéeli bsaantin Haala ma, ngette we wi bântagi, bari wi ma Haala ma saantini, we wi bânyaay. ³⁰ Baam bà tagi Yéesu ma. Bafawma a gta a téda. Bahabma, alóodu. Bari Haalana bimammam bâan, híim biyísrayel ma, hí ma hí wiinmati a gilóodi ma, ³¹ ajiinjima nan a téda. Ayaama san he mees a fjif ffomti filli ma, he nan gí ahotin gítin dúniya ma undúba. He ngí fana anbalim biñaŋ ma. Bâam biñaŋ Yísrayel ma, bâtaagatina a Haala ma. Bari, andaangibaa sam babatátí wi ma gín a glom baa ma. Ndi babatátí a wi ma, andúuturibaa gtaagm baa ma, banan gí ngi hí ma am bge. Habe wi anbalbaa a gtaagím baa ma. ³² We wi tínga bâjanga saanti wi ma Yéesu ma yaani a gimaaram bâa ma. Wúlin Haala ma fana, we maaraw. We ndaangibâa. Wúlin

Haala ma, we gí wi ma Haala nwun bigi ma nsiimli bsaanti billi ma, binan yaa wi ma Haala saantíbà. We ngédi yaa gwil go gí fnse gtída. »

³³ Binyósni ftoof ma, bima bég saantimbà habe, mma biraaw. Giiñim bàa ma ñúw ndaani. Wil uraabà, sam bihabbà. ³⁴ Bima biyaani binhabbà, umaa wi anto holo luusu. Bintuugma Gamaliyel. He gí hal ma uhúrin yaa, bilébtima ndaani. He gí aferise. Biferise, bég gí bihotin gítim bsínm bijuwif. Gamaliyel ma, angi híhhiili mo biñan bsaantin Haala ma. Hí de saanti ngi binyósni ftoofi bigolla. Ayaabà sam bitítta yaanti bihítina Yéesu ma.

³⁵ Bima bég yaantin, asaanti ngi binyósni ftoof bigolla. Ayaabà : « Biñan Yísrayel, yaana gboonje wi ma banyaa biñan bómbogi. ³⁶ Gaatu bahúri yaa ahotin gíti ma bintuugi Tuda, he yaa yo agí hal andan. He fana gí yo ngi bidoon bigilli ma, biñan ggeme gtahla. Bari bigolla habma. Bima bihabman, mma biñan bigilli ma laslasnde bindúba. Hal aa tta ssiim gwil gilli ma. ³⁷ Bima we diisni, alaanti holla fana luus yo, hí ma binyaa Yuda. He gí yo halin Galilee. Bima binsafi naama ma, he yaa ansuumsuum biñan Rom ma. He fana giti bidoon bigilli ma, bari bigolla habma. Bima alóodni, biñan bigilli ma laslasnde bindúba. Hal aa tta ssiim gwil gilli ma. »

³⁸⁻³⁹ Ayaabà : « Bómbogi, ahotin gítim bàa ma fana lóodu. Ndi bfeerim bintiimbi bi waabo, binlaslasnde njam bigolla. Bari ndi Haala ma hí saantíbà wi ma bijangan yaa, baa ttim madabà madana. Banwéeti bansuumsuum Haala ma. Hal aa ttim mada suumsuum Haala ma. We wi tínga nyaabaa sam bayís biñan bómbogi. »

⁴⁰ Bima he saantin habe, binyósni ftoof bigolla yaa, iyoo, bii ttin habbà. Mma biyaatí bihítina Yéesu ma. Bisaanti ngi bibeeef ma sam bihúubà. Bima bég húum bà, mma binyósni ftoof ma saanti ngi bihítina Yéesu ma. Biyaabà : « Bambaa ssaanti gwilna Yéesu waay ! » Mma biyísbà.

⁴¹ Bihítina Yéesu ma, biyaanti haj ngi glo ññaane. Bihúri yaa Haala ma yaabà waabo, bimada ríibuna gaatu bisaanti ngi biñañ gwilna Yéesu ma.

⁴² Biga tó saantí biñañ gwilna Yéesu ma hatíde. Fléey fléey, a baalin gilébtin Haala ma ngi a gbaalim biñañ, biga híhhiili biñañ ma a bboorina Yéesu ma. Bisaantíba ginúmli giboonte. Biyaabà Anbal ma janga bina, hí ma biyoontin títin yo, agatu. He hí gí Yéesu ma.

6

Bijóg bilaanti faajingooda

¹ A giléey ge bidoonja Yéesu ma ngi buni mo. Biñóbi ndaani. Bihatina Yéesu bémbege, bingi ñaa mo bihítina Yéesu gudi, sam bég ñaa binjaba ma hatin a Yéesu wii woma. Bari njal ma biñóbni, biwéeti wiloolo yali unwooti ffjaa ffodam bàa ma. Gaatu bigi ma nsaanti fgreg, bég yali binjúnguuri ngi fiiñe fraay. Biyaa bima biñaani binfagina binjaba ma wii woma, bigolla giti, bari bigi ma nsaanti fgreg, bég aa ggaade. ² Bihítina Yéesu bijímmin ngi bisib ma, bima bisiimni habe, mma bisoogti bihatina Yéesu ma bindúba fnsujurre. Biyaabà : « Bâjanga híhhiili biñañ bsaantin Haala a bboorina Yéesu ma, bari ndi bâhooli binjaba wii woma, bâa ttin ha ggaadi fjif, sam bâhíhhiili bsaantin Haala ma. Gaatu bâam bihatina Yéesu ma ñób ndaani. ³ We wi tínga banyaa waabo, sam bajógi bilaanti faajingooda a baa ma. Bijanga gí bigi ma uhúrin yaa biñañ ma bindúba ttu húri yaa bigí biñañ Haala ma. Bingi siimdindi mo ngi Wúlin Haala

ma, bigí nan ndaani ngi glo. Gaatu Wúlin Haala ngi bà ñaa mo sembe sam bihúr wi ma bijangan yaa, binanwi yaa. Ndi bajógbà mo, bânhooli gyaat ngi bàa ma. Bég ma ñaa bigi ma aa ttin gaadi wii woma. ⁴ Bâam bihítina Yéesu ma nsaanti ngi Haala. Bânhihiili biñan ma bsaantin Haala ma. Habe wi banyaa waatoo waati. »

⁵ Bima bihatina Yéesu ma siimni habe, binanu bindúba. Mma biyali binjogi bilaanti faajingooda ma. Bijogi Ejjeen. He hati ndaani a Yéesu ma. Angi siimdindi mo ngi Wúlin Haala ma. We ñaama sembe samindi amada saanti gwilna Yéesu ma. Bijog fana Filib, Brojon, Niganor, Timon, Barmeras, ngi Nigola, hii Anjoos. Nigola, aa ddéeli ajuwif, bari ajód yo bsím bijuwif ma. Bima asiimni gwilna Yéesu ma, ahata a Yéesu ma.

⁶ Bima bijogni biñan faajingooda ma, binúmbà a bihítina Yéesu ma. Bima bigatin haj ma, mma bihítina Yéesu ma sagadbà Haala. Mma bidíba gjif, wi ma ngédi yaa bihoole gyaat ma ngi bàa ma.

⁷ Bima we yaalni, mma bihatina Yéesu ma laslasindi a bóji ma gíni Yérusalem ma undúba ttu. Bitó saanti biñan bsaantin Haala ma a bboorina Yéesu ma. Mma bigolla hata a Yéesu ma, am bidoonna Yéesu ma bun hat. Biñób ndaani. Bigi ma nsagad biñan Haala ma fana, fmbún a bàa ma hata a Yéesu ma.

Gintófttoofna Ejjeen ma

⁸ Ejjeen ma, he gí hal ma uhúrin yaa Haala ma ndaangima ndaani ngi sembe an ayaanti gtaal fmbún a gimaaram biñan. Ge ngédi yaa Yéesu ma gí Anbal ma jangatim bina. ⁹ Bari biñan bigolo béelli Ejjeen ma. Bég gíti gbóji ma binyaa Sireni ngi Alegsandri, ngi nbigi ma binyaa Silisi ngi Asi. Hódin fnsujurrim bàa ma, binyaawi Hódin fnsujurrim bijuwif ma

yaantitin gidaŋ. ¹⁰ Bége, ganti bibéelni Ejjeen ma, Haala ma daangima. Ndi bībaama mo angi húri mo njal ma anwélgibà a gidaangin Wúlin Haala ma. Bii mma mada madana a bsaant, gaatu Haala ma ndaangima.

¹¹ Bima biyaani habe, mma bigeg biñan bigolla. Bisaanti ngi bà ma a fsuwe. Biyaa binguuntibà sam bég lajad Ejjeen ma, binan yaa Ejjeen ma saanti gwil gwooy a bboorin Haala ma ngi a bboorina Musa ma a gimaaram bàa ma. ¹² Habe wi bég yaaw, am biñan ma raa ngi Ejjeen ma. Títa a binto ma ngi bigi ma nhiilhiili biñan bsaantin Haala ma an a bijuwif bigolla, biraa ndaani. Giiñim bàa ma ñúwi ndaani. Mma bitag Ejjeen ma, binúmma a ginyóslin ftoof ma.

¹³⁻¹⁴ Mma bimajina Ejjeen ma saanti ngi biñan bigolla sam bilajadi Ejjeen ma a gítin binyósni ftoof ma. Bég yaa Ejjeen ma, biyaa waatóo waatí ansaanti gwil gwooy a bboorin baalin gilébtin Haala ma. Ayaa Yéesu, híi Nasaret, he nwootiwi. Biyaa Ejjeen ma, he hí saanti gwil gwooy fana a bboorin wi ma Haala ma saantin yo sam biñan ma nyaay. Biyaa Ejjeen ma yaa Yéesu ma mbatatí wi ma Músa ma híhhiilin yo biñan. Biyaa Ejjeen ma saanti habe a gimaaram bàa ma. Habe wi bilajad Ejeen ma.

¹⁵ Bima bég saantin habe, mma binyósni ftoof ma bindúba ñín Ejjeen ma. Mma bitó wéeti giñíntina Ejjeen ma ñaafle njan giñíntin malayigon Haala.

Ejjeen wélgi binyósni ftoof ma

¹ Mma anyósni ftoof ma gíni ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala, he baa Ejjeen ma. Ayaama : « Wi ma bisaantin a bboori biindi ma, fnse fi ga ? »

² Mma Ejjeen ma saantu. Ayaabà : « Bibíyaada, siimlina wi ma insaantíbaa, wi ma Hala ma saantin a bboorina bâam biyísrayel ma, banan húri yaa ingema lúf. Haala ma, bâjangama lébti ndaani, gaatu Haala agíw. He hí teenj ginjarra ma gindúba. He hí saanti yo ngi mammam bâam biyísrayel ma gíni Ibreema. Ahútilima yo a fbangon diimbà ma gíni Babilon. We gí jandi anyidi Haran. ³ Bima ahútiliman, ayaa sam Ibreema natti biñan bigilli ma, anan tó fbango fber, a fbango ma Haala ma ngédma, san he tó mees héd ma.

⁴ Bima Haala ma saantin ngi Ibreema ma habe, Ibreema ma yaantiti Babilon. Ató meese bóji wolo, wi ma binyaa Haran. Bima agín héd ma, mma faafan diimbà ma lóodu. Mma Haala ma yaantíma a bóji ma ameesni gíni Haran. Anúmmati béegim bo, a fbango ma bâgínam bo gíni Yísrayel. ⁵ Bari hí de, Haala aa mma wundi ffil ma anjeti, a fi ma uhúrin yaa, anjati nbi bigilli ma. Aa tta gaade mbi fana. Bari Haala ma yaama anwunma fbango fo ngi n̄múmur bigilli ma. Bimmeesa a fi. ⁶ Ayaama : "N̄múmur bigiindi ma ngí bidaaje a fbango fber. Héd ma bintagbà gidan. Bimbóbbbootibà resi ggemi gtahla. ⁷ Bari bigi ma ntagbà gidan, imbibà rosrosna. Ndi nrosrosbà, i ttinan yaantí n̄múmur bigiindi ma a fbango fembe. Ndi nyaantítibà, i ttinam bà núm a fbango fómmu hatíde. A fmaa fi binlébtini."

⁸ Bima Haala ma halírni bsaant ngi lbreema ma, asaantíma wi ma he jangan yaa, wi ma ngédi fnhalír ma. Ayaama samindi bisúuñña bilaanti ma. Mma lbreema ma, bima agitim mbu ulaante, a gléey gtaataala gilli ma, asúuñnama. Mbi he, bintuugma Isaag. He fana bibi giti mbu ulaante. Bintuug mbi ma Jagob. Mma asúuñnama a gléey gtaataali gilli ma. Jagob giti nan n̄bi bilaante bijímmín ngi bisibi. Asúuñabà. Bàmm bà gí biyísrayel bintiiti ma. Bigí bimammam biyísrayel ma. Gtuugim bàa ma yaantu an waammú.

⁹ N̄bina Jagob bémbege, bibi bi gaanda aduulum bàa ma, gíni Yúsuf ma. Gimoonimoone, geg tínga bigaandamate. Bijílo ma númma Yésibt. Bima bigatin héd ma, bigaandama bigolla, san he gí awúsati gidan̄. Bari Haala ma daangima. ¹⁰ Abalma a gifiiri gilli ma. Añaama glo nfana, an alama ma jígitalimati ndaani. Alamin Yésibt, binyaama Faron, bima ajígitaltin Yúsuf ma, ajógma, san he gí alama ansibil ma, he nan gí ahotin gítin biñan̄n baalna alama ma ngi biñan̄n fbango ma bindúba.

¹¹ Bima gwil ge diisni, gul undan̄ bi bi góbi a gbango gsib ma gíni Yésibt ngi Ganaan ma. Jagob ma ngi n̄bi bigilli ma gíni bimammam bâam biyísrayel, bii ggaadi wii woma a fbangom bàa ma. ¹² Bari Jagob siimi yaa bingaanda wii woma Yésibt ma. Mma ahíti n̄bi bigilli ma sam bitó Yésibt ma, sam bitó wúsi wii woma bingaandanti mo. Mma bitów. ¹³ Bijíigu. Bima biwomtin wii woma wembe, mma biñóodi hatíde. Mma Yúsuf ma saantíbà hí ma agín. Alamin Yésibt fana siim yaa biñan̄na Yúsuf ma gati ngi hí. ¹⁴ Mma Yúsuf ma yaa san Jagob binte ngi biñan̄ bigilli ma bindúba, binan meesi Yésibt ma. He ma tó héd ma ngi biñan̄ bigilli ma bindúba. Bigí biñan̄ njímmín faajingooda ngi biñan̄ bijiif. ¹⁵ Bitó am biwúfli Yésibt

ma. Bima Jagob ma lóodni ngi biñan̄ bigilli ma, biñóodtíma gindamba ma ayaantitin. Mma bitóma b́éb ngi biñan̄ bigilli ma. ¹⁶ B́ibébbà a fbango ma binyaa Ganaan a fńbig ma binyaa Sigem, a f́tiil ma lbreema ma wústin yo ngi biyamor ngi gudi foro.

¹⁷ Bima gwil ge diisni, waat́i ma Haala saantin yo ngi lbreema, waat́i ma anyaat́i Biýsrayel ma Ýsibt, waat́i we síti teega. We wéeti biñan̄ Ýsrayel ma bi bi t́o am bidan ñ́oba a fbangon Ýsibt fembe. Bidéeti ndaani. ¹⁸ We wéeti alama ma ǵín héd ma, he ǵi alama uhaame, hí ma uhúrin yaa, aa ttúr gwilna Yúsuf ma. ¹⁹ Mma atag biñan̄na Yúsuf ma, atagbà gidan̄ agabà rant́i. Ayaa sam biýsrayel ma, hínoo híni déem be mbu ulaante, sam bibalagma, he nan lóodi.

²⁰ Bima asaantini habe, mma bidée Músa. A bboorina Músa ma, Haala ma yaa agu uboonje. Músa ma, bima bidéeman, mma biyerima an amada diindu uyaab́i a baalna faafan diimbà ma. ²¹ Mma bibalagma. Bima bibalagman, mma mbu ufúlina alama ma, he jódma, he númma a baale, ató raa. ²² Bitóma híhhiili gwilim biñan̄ Ýsibt ngi gihúrim bàa ma. Bih́hhiilima habe an adan madan saanti ndaani ngi giñoomi gindan̄. Amada ndaani yaata fana.

²³ Bima Músa ma madani resi nj́immin tahla, mma aluuu. Glo gilli ma ga a biñan̄ bigilli ma ǵini biýsrayel ma. Ató fńbig ma b́ég ǵín a Ýsibt ma. Atóbà léedi. ²⁴ Mma ató wéeti halin Ýsibt nrant́i halin Ýsrayel. Mma adaangi biyaama ma ǵini halin Ýsrayel. Ahab holla héle ǵini halin Ýsibt. ²⁵ Anyaandi biýsrayel ma nhúri yaa Haala ma hítima san he balibà a gidan̄ ma, bari bii ttúr.

²⁶ Mma fluti ma, anood haj. Mma awéeti biñan Yísrael bisibi. Bég ga a teenj. Wil uraama, samindi ameges ha mñuugim bàa ma, binan ga a fjaafoda. Aweegiribà. Mma abaabà. Ayaabà : "Wi banteenjidi ? Baa bóg gí biñan biyerene. Bambagi teenj."

²⁷ Bari hí ma góbina antidni ma, mma he togma. Ayaama : "Hila hitina sam hú ma gí alamim bàa ma, unambâa yósi ftoof ma ? Uu gga anyósniftoof. Yísbâa. ²⁸ Fo njal ma uhabni halin Yésibt bso, hamma raana, uninin hab hatíde ga ?" ²⁹ Hande Músa ma golu. Mma adétu, ató meesa a fbango fber, fi ma bintuugi Majaan. Héd ma amees adaaje. Ayenje, agiti nan nbi bisibi.

³⁰ Bima Músa ma madani resi njímmín gtahla a fbango fe, fléey ffoda agí a fñaanin séefi a fgongo folo. Bintuug fgongo ma Sinay. Mma Malayigon Haala ma hútilima. Abiita gjooli a byuwe bolo a téda, bari bta maa ttéd. ³¹ Bima abiitan gjoole a bta be, bii nnan tédi, bsaanti ma baatímate. Ató sulli ngi bta ma sa añín njal ma bta aa ttin tédi. Mma asiim fladna Ateengin dúniya ma undúba. ³² He yaama : "Ní ma hí gí Haalam bimamman diin ma gíni Ibreema ngi Isaag ngi Jagob ma." Bima hí de siimni habe, mma agolu, abenjebi. Aa tta ññoom ñína.

³³ Mma Ateengin dúniya ma undúba ma saantíma hatíde. Ayaama : "Yaantí gsamti ma, gaatu boji ma ujetim bo, we gí boji wiinda, gaatu ngí hando." ³⁴ Ayaama : "Insaantína waabo. Nsiim girijim biñan bigiinda ma a Yésibt ma. Mbiita njal ma biyésibt ma mbóbbbootíbà. We wi tंगा nwalte. Inyaantíbà a gidaŋ ma bigín héd ma. Waabo, hú ma, inhítina Yésibt ma."

³⁵ We wéeti Músa ma gí hí ma biñan̄n Yísrayel ma loon yo. Biyaama yo : "Hila hítina samindi ugí alamim bâa ma, unambâa yósi ftoof ma ?" Bari waabo Músa ma gí hí ma Haalam biyísrayel ma híttini san he balbà, anan gí ahotin gítim bàa ma. Músa ma gí hí ma Malayigon Haala ma, hí ma hútiliman a gjoole a bta ma, angima daangi mo. ³⁶ Músa ma hí nyaantí gtaal fmbún̄ Yésibt ma. Ayaantíti biyísrayel héd ma. Ayaantí gtaal fmbún̄ fana a jogu usamba ma ngi a fñaanin séefi ma resu njímmin ntahla. » Habe wi Ejjeen ma saanti ngi binyósni ftoof ma sam bihúri yaa ngette hí de looni Músa ma.

³⁷ Mma ayaabà : « Músa ma hí saanti ngi biñan̄n Yísrayel ma. Ayaabà : "Haala mbi bi jógna a baa ma anúmi bsaanti billi holla. Haala nhítimate san he gí ahotin gítim biyísrayel njal wiinda."

³⁸ Músa ma hí sujurr ngi biñan̄n Yísrayel ma a fñaani fndañni séefi ma. Bisujurri héd ma a fgongo ma binyaa Sinay. A fgongo fe Malayigon Haala ma hútilima yo. Mma ahútilima hatíde. Haala ma saanti ngi Músa ma bsaantí billi ma, bi ma he nsaanti ngi biyísrayel ma. Wi ma Haala ma saantíman, wee ttin madi. Waatóo waatí an waabo bâgí ngi bsaantin Haala ma, bi ma asaantín yo ngi Músa ma.

³⁹ Bari bima bigín gibebe, bima Músa ma saantin ngi biñan̄n ma bsaantin Haala ma, bii nnañ. Biloo wi ma Músa ma saantím bà sam biyaa. Wil uraabà, sam bilébtí gwil ma bilébtin yo Yésibt ma. ⁴⁰ We wi tínga, bima Músa ma jiinjin a fgongo ma a téda, bsaanti ngi andañ hilli ma gíni Arona. Biyaama san he daangibà, anan meges gwil gber, gi ma binlébtí. Ndi bimeges mo gwil ge, binlébtigi. Binyaa ge nhotibà a giti. Biyaa gaatu Músa ma, hí ma yaantítim bà Yésibt ma, bii ttúr wi ma gitiliman a fgongo

ma. ⁴¹ Mma bimegesi wil binlébti. Bimeges wil njan ñaandin jíla, biga lébti we ma. Biyaantí gsada, biyaa feet. Bilébti yíti ma bimegesm bembe ngi gjifm bàa ma. Biyaa we gí haalam bàa ma.

⁴² Bima biñan ma looni Haala ma, biga lébti gwil ma aa ggí Haala, Haala ñatibà a gi. Bima Haala ma ñatim bàa a gilébtin gwil ge, bitó am bidan lébti gbuute. Habe wi Haala ma bi bi saanti ngi binúmi bsaanti billi ma. Bég safti yo wi ma asaantin ngi biyísrayel ma. Ayaabà : "Bima bagín a fñaani fndan ma resi njímmín tahla ma, balébti gwil golo. Bayaantí gsada. Gwil ma balébtin, gee ggí Haala. Ñí ma hí gí Haala ma, bari baa nni lébti. ⁴³ Bató ngi bwaase, sam balébti Moleg. Bari Moleg aa ggí Haala. Bameges wiloolo njan fbuute. Batuugwi Refan, balébtíwi. We fana, wee tti gí Haala ma. Njal ma banlébti gwil ge bamegesni, nyaabaa inrosrosbaa. Inyaantíbaa a fbangom baa ma, innúmbaa a fbango fber, fi ma gín gintaan Babilon." »

⁴⁴ Ejjeen ma tíg a fnsaante ngi binyósni ftoof ma. Ayaabà : « A bboorin baalin gilébtin Haala ma, bima bimammam bâam biyísrayel ma gín yo a fñaani fndan ma, bigí yo ngi baalin gilébtin Haala ma, wii njande. Bima Músa ma jiinjín a fgongo ma a téda, mma Haala yaama sam bimeges baalin gilébtin Haala, wii njande, wi ma ngédi yaa Haala gín ngi bà. Haala he géd Músa ma njal ma bijangan wi meges. Njal ma Haala ma yaambà sam bimegeswi, habe wi bimegeswi. Héd ma bingí yo lébti Haala ma.

⁴⁵ Bima bég lóodni, baalin njandi ma, ñbim bàa ma, bég bà ñatidiwi. A waatí we Yosuwe gí ahotin gítim bàa ma. Binúmtíwi a fbangon Yísrayel. Héd ma wi binúmí baalin gilébtin Haala ma. A giléey ge Haala ma besi

sulim biñan biwoo ma gín yo béege, sam biyísrayer ma jódi bfango ma, binanfi teenj. A baalin gilébtin Haala ma, wii njanda ma, a wi ma binlébti yo Haala ma, an a giléeyna alamin Yísrayer ma biyaa Dawda. ⁴⁶ Dawda ma, he gí hal ma uhúrin yaa Haala gédma fiiñi fñaani filli ma. Adaangima ndaani. Mma Dawda ma sag Haala san Haala ma daangima anan mada jéti baalin Haala nfana ngi glaagí. Wil uraama, sam biyísrayer ma gíni ηmúmurna Jagob ma, sam bilébti Haala héd ma. ⁴⁷ Bari mbi hilli ma gíni Salomon, he bi bi jéti baalin gilébtin Haala ma ngi glaag ma.

⁴⁸ Bari Haala ma, ange mada meesa a baale ma uhúrin yaa, bintiimbi ma megeswi. Haala ma, hí de yoof bilama ma bindúba gilama. Njal ma anúmi bsaantin Haala ma saantin yo, ⁴⁹⁻⁵⁰ Haala yaa hí de meges gwil ma ηdúba ttu, títa a téda, an a boja. Hí de aa tti fuun sam bimegesedma hódi, anan mees héd ma, gaatu hí de meges gwil ma ηdúba. Gilama gilli ma gi, títa a téda, an a boja. Aga a téda, aga a boja. Ayoof gwil ma ηdúba. »

⁵¹ Bima Ejjeen ma wuuntandim binyósni ftoof ma wi ma Haala ma saantin yo, mma Ejjeen ma saanti ngi bàa ma. Ayaabà : « Baa ma, bagí njam bimammam bân ma. Baloo bsaantin Haala gaatu wi ma Haala ma saantím baa yo, bahúri bari baloo sam bayaa wi ma asaantin. Badín ndaani giiñe. An ganti bagí biyísrayer ma, bagí njan biñan sul uber, bigi maa ttúr Haala ma. Basati ndaani glo. Bangi loo mo Wúlin Haala ma. Bagí njan bimammam baa ma. ⁵² Gaatu bimammam baa ma fana, biloo ge ndaani Haala. Birantí binúmi bsaanti billi ma. Bigi ma saantím bà yo, bigi ma yaam bà Haala ma nhíti Anbal aluusi ma, bég ma bihabu bindúba. Waabo Anbal aluuse ma gatú. Baa ma, bató am bajanfama,

bahabma. Baloo bsaantin Haala ma njam bimammam baa ma.

⁵³ Njmalayigon Haala núm bsaantin Haala ma sam bayaa wi ma asaantin, bari an we ma undúba baloowi sam bambaa wwi yaa. »

⁵⁴ Bima binyósni ftoof bembégele siimni wi ma Ejjeen ma saantin, biraa ndaani. Bidumuri gsij gaatu biraaw. ⁵⁵ Bari Ejjeen ma, a fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma, ańín a téda. Wúlin Haala ma ñaa Ejjeen ma sembe, mma abiita a téda húbtilu. Abiita ginjarran Haala ma a téda. Abiita Yéesu ma a fjif ffomtin Haala ma, bjete a téda ma. ⁵⁶ Mma asaanti ngi binyósni ftoof ma. Ayaabà : « Ñinna, mbiita a téda ma húbtilu. Mbiita Antiimbi ma Haala ma híttini. He gí bjete a fjif ffomtin Haala ma. »

⁵⁷ Bima asaantin habe, haji ma binyósni ftoof ma rúuf glom bàa ma, biñaatu. Bidét a hí. ⁵⁸ Bitagma. Bibúbbulma, binúmma a fñaanin bóji ma. Mma biyali binbadma ngi glaagí ndaŋ sam bihabma. We wéeti bigi ma lajadman a ginyósni ftoof ma, bég waag ndugdugm bàa ma. Biriŋ a boja halana atasi holo gín héd ma bintuugi Suul, san he béefgi.

⁵⁹ Bima bigín a ŋbadati Ejjeen ma glaagí ndaŋ sam bihabma, Ejjeen ma sag Haala ma. Ayaama : « Ateengida, gíni Yéesu ma. » Ayaama : « Jódi wiiy wiinda ma, unanwi núm hala wiindi ma. » ⁶⁰ Mma agúdu. Asag Haala ma. Añaatu, ayaama : « Ateengida, sam udúutur gtaag go binyaa bómmu. » Mma alóodu.

8

Filib tó Samaari

¹⁻² Bima bihabni Ejjeen habe, mma bilaanti bigolo, bigi ma nlébtí ndaani Haala ma, mma bég jódma, binúmma, bitó béb. Biriiji ndaani. Fléey ma bihabni Ejjeen ma, bimaji bigilli ma yali binrantí ndaani

bihaṭina Yéesu bigolla a Yérusalem ma, am bég détibà. Bég laslasindi, bitó gbóji gber a fnbigm bàa ma gíni Yude. Bigolo tó an a fnbig folla gíni Samari. Bihítina Yéesu bitída bà ṇati Yérusalem. Bari atasi ma béefni ndugdug ma gíni Suul ma, he ma gí ngi bihabni Ejjeen ma a fjaa ffoda. ³ Suul ma, hí ma fana, aga bóbbooti gilíngim biñaṇna Yéesu ma. Anyaata a gbaalim bàa ma anjódi binín ma ngi bilaanti ma bindúba ttu, anbaṇbà. Anbóbbootibà ndaani.

⁴ Biñaṇna Yéesu ma, bima bilaslasindini, biga tó saantí biñaṇ ma gwilna Yéesu ma. Ffilóo ffil bitóoni, bisaantíbà ginúmli giboonte a bboorina Yéesu ma. ⁵ Filib, he tó a fnbig ma binyaa Samaari. He fana tó bóji wolo héd ma, ató saantí gwilna Yéesu ma. Ayaa he hí gí Anbal ma jangatim bina. ⁶⁻⁷ Biñaṇ ma siimli giboonte wi ma asaantin a bboorina Yéesu ma. Bitag wi ma asaantin. Bibiita gtaal ma ayaantín fana a gidaangin Haala ma. Gtaal ma ngédi yaa fnse Yéesu gí Anbal ma. Bibiita anyete bisaage. Bigíyane giinj ngi bigi ma njaan bindúba, biñóbi yetu. Agísi fana bigi ma góbni Seetaan. Abesi ṇmalayigo biwooy a bà. ṇmalayigo biwooy ma ṇaati ndaani, biyaanta a bigi ma bibóotin. Bisaagi bége bindúba yetu. ⁸ Mma biñaṇ ma gontaan ndaani.

⁹ We wéeti alaanti holo gí héd ma. Hé gí asíge andan. Bintuugma Simon. He wúfli ndaani a yaani gwilin sígi ma a bóji ma. Agí ngi sembe am bsaanti ma baatí biñaṇ Samaari ma bindúba. Asígi ma ríntirintali ndaani. ¹⁰ Biñaṇ ma bindúba, títi ṇbúuta ma an a bindan ma, biríntirinta asígi ma fana. Bituugma Sembe Undan. Biríntirintama, biyaa he gí ahítin haalam bàa ma. ¹¹ Bidoonma, gaatu awúflu a gwilin sígi ma. Agédbà sembe willi ma, am bsaanti ma baatíbà.

¹² Bari bima Filib ma gaŋin héd ma, he saanti ginúmli giboonje a bboorin gilamin Haala ma. Ansaanti gwilna hí ma jangatim bina gíni Yéesu ma. Mma biñan ma, binín ma ngi bilaanti ma bindúba haŋa a Yéesu ma. Bigi ma haŋin a Yéesu ma, Filib ma líbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa waabo bihaŋa a Yéesu ma. Bii tta hhaŋ a gwilin sígi ma. ¹³ Asígi ma fana, glo gilli ma baŋílu. Ayaa ahaŋa a Yéesu ma waabo. Hí ma fana, Filib ma líbtima a wéde. Mma adoon Filib ma waatoo waatí. Abiita gtaal ma he yaantín. Bsaanti ma baatíma.

¹⁴ Bima gwil ge diisni, bihítina Yéesu gíni Yérusalem ma, bég siimi wi ma yaalni Samaari ma. Bisiim yaa biñan fmbúnj gíni Samaari ma siim bsaantin Haala ma, bihaŋa a Yéesu ma. Mma bihítina Yéesu ma híti Bbiyeer ma ngi Jan ma sam bég tó Samaari ma. ¹⁵⁻¹⁶ Bima bég gaŋin héd ma, biwéeti biñan fnbuŋ haŋa a Yéesu ma. Biwéeti Filib ma líbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa bihaŋa a Yéesu waabo, bari Haala aa ttabà wun Wúli willi ma folo. Hande Bbiyeer ngi Jan sagadbà Haala, san he ñaa bége Wúli willi ma. ¹⁷ Mma bidídbà gjifm bàa ma. Mma Haala ñaa bége Wúli willi ma.

¹⁸ Waabo Simon ma, hí ma gín yo asígi ma, abiita bihítina Yéesu dídi gjifm bàa ma a biñan, mma Haala ma ñaabà Wúli willi ma. Bima abiitan we, mma ayaabà anñaabà gudi, ¹⁹ samindi bég nñaama sembe, san hí ma fana, nda adídi fjif a hal, Haala nñaal hal ma Wúli willi ma. We raama.

²⁰ Bima Simon ma saantini habe, mma Bbiyeer ma yaama, ayaama :
« San Haala ulóodi ngi gudi wiindi wembe. Gaatu unyaandi umada wúsi fwunin Haala ma ngi gudi. ²¹ Uu ggadi a gyaat gómmu gaatu Haala biita fiiñi fiindi ma aa ññaan. ²² Fondi ubatátí wi ma gín a glo giindi ma, a

bboorin wi ma uyaani, unan sag Haala san he dúuturna. Gaatu bima uyaani unwúsi semben Haala ma, utaagata a Haala ma. ²³ Waabo gimoonimone, ge gi ugaadu. Gimoonimoni ma yoofna an gtaagí ma danna madana. » ²⁴ Haji ma Simon ma yaa sam Bbiyeer ngi Jan sagadma Haala samindi gwil ma bisaantíman, samindi nɓagi gitili.

²⁵ Bima gwil ge diisni, Bbiyeer ngi Jan ma saanti gwilna Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba. Biwuuntandi biñaŋ wi ma Yéesu ma yaani a gimaaram bàa ma. Mma biyaantiti bóji ma, bitag bsínn Yérusalem. Bima bigín a bsín ma, bidiisi gbóji nǵóbi gíni Samaari. Binsaanti ngi biñaŋn gbóji gembe ginúmli giboonje, a bboorina Yéesu ma.

Filib ngi halin Etiyobi

²⁶ Bima gwil ma diisni, mma malayigon Haala saanti ngi Filib ma. Ayaama : « Luusu unan tó Yérusalem. Ndu udiis mo Yérusalem ma, unan jóɗ bsín bdaandin Gasa. Be gí ginsayan Yísrayel a fñaanin séefi ma. » ²⁷ We Filib ma luusu, atów. Bima agín a btóo ma a bsínn séefi ma, mma abiita alaanti holo ngi sareet. Alaanti ma gí halin fbango ma binyaa Etiyobi. Agí ministerin gudi héd ma. Gudina alama anín ma undúba ga a fjif filli ma. We wéeti alaanta andan he tó Yérusalem. Ató gilébtin Haala héd ma. ²⁸ Waabo aga a bjígi. Agí mmeese a sareet hilli ma. Aga a garaŋni bsaantin Haala ma, bi ma Isay ma saftin yo. Filib ma ga a taan willi ma. ²⁹ Mma Wúlin Haala ma saanti ngi Filib ma. Uyaama san he tó butina alaanti andan ma a sareet ma.

³⁰ Bima Filib ma siimni habe, mma adétu, ató butina alaanti andan ma. Bima agatin, awéeti alaanti ma ngaraŋ bsaantin Haala ma, bi ma Isay ma saftin yo. Mma Filib ma baa alaanti ma ndu ugí mo asiim wi ma

angaraŋi. ³¹ Mma alaanti andaŋ ma yaama : « li ssiim. Ingaraŋ garaŋi, bari ii ttag wi ma ingaraŋi. Fondi ngiti hí ma nhíhhiilni bsaantin Haala ma. » Mma alaanti andaŋ ma líbtima a sareet ma. Ató ngi hí.

³²⁻³³ Bsaantin Haala ma alaanti andaŋ ma gín a garaŋ, mma bo. Haala yaa : « Njal ma binhab saají, habe wi binyaa Anbal ma janga bbina. Njal ma binyósi búrin mbin saají, ange riij, habe wi Anbal ma nyaay. Bintófttoofma, bindúuturutima, binhabma, bari aa ttin saanti wil. Njal ma bintófttoofma, wii ttin luus a hí ma. Biñaŋ ma a giléey gilli ma, binwoo ndaani. Binhabma samindi ambaa ggí a dúniya wómmu. »

³⁴ Bima alaanti andaŋ ma garaŋni asow, abaa Filib ma. Ayaama : « A bboorin hila anúmi bsaantin Haala ma saftin yo ? A bboori billi ma ga, wala a bboorina holla ? » ³⁵ Mma Filib ma yaama : « Haala ma saanti we a bboorina Yéesu ma. » Hande ayala a bsaantin Haala ma he garaŋni. Asaantíma ginúmli giboonji ma a bboorina Yéesu ma, wi ma Haala ma saantin yo a bboorina Yéesu ma.

³⁶ Bima bigín a bsín ma, bitó gať hala ma bibiitá wédi ma. Mma alaanti andaŋ ma saanti ngi Filib ma. Ayaama : « Wédi ma wo, mmada líbti a wédi ma ga ? » ³⁷ Mma Filib ma yaama : « Ndu uhata a Yéesu ma glo gwoda, mmadana líbtin a wédi ma. » Mma alaanti ma yaama : « Uuŋ. Nhata a Yéesu ma. He gí Anbal ma jangatim bina, he gí Mbin Haala ma. »

³⁸ Bima alaanti ma yaan habe, ayaa sa sareet ma jete. Mma biwala a sareet ma. Filib ma líbtima a wédi ma. ³⁹ Bima biyaantitin a wédi ma, Filib ma madma gaatu Wúlin Haala ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba, we númma ffili fber. Aa mma tta bbiita. Bari alaanti andaŋ ma jíig ngi glo ŋñaane.

⁴⁰ Filib ma wéeti agí bóji wolo binyaa Astus. Aga saanti ngi biñan ginúmli giboongi ma a bboorina Yéesu ma. Bima ayaantín bóji we, adiisi gbóji golla, asaantí biñan ma ginúmli giboongi ma a bboorina Yéesu ma an adan gaŋi bóju undan ma binyaa Sesare.

9

Suul haŋa a Yéesu ma

¹ A giléey ge Suul ma, aa nnaŋ bidoonŋa Yéesu ma, hí ma gín Ateengin dúniya ma undúba. Aloobà ndaani. Ayaa ambaŋbà anambà hab. Mma ató gaŋi ngi anyósni ftoof andan ma gíni ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala ma. ² Bima atóoni, ayaama san anyósni ftoof ma safti leeter. Hí de nnúmwi bóji ma binyaa Damaas a fbango fber. Nda ató héd ma ngi leeter ma, antó ghódin fnsujurrim bijuwif ma, anan wunde bihotin gitim bijuwif leeter ma. Anñaabà leeter ma sam bég huri yaa binyósni ftoofi bindan hítima. Mma antag bihaŋina Yéesu ma bindúba ttu, bilaanti ma ngi binín ma bindúba. Hínoo hini nhaŋi yaa Yéesu ma hí nnúmma a Haala ma, antagma. Nda atagbà mo, annúmtibà Yérusalem, sam bitófttoofbà héd ma. Bima asaantin ngi anyósni ftoof ma habe, he nanu, añaama leeter ma. Mma Suul luusu, atag bsínn Damaas. Aga btóy.

³ Bima agín a btóo ma, asulli ngi Damaas ma, mma ató biita ginjarra gindan yaantiti a téda. Ge jarma ndaani. ⁴ Haji ma agóba a boja. Bima agóbni, hande asiim holo saanti ngi hí. He yaama : « Suul, Suul, wi tígani unrantítini habo ? » ⁵ Suul ma yaama : « Ateengida, wú gí hila ? » Hande ayaama : « Ño gí Yéesu, hí ma ungin rantí mo. ⁶ Waabo luusu, tó

bóji gobo, Damaas ma. » Ayaama : « Ndu utó mo, insaantina wi ma ujangen yaa. »

⁷ We wéeti Suul, bima agín a btó ma, ahotindi ngi bilaanti bigolo. Bég ma siim flad ma, bari bii bbiíta hal. Bsaanti ma baatíbà. Bii mmada saanta. ⁸ Hí ma, Suul ma du ? Bima aluusni, ahúbuti ggít ma, aa bbiíta an ganti ngi wil. Haji ma bitagma fjiif, binúmma an hala ma ajangan gata a Damaas ma. ⁹ Bima bigatin a bóji ma, mma gléey ggaabí, aa wwomte, aa ssiigi, aa bbiíta.

¹⁰ We wéeti adoonna Yéesu holo, binyaama Añaas, he gí Damaas. Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, he hútilima njan nmende. Ayaama : « Añaas. » He wélgima, ayaama : « Ñí ma ho, Ateengida. » ¹¹ Yéesu ma yaama : « Waabo, tag bsín ma binyaa Bsín Bluuse, unan tó baalna Yuda. » Ayaama : « Ndu utó gati ngi Yuda ma, so ubaandi alaantin Taars, hí ma binyaa Suul. Gaatu Suul ma, waabo aga a bsagin Haala ma. ¹² Abiíta wil njan nmende. Abiíta alaanti holo binyaa Añaas, he binte. Adídma gjif. Mma Suul ma biitaw. »

¹³ Añaas ma golu. Ayaa ngi Yéesu ma, ayaama : « Ateengida. » Ayaama : « Biñan biñóbi saantíni a bboorina alaanti ma binyaa Suul. » Ayaama : « Arantí ndaani biñan bigiindi ma Yérusalem. ¹⁴ Waabo binyósni ftoofi bindan gíni binsagad biñan Haala bindan ma, bég nanu samindi abinte hando a ftuugim bàa ma, he nan tag hinóo hini nlébtina. »

¹⁵ Bari Yéesu ma yaama : « Tóy ! Waabo hí ma fana hata a ñí ma. Njógma san he yaatadni. Ansaanti ngi biyísrayel ngi biñan sul uber ngi bilamam bàa ma bindúba a bboori biinda ma. Anyaabà sam bihata a ñí

ma. » ¹⁶ Ayaama : « Insaanti ngi Suul ma njal ma anríibu ndaani gaatu ansaanti ngi biñan gwil giinda, we wi t́inga. »

¹⁷ Bima Ýesu ma saant́iman habe, Añaas ma t́o alana Yuda ma. Mma at́o gati ngi Suul ma. Ad́idma gjif. Ayaama : « B́iyaada, Suul, Ýesu ma ǵini Ateengin dúniya ma und́uba, hí ma hútilinatim bembe a bśin bima ugítin a bbin, waabo hí ma hí híttini hando. Ahíttini buti wiindi ma samindi umbiitay. Ahíttin fana, samindi usiimndindi ngi Ẃulin Haala ma. Ẃulin Haala ma ngí ngi hú ma a liiti wiindi ma. Unñaana sembe sam uhúr wi ma ujangen yaa, unanwi yaa. » ¹⁸ Mma wiloolo yaantiti ggítina Suul njalni fete. Haji ma ayali ambiitay. Mma aluusu, bilíbtima a wéde, wi ma ngédi yaa ahata a Ýesu ma. ¹⁹ Mma awomte asiigi, liiti ma sati hatíde.

Bima ahatin a Ýesu ma, adoonli ngi bidoonna Ýesu bigolla ǵini Damaas gléey gdeeme. ²⁰ Waabo anta a ghódin fnsujurrim bijuwuf, ansaanti ngi biñan ma abboorina Ýesu ma. Ayaabà Ýesu ma ǵi Mbin Haala ma. Ayaabà sam bihata a hí ma.

²¹ Biñan ma siimni habe, bsaanti ma baatíbà ndaani. Biyaa : « Héy ! Ho ǵi hí ma nloo ge Ýesu ma. He ǵi hal ma rant́in ndaani bigí ma nlébtí Ýesu ma Ýerusalem ma. Abóotibà ndaani. Waabo abinte hando a Damaas sa atag bihatina Ýesu ma. Antagbà annúmbà Ýerusalem samindi biñan bindan, bigi ma nsagad biñan Haala, sam bitófttoofbà héd ma. Bari waabo ahata a Ýesu ma. Ayaa Ýesu ǵi Haala ma. » Bsaanti ma baatíbà ndaani.

²² Bari Suul ma, Haala ma nñaama sembe, samindi ahúr wi ma ansaanti. Asaanti ngi biñan bijuwif ǵini Damaas. A Bsaantin Haala ma

agédbà yaa fnse Yéesu ma gí Anbal ma, hí ma jangatim bina. Biñan ma, bii tta ggaade wi ma binwélgima.

²³⁻²⁴ Bima awúflin habe, mma bihotin gítim bijuwif ma saanti mbaají, sam bihab Suul ma. Bitó béef súmbuti ma undúba ttu a ñmíir ma labirim bóji ma. A yaatim bóji ma undúba, waatoo waatí, uléey, gimanda, biñan jet haj ma. Biyaa ndi Suul ma nyaanti mo, binhabma. Bari bima biyaani habe, bigolla saanti ngi Suul ma bfeerim bàa ma. ²⁵ Mma bidoonj bigilli bigolo balma. Bihal ftere fndañ ngi bos, bilíbtimanan a fteri ma, mma biwalma a bbalanteer a míir ma, hala ma uhúrin yaa ammada yaant haj. Biwalma a fteri ma ngi bos ma an adan gata a boja. Agí nan ngi tó.

Fléey folla anjóodi Yérusalem. ²⁶ Bima agatin Yérusalem ma, agíntandi sa agat ngi bidoonja Yéesu ma, andoonli ngi bà, bari bémbege, bii mma ññoom. Bii mma riñti glo. Bitag yaa waabo ambóotibà njal ma agím bembe bóoti. Binyaandi aa ggí andoonja Yéesu ma. ²⁷ Bari Barnabas, he daangima. He hí númma butina bihítina Yéesu ma. Ayaabà waabo Suul aa tta ggí njal ma agín yo be, gaatu waabo ahaa a Yéesu ma. Asaantíba njal ma Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba ttu, he hútili Suul ma a bsínn Damaas. Asaanti ngi hí. Waabo hí de, añoomi ndaani fnsaante a bboorina Yéesu ma. Asaanti ngi biñan Damaas ma gwilna Yéesu ma. Waabo adín ndaani fiiñe.

²⁸ Bima Barnabas ma saantin ngi bà habe, mma bihúri yaa waabo Suul fana haata a Yéesu ma. Suul ma, mma ayali andoonli ngi bàa ma. Ayali anraay Yérusalem, ansaanti ngi biñan ma gwilna Yéesu ma. Ayaa Yéesu ma, he gí Ateengin dúniya ma undúba. Asaanti ngi giñoomi gindañ.

²⁹ Mma asaanti ngi bijuwif ma nsaanti fgreg gwilna Yéesu ma. Bigolla aa

nnaŋ. Bibéell ngi hí. Bari awelgíbà, asaantíbà fnse. Mma bigíntandi sam bihabma. ³⁰ Bima biñanŋa Yéesu ma siimni habe, mma bidaangima.

Binúmma bóju undaŋ ma gíni Sesare. Biyaa san he jíigi Taars. He tów.

³¹ Giléey ge, gilíngim biñanŋa Yéesu ma gín a ŋbigin Yude ma ngi Galilee ma ngi Samaari ma ŋdúba, Haala ñaabà ggíti gjoole. Wúlin Haala ma daangibà ndaani. Bisiimdindi ngi Haala ma, biriŋ glom bàa ma a hí. Haala daangibà sam bihúrima gboonje. Haala ma ñaabà fana sembe am bimmada saanti gwilna Yéesu ma a gidaangin Haala ma. Mma biñanŋ bigolla fmbúnŋ, bihaŋa a Yéesu ma. Bilébtí Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba.

Bbiyeer ma tó Lida ngi Jobbe

³² A giléey ge Bbiyeer ma nlúutay a ŋbig ma ŋdúba. Ató bóji wolo binyaa Lida. Ató gaŋ ngi ngi biñanŋ Haala gíni héd ma. ³³ Bima agín Lida ma, mma awéeti alaanti holo bintuugi Ene. He gú usaage. Agíya giinji ma. Ariŋa a gibaŋ gilli ma resu utaataala. Aa mmada luusa. ³⁴ Bbiyeer ma saant ngi hí. Ayaama : « Ene, Luusu, ho gibaŋ gaatu Yéesu ma gíni Anbal ma jangatim bina, he hí yétina. » Haji ma alaanti ma luusu. Ahoow gibaŋ ma abógili. ³⁵ Biñanŋ ma bindúba ttu, títi bigii bóji ma an a biñanŋ fnbig ma fndúba gíni Saron, bima bibiitan alaanti ma , bihúri yaa Yéesu ma hí yétiman, mma biñanŋ ma, bihaŋa a Yéesu ma. Bihamta a taan, bii tta hhaŋa a gom bàa ma. Bihaŋa a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba.

³⁶⁻³⁷ Bima Bbiyeer ma gíni bóji we gíni Lida ma, we wéeti adoona Yéesu holo gu usaage a bóji wolla gíni Jobbe. He gí anín ma, binyaama Tabita, gíni Awéela. A fgreg ftuugi filli ma gí Dorgas. Tabita daangi

ndaani biñan ma, bigi ma uhúrin yaa, bii ggaade. Angi yaa mo gboonje. Anín he, gisaage tagma, alóodu. Bima he lóodni, mma bidoonja Yéesu bigolo, biwosama, binúmma bitóma rin a suburaadi a téda. ³⁸ We wéeti bisiim yaa Bbiyeer ma gí bóji wolo sulli ngi Jobbe ma gíni Lida ma. Bima bisiimni habe, mma bihíti bilaanti bisibi, sam bitó soog Bbiyeer. Bég gati ngi hí, biyaama : « Binte, hal lóodu. » ³⁹ Mma Bbiyeer ma tó ngi bà.

Bima Bbiyeer ma tóoni ngi bàa ma, bitó ngi hí a suburadi ma a téda, hala ma alóodi ma gín. Awéeti binfagina binjaba ma. Binfagina nriiji, bigédma gwil ma anín ma sugudtimbà bima agín uyete. Bigédma yaa he daangibà ndaani.

⁴⁰ Bima Bbiyeer ma gatin haj ma, mma ayaa ngi biñan ma sam biyaant. Bima bég tóoni, agúdu, asag Haala ma. Bima aluusni, ańín sumina anín ma. Mma ayaama : « Tabita, luusi. » Haji ma anín ma húbuti ggít gilli ma, abiita Bbiyeer ma, aluusa ameese. ⁴¹ Mma Bbiyeer ma ñaama fjif, aluusma, asoog nan binfagina ngi bihatina Yéesu bigolla. Agédbà anín ma, añaabà hí uyete hatíde. ⁴² A bóji ma undúba gíni Jobbe, biñan ma siim wi ma diisni. Mma biñan bińóbi hata a Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba. ⁴³ Mma Bbiyeer ma guunja a Jobbe ma. Ameesi ngi alaanti holo gíni amegesin njande. He bintuugi Simon.

10

Haala ñaa bigi ma aa ggí bijuwif Wúli willi ma

¹ A giléey ge ahotin gítim bisuraas geme gí bóju undan wolo binyaa Sesare ngi gilíngim bisuraas ma, binyaa Gilíngim biyitali. Ahotin gítim bisuraas gem ma, bintuugma Gorne. ² Agí hal ma uhúrin yaa, alébti ndaani Haala ma, hí ma ngi biñan baali willi ma bindúba. Angi daangi

mo binjaba bijuwif ma. Ansag Haala ma waatóo waatí. Bari aa ggí ajuwif. Agí halin Rom.

³ Fléey folo, salifana, Haala gédma wiloolo njan nmende. Abiita malayigon Haala. He saantíma. Ayaama : « Gorne. » ⁴ Mma Gorne ma, fiiñi haama. Añini malayigo ma. Ayaama : « Ateengida, win wi ? » Malayigo ma yaama : « Haala biita wi ma unyaay, njal ma undaangi binjaba ma. Asimna bima usagman. Aa ttili gboonji ma uyaani. » ⁵ Mma ayaama : « Waabo so uhíti biñan bigiindi bigolo bóji wolo binyaa Jobbe, bég nan tóodi alaanti holo gín héd ma. Alaanti ma, bintuugma Simon, wala Bbiyeer. ⁶ He mmeesi ngi amegesin njande holo. He fana bintuugi Simon. Baali willi ma gí a gbatin joge undan. »

⁷ Bima malayigon Haala ma saantíman habe, atów. Anóoda a téda. Mma Gorne ma soogi biyaati bigilli bisibi, ngi asuraas awoda, hí ma doonman. Asuraas fana nlébtí Haala ma. ⁸ Bima bég gatin, Gorne ma saantíba wi ma malayigo ma saantíman. Ayaabà sam bitó Jobbe, binan soogi Bbiyeer ma. Mma bég tów.

⁹ Flúti ma, bihítina Gorne ma síti gátí Jobbe ma. Bima bitígtin a bsín ma, léey a bgo, Bbiyeer ma jinja a fteras a téda sa asag Haala ma. Bima agín a bsagin Haala ma, ¹⁰ mma gul tagma. Bima bigín a flotti ma, mma Haala ma gédma wiloolo njan nmende. ¹¹ Abiita a téda húbtílu. Mma abiita wiloolo njan ñooma undan. Uwalti njali ma bitag ggúnanti gtahlan wi ma, biwaltiwi nan. ¹² Bima we waltin, abiita nan gsíifan gyíti ma ndúba ttu ginhódin ñoom ma. Gyítin giinji gtahla, gyíti bimbol, gyíti bisoonj, ngi gyíti binléenti, gsíifan gyíti ma ndúba gí a ñoom ma. ¹³ Hande Haala ma saantíma. Ayaama : « Bbiyeer, luus, ujód, uhab, unan wom. »

¹⁴ He yaama : « Hani, Ateengida. » Ayaama : « Gyíti ma usaantin yo sam bâa bijuwif mbagi wom, inge wom. li ttaa bbà nene woma, gaatu uyaa bâa bbà janga woma. We wi tínga ii ttin womtibà. » ¹⁵ Haala ma yaama : « Waabo, nyaana so uwombà. Umbaa yyaa bii tti boonj. » ¹⁶ Mma Haala ma saanti habe ngi Bbiyeer hatíde an yas uyaabí. Haji ma ñoom ma ngi gyíti ma bindúba njóoda a téda.

¹⁷ Bbiyeer ma, aa ttag wi ma Haala ma gédman njalni ñmendi ma. Glo gilli ma riij ndaani a wi ma Haala ma saantíman. Bima glo gilli ma gín a gwil ge, we wéeti bihítina Gorne ma gati Jobbe ma. Bibaandi bsín, bigata a baalna Simon. Bima bigatin a bsúmbuti ma, ¹⁸ mma bibaandi ndu ugí mo Simon, hí ma binyaa Bbiyeer ma gí haji ma. Mma biyaama agí haj.

¹⁹ We wéeti Bbiyeer ma tigni a gimiiran gwil njan ñmende ma, bari Wúlin Haala saanti ngi hí. Uyaama : « Simon, bilaante baabí ngegna. ²⁰ Luusu, uwal, unan gati ngi bà. Ganti bii ggí bijuwif, umbagi gí ngi glo gsibi. Hani, tó ngi bà gaatu ñí ma hí híttibà. » ²¹ Haji ma awalte. Agati ngi bilaanti ma. Ayaabà : « Ñí ma ho, wi babinidtin ? » ²² Biyaama : « Ahotin gítim bisuraas geme binyaa Gorne, he híttibâa. » Biyaama Gorne ma aa ggí ajuwif, agí halin Rom. Bari agí hal ma uhúrin yaa, anlébtí ndaani Haala ma. Agu uluuse. Bijuwif ma bindúba yaa agu uboonje. Mma biyaa ngi Bbiyeer ma yaa malayigon Haala hútili Gorne ma. Malayigo ma yaama san he soogti Simon Bbiyeer, san Bbiyeer ma tó baali ma, anan saanti ngi bàa ma a bboorin Haala ma. ²³ Bima bisaantin ngi Bbiyeer ma habe, mma Bbiyeer ma nanju. Ayaatibà. Ayaabà : « Riɲna hando am blúti. »

Alúti ma, mma Bbiyeer ma tó ngi bà. Biñan̄na Yéesu bigolla, bigi ma meesni Jobbe ma, bég fana tó. Bitag bsínn Sesare. ²⁴ Flúti folla, bigat héd ma. Biwéeti Gorne ma soog bintidni bindan̄ ma ngi bibíyaama ma. Biwéetibà haj ma, bég gabà yoon̄. ²⁵ Haji ma Gorne ma biita Simon Bbiyeer ma a byaati ma, mma atów, atóma gúde. Anlébtima. ²⁶ Bari Simon Bbiyeer ma luusma, ayaama : « Hani, luusu, ño ga antiimbi njal wiindi ma. Umbaani gúdi. » ²⁷ Bisaantindi biga tó biyaata a baali ma. Bbiyeer ma wéeti biñan̄ Fmbún̄. Baali ma riiti biñan̄. ²⁸ Asaanti ngi bà wi ma tínga abinte. Ayaabà : « Bahúri yaa bâa bijuwif ma mbagi tó doon̄li ngi biñan̄ sul uber. Bâmbagi yaata a baalim baa ma. Bari, Haala ma gédni yaa sam imbagi déen̄ hal. Agédni yaa sam ntag biñan̄ ma bindúba ttu njal uwoda. Gaatu habe hí de ntag biñan̄ ma. ²⁹ We wí tínga bima basoognini, mbinte, ii lloo. » Ayaabà : « Waabo, wi ma basoogodnini waabo, saantínanan wi. »

³⁰ Hande Gorne ma yaama, ayaama : « Gléey gtahla ma diism bo, salifana njan waammú, nga a bsagin Haala hando. » Ayaama : « Haji ma alaanti holo túblitin gwil ññaafle hútilini. Agat, ³¹ ayaan yaa Haala siim wi ma nsagman. Ayaan yaa Haala ma biita njal ma ndaangini binjaba bijuwif. Haala ma aa ttili wil. ³² Ayaan yaa san nhíti biñan̄ buti wiindi ma, a Jobbe ma. Ayaan yaa sam bigegna a baalna Simon holla gíni amegesin njandi ma a gbatin jogi ma, bi ttinanan soog. ³³ Bima nsiimni habe, haji ma nhíti biñan̄ bigiinda ma hala wiindi ma, sam ubinte. Waabo ubinte. Uyaa gboonje. Bâa bóg gí hando, a gimaaran Haala ma, sam basiimlina. So usaantíbâa winóo wini Ateengin dúniya ma undúba saantinan samindi usaantíbâa. »

³⁴ Mma Bbiyeer ma yaama : « Waabo nhúri yaa Haala ma yaa biñan ma bindúba lanu a bboori billi ma. ³⁵ A bsulóo bsul, hínoo hini nlébtí Haala ma, anan yaa wi ma gín uluuse, Haala ma nyaa ugí hal hilli ma. We wi t́nga insaant́baa ginúmli giboongi go. ³⁶ Ginúmli giboongi ma, ge gí Haala ma saanti ngi biyísrayel ma. Ayaabâa Anbal ma janga bbina, he hí binte. He gí Yéesu ma. Abinte samindi ameges mñuugim bintiimbi ma ngi Haala ma, samindi hínoo hini nhatiman, anga a ffoda ngi Haala ma. Bsulóo bsul, hínoo híni mada haťa a Yéesu ma. Gaatu Yéesu ma, hí de teen biñan ma bindúba. »

³⁷ Ayaabà : « Bahúri yaa wi ma Yéesu ma yaani a fnbigin Yude ma fndúba. Gwil ge yali a fnbig folla gíni Galilee bima Jan ma saantin yo ngi biñan ma gwilin Haala ma, agabà lébti a wédi ma. Ayaabà sam bihaťa a Yéesu ma, hí ma gítin a bbin. ³⁸ Bima Yéesu ma gatin, Haala ma gédi yaa Yéesu ma, hii Nasaret, he hí gí hí ma jangatim bina. Haala ma ñaama Wúli willi ma ngi sembe willi ma. Adaangima. Agí ngi hí waatóo waatí. We wi t́nga Yéesu ma, ayaa gboonje gtída a fbango ma fndúba. Agíisi bigi ma Yíblisi ma bóotini. Abalbà a fjifna Yíblisi ma. Habe wi Haala géd biñan ma Yéesu ma gí Anbal ma jangatim bina. »

³⁹ Bima Bbiyeer ma saantim bà habe, ayaabà yaa hí de ngi bihítina Yéesu bigolla, bimaaraw a gwil ma ndúba ttu Yéesu ma yaani a fbangom bijuwif ma ngi bóju undanm bàa ma gíni Yérusalem. Yéesu ma yaa gwil ge ndúba a gimaarim bàa ma. Yéesu ma, gíni hí ma jangatim bina, biñan tagma, bifawma a gta a téda. Habe wi bihabma. Mma bibébma. ⁴⁰ Bari fléey fnhabal ma Haala wiinṭi Yéesu ma a gilóodi ma. Aluus hatíde.

Bima awiingtín a gilóodi ma, mma Haala ma yaa sam ahútili biñan̄ bigilli ma sam bihúri yaa fnse awiinte, agu uyete hatíde.

⁴¹ Bari ngette bijuwif ma bindúba ahútilu. Bari bidoon̄ bigilli ma, bigí ma ajógtin̄ yo, bigín̄ yo ngi hí ma gíní bà Bbiyeer ma, a bàam bà ahútilu bima awiingtín a gilóodi ma. Biwomti ngi hí ma a ffoda, bisiigi ngi hí. Ajógbà yo sam bitó saantí biñan̄ wi ma Yéesu ma yaani a gimaaram bàa ma. ⁴² Yéesu ma saantíba sam bitó saantí biñan̄ ma gwil gilli ma. Ayaabà sam bisaanti ngi biñan̄ fana yaa Haala ma jógi yo Yéesu ma, sam he gí hí ma ntófttoof biñan̄ ma bindúba. Yéesu ma, ambibà tófttoofna, biyeti ma ngi bilóodi ma bindúba.

⁴³ Binúmi bsaantin̄ Haala ma bindúba fana, bég saanti yo fana a bboorna Yéesu ma jandi angati. Biyaa Haala ma nhítima. Biyaa hínoo hino nhata a Yéesu ma, Haala ma ndúuturna gtaag giindi ma ndúba. Anwosana fiiñi fiindi ma, gyaatna Yéesu ma t́nga.

⁴⁴ Bigi ma gín a fnsiimlim bsaantin̄ haala ma bindúba, bima Bbiyeer ma nsaantíba habe, bihata a Yéesu ma. Haji ma Haala ma ñaabà Wúli willi ma. Hínoo híní gí ngi Wúlin̄ Haala ma a liiti willi ma. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mma biñan̄ bémbege yali binsaanti a gsaanti gber, binriinga Haala ma. Bbiyeer ma ngi bigi ma gatin̄ ngi hí, we wi ngédbà yaa waabo bà Gorne ma, bihata a Yéesu ma. Bigiti Wúlin̄ Haala ma fana, gaatu bihata a Yéesu ma, we wi t́nga. Bijuwif ma hatin̄ a Yéesu ma, bigi ma gatin̄ ngi Bbiyeer ma, mma bihúri yaa ganti bà Gorne aa ggí bijuwif, Wúlin̄ Haala gí ngi ngi bàa ma. We wi t́nga bég mada saanti a gsaanti gber. Bsaanti ma baatíba gaatu Haala ñaa bigi maa ttin̄ gí bijuwif Wúli willi ma.

Mma Bbiyeer ma saantíbà. ⁴⁷ Ayaabà : « Biñaŋ bógi, waabo Haala ñaabà Wúli willi ma njal ma añaabâan yo wi. Habe wi bâhúri yaa bég fana gí biñaŋna Yéesu ma. Waabo bâa ttin líbtibà a wédi ga ? We wi ngédi yaa bég haɗa a Yéesu ma gíni Anbal ma jangatim bina. » ⁴⁸ Mma ayaa sam bilíbtibà a wéde. Bilíbtibà a wédi ma, gaatu bég haɗa a Yéesu ma. Mma bég sag Bbiyeer samindi he guuŋ gléey golo ngi bàa ma a ffoda jandi Bbiyeer ma ndiisi. Bbiyeer ma nanu.

11

Biñaŋ Yerusalem siim yaa wi ma gitilin bà Gorne

¹ Bima gwil ge diisni, bihítina Yéesu ma ngi biñaŋna Yéesu bigolla, bigi ma gín a fnbigin Yude ma, bisiim wi ma diisni a Sesare, butina Gorne. Bisiim yaa biñaŋ ma uhúrin yaa bee ggí bijuwif, bég siim bsaantin Haala ma, bihaɗi nan wi ma Haala ma saantin. Bihata a Yéesu ma. Waabo bihaɗina Yéesu aa tta ggí bijuwif bitída. ² Bima Bbiyeer ma yaantitin Sesare, ató Yérusalem ma afnbigin Yude ma. Mma biñaŋ bigolo tóoma ɗenɗen. Bég gí bihaɗina Yéesu bijuwif bigolo a bigi ma siimni wi ma diisni. Biyaa bijuwif ma mbagi doonli ngi biñaŋ sul uber. ³ Biyaama : « Utó gaɗi ngi biñaŋ ma uhúrin yaa, bii ggí bijuwif. Utó womtiti ngi bég ma a ffoda. Wee ttibâa súm. »

⁴ Mma Bbiyeer ma saantíbà wi ma diisni undúba. Ayaabà : ⁵ « Bima ngín ge Jobbe, nga a bsagin Haala, mbiita wiloolo njan ŋmende. Mbiita wiloolo njalni ñooma waltita a téda. Uwaltite njali ma bitag ggúŋanti gtahlan wi ma, biwaltiwi nan. Hande ugati sulli ngi ñí ma. ⁶ Mma nñin ginhódin wi ma. Mbiita gsíífan gyíti ma ŋduba ttu gí haj ma. Gyítin baale, gyítin fnjiŋni ma, gyíti bisoonj ma ngi gyíti biléenti ma, gsíífan gyíti

ndúba ttu gí haj ma. ⁷ Hande Haala ma yaani : "Bbiyeer, luusu. Jódi, uhab, unan wom gyítí bógi." ⁸ Hande nyaama : "Hani, Ateengida, gyíti ma usaantin yo sam baa bijuwif mbagi wom, ii ttin wombà. Ii ttabà nene woma gaatu uyaa baa bbà janga woma. We wi tínga ii ttin wombà."

⁹ Hande Haala ma saanti hatíde ngi ñí ma. Ayaan yaa : " Waabo nyaana so uwombà. Umbaa yyaa bii tti boonj." ¹⁰ We yaali yas uyaabí, mma ñoom ma njóodi a tédi ma ngi gyíti ma. ¹¹ Haji ma bilaanti baabí gaatu, bigi ma bihítin títi Sesare ma. ¹² Wúlin Haala ma yaan yaa san ntó ngi bà. Uyaan yaa ganti bii ggí bijúwif ma, imbagi gí ngi glo gsibi. Mma nnañu. Biñañna Yéesu faaj bógi, bigíi Jobbe ma, bég fana tó ngi baa ma. Bâto ngi bàa ma an Sesare ma.

Bima bâgatin a baale, ¹³ mma alaanti ma saantíbaa. Ayaabaa njal ma malayigon Haala hútiliman a baali willi ma. Malayigo ma yaama san he híti biñañ Jobbe, binan tóodi Simon hí ma binyaa Bbiyer. ¹⁴ Ayaama Bbiyeer ma nsaantíma njal ma ammadan balna, hí ma ngi biñañ baali willi ma bindúba. Bima malayigo ma saantíman habe, mma ahíti biñañ sam binidtini. »

¹⁵ Bbiyeer ma yaabà : « Bima insaanti ngi bàa ma gwilna Yéesu ma, haji ma Wúlin Haala ma gaati ngi bàa ma. Uwalti ngi bàa ma njal ma ugatin yo ngi baan ma mtíiti ma. ¹⁶ Mma nwuunti wi ma Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba saantin yo ngi baa ma. Wi ma Yéesu ma saantimbâa, ayaabaa : "Bahúri yaa Jan ma líbti yo biñañ a wéde, ayaantíba. Bari inlíbtibaa a Wúlin Haala ma. We gí inñaabaa Wúlin Haala ma am bge. Ungí ngi baa ma a gliitim baa ma." ¹⁷ Njal ma Haala ma ñaambâa Wúli willi ma, aña bembégele fana Wúli willi ma. Gaatu bihata a Yéesu ma,

gíni hí ma jangatim bina, hí ma binyaa Grist ma. Bima bihatin a Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba, mma Haala ma ñaabà Wúli willi ma. We gí gyaatin Haala ma. Ii mma mada béelna. »

¹⁸ Bijuwif ma hatin a Yéesu ma, bima bisiimni wi ma Bbiyeer ma saantin, bii tta mma ten̄ten̄. Biriinga Haala ma. Biyaa waabo, an ganti biñan̄n sul uber, Haala yaa bimada gí biñan̄na Yéesu ma. Ndi bihúri yaa bitaagata a Haala ma, bimada batatí wi ma gín a glom bàa ma, binan hata a Yéesu ma. Ndi biyaa habe, Haala ma nwunbà bgúudi bge. Bingí ngi Haala ma am bge.

Wi ma gitilin Anjoos

¹⁹ Iyoo, bân̄jóoda a taan nduulu. Uhúri yaa, bima bihabni yo Ejjeen ma, mma biyaa binhab bidoon̄na Yéesu bigolla. Bima biyaani habe, mma bég ma détu. Bilaslasnde, bitó n̄big golla, bitó meese.^a Bigolo gata a fn̄big ma binyaa Fenise, ngi fjooye ma binyaa Sibre. Bigolla gata a bóju undan̄ ma binyaa Anjoos. Biga tó saanti gwilna Yéesu ma. Mtíiti ma bisaanti ngi bijuwif bitída gín héd ma. ²⁰ Mma bigolo yaantítim bóji ma binyaa Siren ngi fjooye ma binyaa Sibre, bitó Anjoos. Bima bigatin héd ma, bii ssaanti ngi bijuwif bitída. Biyali binsaanti ngi biñan̄ ma bindúba ttu sam bég fana hata a Yéesu ma. Bisaantíba ginúmli giboongi ma a bboorina Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. ²¹ He ndaangibà sam biñoom saanta am biñan̄ fmbún̄ hata a hí ma. Biguun̄ta a ḡtaagím bàa ma bihata a hí.

²² Mma gilíngim biñan̄na Yéesu ma gíni Yérusalem ma, bisiim yaa wi ma nyaali Anjoos. Bisiim yaa biñan̄ fmbún̄ hata a Yéesu ma. Mma bihíti

^a We wi gí a Gyahe 7-8

Barnabas Anjoos ma san he gati ngi bége. Mma Barnabas ma tów. ²³⁻

²⁴ Barnabas ma, he gí hal ma uhúrin yaa, ahaɗ ndaani a Yéesu ma.

Asiimdindi ngi Wúlin Haala ma. We ngima ñaa mo sembe samindi amada doon Yéesu ma. Bima agatin Anjoos ma, awéeti biñaŋ fmbún hata a Yéesu ma gaatu Haala gédbà fiiñi fñaani filli ma. Agontan ndaani. Mma hí ma, agabà daddaadi. Ayaa sam birin glom bàa ma a Yéesu ma, sam biyaantí glom bàa ma a gwil golla, binan rin glom bàa ma a Yéesu ma. Binhata a hí ma waatoo waatí. Binrin glom bàa ma a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. Bima Barnabas ma daddaadm bà, hí ma ngi bàa ma, bisaanti ngi biñaŋ bigolla gwilna Yéesu ma. Mma biñaŋ bigolla, fmbún hata a Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba.

²⁵ Bima gwil ge diisni, mma Barnabas ma luutaw. Ayaantí Anjoos, ató Taars. Ató gegi Suul. ²⁶ Bima ahútin a hí, anúmma Anjoos ma sam he daangima a ginhíhhiilim bigi ma hatin a Yéesu ma. Bitó meesi bóji ma bresi bwoda. Binsujurri ngi giliŋtim biñaŋna Yéesu ma héd ma. Bihíhhiili biñaŋ fmbún gwilna Yéesu ma. We wéeti, a gilee ge, biñaŋna Yéesu ma gíni Anjoos ma, biñaŋna Anjoos ma yali bintuugbà bidoonna Grist ma. Gaatu bég hata a Anbal ma jangatim bina, gíni Grist ma. Anjoos ma gí bóju untíti ma bintuugbà bidoonna Grist, wala Greejen.

²⁷ Iyoo, a bresi be binúmi bsaantiin Haala bigolo yaantiti Yérusalem, bibinti Anjoos. ²⁸ Holo binyaama Agabus. He luusu a gilíngim binñaŋna Yéesu ma. A fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma, asaantíba. Ayaabà gul undan mbi góbi a gbangon Rom ma ndúba. Uhúri yaa gul undan bi góbi giléeyna Glod, bima he gín alama andan a Rom ma. Bari a waatí we, wee tta gób folo. ²⁹ Bidoonna Yéesu ma gíni Anjoos ma, bima bisiimni

habe, mma biyaa binhítiri gudi bihatina a Yéesu gíni fnbig folla binyaa Yude, sam bég ma fana, ndi gul ma gati mo, sam bimada gitini wi ma binwúsi ngi gudi ma. Biyaa hínnoo híni gaadi mo, anyaatí gudi, binanwi hítir. ³⁰ Bihítir gudi ma ngi Suul ngi Barnabas. Bég bà núm gudi ma, bitó núm bihotin gítim bihatina Yéesu ma gíni a fnbigin Yude ma, sam bég hool ngi bigi ma ngiti gul waati ma gul ngóbi.

12

Alama hab Jag, abanjan Bbiyeer

¹ Bima bigín Yude ma, alamin Yísrayel bintuugi Herod, ayaa sam bitag bigolo a gilíngim biñanña Yéesu ma. Ndi bitagbà mo, binambà rantí.

² Ayaa sam bihab Jag, gíni andañna Jan ngi ntiimbi. ³ Bima bihabman, mma alama ma biita wi ma ayaani súmti bijuwif ma. Mma ayaa sam bitag Bbiyeer ma, bibañ. We wéeti feetm bijuwif teegu. A feeti fe biwuuntandi gimandi ma Haala yaantin yo biyisrayel ma a yesibt ma, gileena Musa ma. ⁴ Alama ma yaa ndi feet ma diis mo, antófttoof Bbiyeer ma a gimmaaram biñañ ma, binaman hab. Ayaa sam bisuraas bijímmin ngi faaj béefma a banña ma bitahla bitahla, an feet ma diis mo. Ndi feet ma diis mo, anyósi Bbiyeer ftoofe, binaman hab.

⁵ Bima Bbiyeer ma gín a bbanña ma, gilíngim biñanña a Yéesu ma sag ndaani Haala a bboori billi ma sam biyisma.

⁶ Bima fléey ma bintófttoof Bbiyeer ma natini gimanda giwoda, gimanda ge Bbiyeer ma ga a bfu a bbanña ma a mñuugim bisuraas bisibi. We wéeti bihal Bbiyeer fjif ffoda ngi asuraas awoda, bihalnan fjif folla filli ma ngi asuraas holla, sam ambaga mada deta. Bisuraas bigolla ga a bsúmbuti ma, biga béef. ⁷ Haji ma Ateengin dúniya ma undúba híti

malayigo hilli holo a bbaɗna ma. Bima he gaɗin, haji ma ffil ma jar fndúba ttu. Malayigo ma rosi Bbiyeer ma a gijaanja, aluusma. Ayaama : « Luusi, númali. » Haji ma gjeen yaantí a gjif gilli ma, ggóba a boja ɗdúba. ⁸ Mma malayigo ma yaama : « Túbli gwil giindi ma ngi gsamte giindi ma. » Bima atúblingi, ayaama : « Jódi mdugdugi mdaɗ giindi ma. » Ayaama : « Ndu utúbli, dooɗtini. »

⁹ Mma bitó. Bbiyeer ma aa ttúr yaa gwil ge mída gitilu. Anyaandi ggí ge njan ɗmende. ¹⁰ Bidiisi bibéef bisibi ma a bsúmbuti ma. Bitó diisi bibéef bigolla, am bidan gaɗa a bsúmbuti bbum ma gíni biyaatitin bbaɗna ma. Bigaɗa a bsúmbuti bbum ma, haji ma bsúmbuti ma húbtilu. Biyaantite. Mma malayigo ma númma an a bsín bolla. Haji ma aɗatimate. Bbiyeer ma, aa mma tta bbiita.

¹¹ Hande Bbiyeer ma yaa : « Inyaandi ɗmende ge bari ngette ɗmende. Waabo nhúri yaa fnse, Ateengin dúniya ma undúba gíni Haala ma, he hí balni. Gaatu alama ma ngi bihotin gítim bijuwif ma yaa binhabni, inan bi lóodi, bari Haala aa nnaɗ. We wi t́nga ahíti malayigo hilli ma samindi abalni. »

¹² Mma Bbiyeer ma too butina Mari, gíni nnan diimbàna Jan, hí ma binyaa fana Marg. Ató héd ma. Gaatu héd ma bihaɗina Yéesu biñóbe tó sag Haala sam bimada yísni Bbiyeer, bimbagima hab. Mma agat ¹³ agonɗon bsúmbutin baali ma ma. Mma ayaati afúli ma ta a bsúmbuti ma. Afúli ma, bintuugma Roda. ¹⁴ Bima awidni fladna Bbiyeer ma, glo ɗñaane gtída, aa tti húbuti bsúmbuti ma. Mma adétu, aɗóodi ató saanti ngi biñaɗ ma. Ayaabà : « Bbiyeer ma gaɗu ! » Aga a bsúmbuti ma ! »

¹⁵ Mma biñaɗ ma, biyaama : « Hani. » Biyaama : « Unyiiray. » Ayaabà :

« Hani ! Bbiyeer ma hí ga a bsúmbuti ma. » Biyaama : « Mbolo malayigo hilli ma hí. »^a

¹⁶ Bari Bbiyeer ma tíg a grosin bsúmbuti ma. Mma bihúbutibi. Bibiita Bbiyeer ma. Bsaanti ma baatíbà. ¹⁷ Bbiyeer ma yaabà ngi fjif sam bileende. Mma awuuntandibà wi ma gitilimatin, njal ma Ateengin dúniyaa ma yaantímatin a bbaŋna ma. Asaanti we ma, ayaabà sam bisaanti ngi Jag holla njal ma Haala ma híti malayigo, san he yaantíman a bbaŋna ma. Ayaabà sam bisaanti ngi biñanŋa Yéesu bigolla fana wi ma gitilin. Bima asaantin ngi bàa ma asów, mma ató hala uber.

¹⁸ Alúti ma, bisuraas ma nbéefi bbaŋna ma, bifiir ndaani gaatu Bbiyeer ma madu. Glom bàa ma ñaangíru, bii ttúr hala ma atóoni. ¹⁹ Alama ma gíni Herod ma, bima asiimni wi ma diisni, ayaa sam bisuraas ma geg Bbiyeer ma. Mma bigeggegma, bii mma biita. Mma atófttoof bisuraas ma béefni Bbiyeer ma, ahabbà.

Haala ros alama ma

Bima gwil ge diisni, alama ma luusu. Ayaantiti fnbigin Yude, atooti fnbigi folla. Ató bóju undaŋ, wi ma binyaa Sesare. ²⁰ We wéeti alama ma raaw ngi biñanŋn gbóji gsibi gíni Tir ngi Sidon. Mma biñanŋn gbóji ma híti biñanŋn butina ayaata andaŋna alama ma. Ayaati ma binyaa Blastus. Bisaanti ngi hí san he saanti ngi alama ma. Wil uraabà, sam bigí ngi alama ma fjaa ffoda, sam bimada ga awoda. Hí ma janga reenindi ngi bà, anan saanti ngi bàa ma, gaatu, ndi bii nnaŋde, bii ttim mada gitini hala ma binwúsi wii woma. Bingi wús mo wii woma ngi biñanŋn fbango

^a Binyaandi malayigon Haala bintibà yaa Bbiyeer ma lóodu.

filli ma. Bima bisaantin ngi alama ma habe, alama ma yaabà fléey, fi ma ansaanti ngi bàa ma.

²¹ Bima alama ma yaan habe, bima fléey ma gatini, atúbliti gwilin gilama gilli ma, ata a fnsujurri ma. Ameesa a fnjugub fndaŋ filli ma héd ma. Ayali ansaante ngi fmbúŋm biñaŋ ma. ²² Haji ma biñaŋ ma ŋaatu. Biríntirintama. Biyaa : « Ngette hal ma he saantíbaa. Haala hé nsaante. » ²³ Bari Haala ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, aa nnaŋ. Gaatu alama ma aa llébtí Haala, he naŋ sam biyaa hí di gí Haala ma. Haji ma Haala ma híti malayigo hilli, he rósrosma. Frosti ma, fe gí atúmma gyíte a mñefe am bég womma, mma alóodu.

²⁴ Bihatina Yéesu, bég du ? Bég tíg a fnsaanti ngi biñaŋ bigolla ginúmli giboonjin Haala ma. Bisaantíba wi ma Haala ma saantin yo a bboorina Yéesu ma ngi njal ma Haala ma yaani wi ma asaantin yo anyaay. Habe wi biyaaw, am biñaŋ fmbúŋ siim gwilna Yéesu ma. Bihata a hí. He balbà.

²⁵ Barnabas ngi Suul, bég du ? Bima binúmtin gudi ma, wi ma bihatina Yéesu gíni Anjoos ma hítirini, bitó ñaa bihotin gítim bidoonŋa Yéesu ma. Mma biyaantí Yérusalem. Biŋóodi Anjoos. Binúm Jan Marg ngi bàa ma.

13

Bihíti Barnabas ngi Suul

¹ Iyoo. Gilíngim biñaŋna Yéesu ma gíni Anjoos, bigí ngi bigi ma nhíhhiilibà gwilin Haala ma. Bég gí binúmi bsaantin Haala ma ngi binhíhhiil bigolla. Bég gí Barnabas ngi Suul ngi bigolla. Holo gí Simiyon gíni hí ma binyaa Amoon. Holla gí nan halin Siren, bintuugma Lusiyon. Holla gí gíni antidni braana alama holo binyaa Herod. He bintuug

Manahen. ² Bihotin gíti bémbege, fléey ffoda, biga a gilébtin Haala, gíni Ateengin dúniyaa ma undúba. Binsaanti ngi Haala, binsunji. Mma Wúlin Haala saantíbà. Uyaabà sam bihíti Barnabas ngi Suul, binan tó yaa gyaat ma Haala ma saantimbà sam biyaa. Gaatu Haala yaabà sam bitó saanti ngi biñan gwili gilli ma. ³ Suul ma ngi Barnabas ma, bigolla sagadbà Haala, bitíg a sunj hatíde, bidídbà gjif, wi ma ngédi yaa bihítibà. Mma biyaa sam bitó, binan tó yaa wi ma Haala ma yaani sam biyaa.

⁴⁻⁵ Mma Barnabas ngi Suul, bima Wúlin Haala ma hítim bà, bitów. Jan Marg fana, he tó ngi bà, agabà daange. Bitó bóji wolo binyaa Seluse gindamban joge. Bigiti bbato biyíti joge bitó bóji wolo a fjooye ma binyaa Sibre. Bóji ma binyaa Salamis. Bima bigatin haj ma, bita a ghódin fnsujurrim bijuwif ma. Biyali binsaanti ngi biñan héd ma. Bisaantíbà bi ma Haala ma saantin yo a bboorina Yéesu ma. Biyaabà hí de gí Anbal ma Haala saantin you anhítte, hí ma jangatim bina.

⁶ Barnabas ngi Suul ma, bidiis fjooye ma undúba an a bóju undan ma biyaa Bafos. Bireenjindi ngi asígi holo héd ma. Hé gí ajuwif. He yaa agí anúmi bsaantin Haala, bari aga a glaj. Wi ma annúmi, bii ggí bsaantin Haala ma. Asígi ma, bintuugma Baryéesu. ⁷⁻⁸ Ftuugi folla filli ma gí Elimas, gíni Asíge. Agí adoonna alamin fjooye ma.

Alaman fjooye ma gí halin Rom. Bintuugma Sergiyus Bulus. Agí ndaani ngi glo. Alam ma, bima asiimni yaa Barnabas ngi Suul gatin ngi bsaantin Haala ma, asoogtibà. Ayaabà sam bisaanti ngi hí bsaantin Haala ma. Haji ma asígi ma, he loow, gaatu aa tti fuun samindi alama ma siim gwilna Yéesu ma, he nan hata a Yéesu ma. We wi tínga abéeli Barnabas ngi Suul ma. ⁹ Bari Suul, hí ma binyaa Buul, Wúlin Haala ma ñaama

sembe, samindi ahúr wi ma ajangan yaa ananwi yaa. A fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma, ańín asígi ma. ¹⁰ Ayaama : « Woo, ungi yaatad mo Yíblisa ma. Gwil gwooy, ge gi unyaay. Unge nan gwilin Haala, gi ma gín fnse ftída, gluusi gtída. Ungi loo mo wínoo wini gín uluuse, we wi ungi loo mo. Gi ma unsaanti undúba ttu, ge gí glaj gtída. Undóogdoog bińań. Ungi laj mo a bboorni bsaantin Haala ma. Unbéeli bsaantina Ateengin dúniya ma undúba. Hama aa bboonj. ¹¹ Umaa we, Haala gíni Ateengin dúniya ma undúba, he nrosrosna. Uu ttin ha bbiíta an ganti ngi léey, an fléey folo. » Haji ma asígi ma, aa tta bbiíta. Ggítini ma meew. Uléey ma ńatima njan gimanda. Mma ageg hal, hí ma ntagma fjif. Ndi hal tagma, amada ta. ¹² Alama ma biíta wi ma gitilin asígi ma. Mma alama ma hata a bsaantin Haala ma a bboorina Yéesu ma. Ahaťa a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. We wéeti wi ma Buul ngi Barnabas ma híhhiiliman a bboorina Yéesu ma, bsaanti ma baatíma.

Buul ngi Barnabas tó Anjoos a Bisidi

¹³ Bima gwil ge yaalni, bà Buul ma, bijódi bbato bolla. Biyaantiti Bafos, biyiti joge an a fnbig ma binyaa Bamfili. Bima bigatin héd ma bitó bóji wolo binyaa Berg. Mma Jan Marg ńatibà. He gí nan ngi tó Yérusalem.

¹⁴ Bima he jíigni, Barnabas ngi Buul, bidiisi bóji we. Bitag bsín, bidiisi ggongo golo, an a fnbig folla, fi ma binyaa Bisidi. Bitó an a bóji wolo héd ma binyaa Anjoos.^a Bima bigatini, bima fléey gyabí ma gatini, bita a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Bimeesi ngi bijuwif bigolla a fnsujurri ma.

¹⁵ Héd ma bińań bigolo garań nduulu bsaantin Haala ma, bi ma Músa ngi binúmi bsaantin Haala bigolla saftin yo.

^a Ngette Anjoos biyaantitin, we gí Anjoos wolla

Bima bigaraŋni bisów, mma bihotin gítim bijuwif ma híti hal buřina Buul ngi Barnabas ma. Biyaabà ndi bigí ngi wii saanta sam bisaant, binan daddaadi biñan ma. ¹⁶ Mma Buul ma luusu. Ayuudi fjif filli ma sam biñan ma leende. Bileendu. Ayaabà : « Biñan Yísrayel ngi baa bigolla, bigi ma nlébtí Haala ma bindúba, siimlinani. »

¹⁷ Ayaabà : « Bahúri yaa Haala ma, hí ma bâam biyísrayel ma nlébtí, he jóg yo bimammam bâan ma, sam bigí biñan bigilli ma. Bima bigín a Yésibt, adaangibà am bidan gí bsul mdaŋ. Ganti biyésibt thagbà gidan, Haala yaantíba a gidan ma ngi sembe undaŋ willi ma. Ayaantíba Yésibt ma, anúmbà nan a fñaani fndaŋ ma. ¹⁸ Bigí a fñaani fndaŋ fe resu ujímmín ntahla. Resi we undúba bingi yo béeli bsaantin Haala ma. Biloo Haala bari an we ma undúba Haala ríibali ngi bà. Adaangibà ndaani.

¹⁹ Bima Haala ríibalni ngi bà a ffili fsoole fe, mma anúmbà a fbango fboonje gíní Ganaan. Ayaantí sul faajingooda gín héd ma undúba. Adaangi bimammam bâam biyísrayel ma sam bisuumsuumbà bimadabà. Awunbà fbango ma sam biteenfi. ²⁰ Habe wi Haala ma daangibà resi ggemi gtahla ngi resi njímmín njiif. Resi ma bigín yo a gidan, ngi resi ma bigín yo a fñaani fndaŋ ma, ngi resi ma bigín a suum ma undúba, adaangibà ndaani.

Bima resi we diisni, adaangibà ngi bihotin gítí. Ahotin gítí ansóoti ma, he hí bintuugi Samyeel. He gí yo fana anúmi bsaantin Haala ma.

²¹ Giléeyna Samyeel biyaa san Haala ñaabà alama. Bii tta ffuun bihotin gítí ma. Mma Haala ñaabà alama. Bintuugma Suul, mbina Gis, múmurna Bensamen. He gí alamim bàa ma resi njímmín tahla. ²² Mma Haala yaantíma a fnjugub ma. Ajódi Dawda samindi he gí alamam bàa

ma. A bboorina Dawda, Haala saantu a bsaanti billi ma. Ayaa Dawda gíni mbina Jese, he nyaa wi ma raan Haala ma undúba. He nsúmmati ndaani. We wi tínga Haala jógmate, san he gí alama ma.

²³ Haala saanti yo fana ngi Dawda ma a bboorina múmur hilli holla, hí ma ngí Anbalni biñan duniya ma. Haala ma, ange guunṭa a bsaanti billi ma. Ayaa wi ma asaantin yo anyaa. We wi tínga waabo anúmbâam biyísrayel Anbal ma gíni múmumurna Dawda. Múmur hilli ma, gíni Anbal ma, binyaama Yéesu.

²⁴ Bari jandi Yéesu he nyali gyaat gilli ma, holla gí haj ma, binyaa Jan. He hí saanti ngi biñan Yísrayel bindúba. Ayaabà bitaagata a Haala. Ayaabà sam bibatat wi ma gín a glom bàa ma. Ayaabà sam biguunṭa a gwil gwoom bàa ma. Mma, bigi ma batatí haggílom bàa ma, alíbtibà a wéde. ²⁵ Jan ma, bima ansóoti gyaat gilli ma, ayaa ngi biñan ma : "Hila banyaandi ngíw ? Banyaandi ñí ma hí gí Anbal ma janga bbina ga ? Ñoo gga Anbal ma de ! Hi ma janga bbina tígta a bsín. Nda agati mo, ii ttin ñoom, inan gúda a giinji gilli ma san ndaangima waagi gsamti gilli ma. Gaatu he yoofni ndaani nafa." Jan ma saant a bboorina Yéesu ma. »

²⁶ Buul ma yaabà : « Bibíyaada, gíni ḡmúmurna lbreema, ngi bigí sul uber, baa ma nlébtí Haala ma bindúba, siimlinani. A bâam bà Haala hítir ginúmli gibooje. Ayaabâan yo anhíti Anbal, hí ma nbal biñan ma a gjoole. ²⁷ Njal ma asaantin yo, ahítí Anbal ma. Anbal ma ahítin, he gí Yéesu ma. Bari bigi ma gíni Yérusalem ma ngi bihotin gítim bàa ma, bii wwidi Anbal ma, gíni Yéesu ma. Bii ttúr yaa hí de gí hí ma jangatim bina, hí ma biyoonṭin ge títin yo. Ganti bingi garan mo Bsaantin Haala, bi ma binúmi bsaantin Haala ma saftin yo, bee ttúr yaa Haala saantin yo a

bboorina Yéesu ma. Lóogun lóogun fléeyn gyabí, bingi tó mo ghódin fnsujurrim bàa ma. Binsiim Bsaantin Haala, bari bii bbi tag, am bidan yaa wi ma Haala ma saantin yo binyaay. Bihabma. Yéesu ma, he hí gí Anbal ma jangatim bina. Híma, biɓagma, biyaa he gí awoot. Biyaa he janga lóoda.

²⁸ Ganti biwéeti aa yyaa wil, wi ma ntíngani ajanga lóoda, binúmma halana Bilaat, gíni ahotin gíti héd ma. Biyaa sam bisuraas bigilli habma. Biyaa sam bég fawma a gta san he lóod. Habe wi bég yaaw. ²⁹ Bari winóo wini biyaaman, Haala ma hotiti yo saanta yaa binyaa wi. Bima bifawman a gta, bima alóodni, biwalmati a gta ma, bibébma nan a hódi ma bitifni a fgongo. Héde binúmma.

³⁰ Bari Haala wiinjmati a gilóodi ma. Aluus hatíde. ³¹ Bima Yéesu ma wiinjti a gilóode, ahútili bidoonj bigilli ma, bigi ma anhíti. Ahútilibà waatí ngi waatí gléey ṅñóbi. Bég doonjma yo títi fnbig ma binyaa Galilee an a Yérusalem. Bége nwuuntandi biñan wi ma he yaan a gimaaram bàa ma. Biga tó saanti ngi biñan ma yaa : "Bâa bóg biita Yéesu ma bima awiinjti a gilóodi. Bâhúr ayeti hatíde gaatu bâa bóg biitama." »

³² Buul ma, bima asaantin habe ngi biñan ma, ayaabà : « Waabo bânsaantíbaa ginúmli giboonje. Gi ma Haala ma saantin yo ngi bimamman bâan ma, ³³ hamma wi ayaaw a giléeym bâan ma gíni ṅmúmurim bége. Awiinjti Yeesu ma a gilóodi njal ma asaantin yo a Bsaanti billi ma anyaay. Njal ma awiijnmatin a gilóodi ma, habe wi agédi yaa he gí Mbi hilli ma. Habe wi asaanti yo a Gribn gilébtin Haala. A Brib msibili ma, Haala saanti yo a bboorn Anbal am anhíti, hí ma janga bbina. Asaanti a bboorn fléey ma anwiinjmati a gilóodi ma. Fléey fe, Haala yaa

ansaanti ngi Anbal ma, anyaama : " Mommu, ñí ma hí ngéd biñan ma bindúba yaa hú ma hí gí Mbi hiinda ma." »

³⁴ Bima Buul ma wuuntandimbà wi ma gín a bsaantin Haala ma a bboorna Yéesu ma, ayaabà : « Njal ma Haala ma wiinjin Yéesu ma a gilóodi ma, sumin he ma aa ttoow. Aa ttin lóod hatíde fana. Habe wi asaantin yo ngi Yéesu ma gíni múmurna Dawda. Haala yaama bsaanti ma ahalírin yo ngi Dawda, habe wi ayaa ngi Yéesu ma. Aa gguunja a bsaanti ma asaantin. We wi t́nga awiinjti Yeesu ma a gilóodi ma. »

³⁵ Buul ma yaabà : « We wi t́nga Dawda ma saanti yo fana ngi Haala ma a bboorin Halin Haala ma uñaani fis. We fana gí bsafle a Bsaantin Haala ma, a Gribn gilébtin Haala ma. Ayaama : " Ayaati hiindi ma, hí ma nnañna, uu ttin yís sum willi ma, unan too. Gaatu nda alóod, unwiinmati a gilóodi ma." »

³⁶ Bahúri yaa Dawda aa ssaant aa bboori billi ma, gaatu Dawda ma yaatadi Haala a bgúudi billi ma. Asaanti gwiln Haala ma. Mma alóodu. Bibébma. Sum willi ma ttoow. Gaatu ngette gwilna Dawda, ge gi Haala saanti yo. ³⁷ Hani, a bboorina Yéesu he asaantu. Yéesu ma, sum willi ma, wii ttoow, gaatu Haala ma wiinmati a gilóode. Aa ttin lóod hatíde. »

³⁸⁻³⁹ Buul ma yaabà : « Bibíyaada. » Ayaabà : « Sam bahúri yaa, Yéesu ma, hí ma b́nsaantímbaa, hí de wod lon madabaa luujina a gibosni gtaagím baa ma. Ndi bahata a Yéesu ma, Haala nwosabaa giiñim baa ma. Banjati biñan biluuse gaatu Haala nyaantí gtaagím baa ma. An ganti uyaa gi ma Músa ma saantini yo, gi ma bajangan yaa, gee nna mada yaa unan gí hal aluuse. A Yéesu uwod lon, ndu uhata a Yéesu, he madana luujana a gtaagí. »

⁴⁰ Ayaabà : « Sam batugnale gboonje samindi wi ma binúmi bsaantin Haala ma saftin yo mbagibaa gitile. ⁴¹ Bisafiti wi ma Haala ma saantin yo ngi bigi maa ttin haɓa a hí ma, bigi ma ndeen bsaanti billi ma. Ayaa binlóodi binta a gjoole gaatu bii hhaɓa a hí ma. Yaa wi ma Haala nyaay a giléeym bàa ma, an ganti bisaantíba wi, an ganti bsaanti ma baatíba, bii ttin haɓa a wi. We wi tínga Haala yaa ndi bilóodi mo, binta a gjoole. »

Bima Buul ma wuuntandimbà wi ma Haala ma saantin yo a bboorm bigi ndeen bsaanti billi ma, ayaabà : « We wi tínga nyaabaa sam bambagi loo ginúmli giboonji go. »

⁴² Bima Buul saantin habe asów, Buul ngi Barnabas ma yali binyaanti hódin fnsujurrim bijuwif ma. Mma biñan ma sagbà sam biñóodi héd ma lóogun ma mbinte fléeyn gyabí, binambà saant hatíde a bboorin gwil go. Binañu. ⁴³ Bima fnsujurre ma sówni, biñan ma yali binlaslasindi. Bigolla guun a bsínm bijuwif ma. Bigolla, bigi ma déelni bijuwif ngi bigi ma tagni yo bsínm bijuwif, biñóbi haɓa a Yéesu ma. Bég doon Buul ma ngi Barnabas. Buul ngi Barnabas yaabà : « Haala ma gédbaa fiiñi fñaani filli ma. Awosibaa giiñe. Waabo andaangibaa fana a fiiñi fñaani filli ma. Sam bariñ glom baa ma a hí waatóo waatí. »

⁴⁴ Bima fléeyn gyab ma gaɓin hatíde, biñan fmbún binta héd ma. Biñan ma ñóbi ndaani. Ugeendi yaa biñanm bóji ma bindúba ttu gí héd ma, sam bisiim bsaantina Ateengin dúniya ma undúba. ⁴⁵ Bima bijuwif ma gaɓin, bibiitabà. Biñan fmbún aa ggí bijuwif, bég gí héd ma. Mma bijuwif ma ngi bihotin gítim bàa ma, bima bibiitan fmbúnm biñan héd ma, biraaw. Giiñim bàa ma moon ndaani. Bii tti fuun sam biñan sul

uber siim ginúmli giboonji ma. Mma bijuwif ma, bii ssiimli wi ma Buul ma saantini, bibéel bsaanti billi ma. Bilúfma.

⁴⁶ Bari Buul ngi Barnabas, bisaanti ngi bijuwif ma ngi giñoomi gindañ. Bisaantíba biyaabà : « Mtíti ma bâsaanti ngi baa bijuwif ma gwilin Haala ma. Habe wi bâjanga ge yaa. Bari baa hhatà a hí ma. Baloo bsaanti billi ma. Habe wi bagédi yaa baa jjanga bgúudi bge ngi Haala ma. Baloo bsaantini ma. bajanga ta a gjoole. We wi tínga waabo bâ bógi nsaanti gwilin Haala ngi biñañ biber, bigi maa ttin gí bijuwif ma, sam bég hata a Haala ma. ⁴⁷ Gaatu Ateengin dúniya ma undúba saanti yo a bsaanti billi ma sam bâtó saanti ngi bà. Ayaabâ yo anhítibâa a biñañ dúniya ma undúba. Ayaa anjétibâa a mñuugim biñañ ma aa ggí bijuwif. Anjétibâa njal ma ubiitam bo, hal njódi flambí, ananfi jét samindi biñañ ma mada biitana. Habe wi Haala yaabâa sam bâta a dúniya ma undúba, bânan saanti ngi biñañ ginúmli giboonji ma a bboorina Anbal ma, sam bisiim, binan hata a hí ma. Anbalbà. »

⁴⁸ Bima bisaantin habe, bigi ma aa ggí bijuwif gontan. Glo ñaanbà ndaani. Bibaarati Haala ma. Biyaa : « Bsaanti ma a bboorna Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba, be boonji ndaani de ! » Mma, bigi ma Haala jógni yo binduba, sam bigí ngi bgúudi bge, binan gí ngi hí am bge, bég hata a Yéesu ma.

⁴⁹ Mma bigi ma hatina a Yéesu ma, bitó fnbig ma fndúba. Ffilóo ffil bitó saanti ngi biñañ bsaantina Ateengin dúniya ma undúba. Biñañ biñóbi hata a Yéesu ma. ⁵⁰ Bari bihotin gitim bijuwif ma, bég raaw. Biwooti haggílom binto bindañ ma ngi binín bindañ ma a bóji ma. Habe wi biyaa am bég bóbbbooti Barnabas ngi Buul ma, bibésbà nan a ffil ma.

⁵¹ Buul ngi Barnabas ma, bima binyaantim bóji ma, bigoggorti boji ma a gsantim bàa ma. We ngédi yaa biñan héd ma loo bsaantina Ateengin dúniya ma undúba, biyata a gibos. Mma Buul ngi Barnabas ta a bóju uber, wi ma binyaa Igoon. ⁵² Bari bidoonna Yéesu gíni bóji ma biyaantitin, bége, glom bàa ma ñaan ndaani. Binsiimdindi ngi Wúlin Haala ma. Ungibà ñaa mo sembe sam bihúr wi ma bijangan yaa, binanwi yaa.

14

Buul ngi Barnabas ma gí Igoon

¹ Buul ngi Barnabas ma, bima bigatin Igoon ma, bita a hódin fnsujurrim bijuwif ma njal ma bingín yaa mo. Héd ma bisaanti ngi biñan ma gwilna Yéesu ma. Haala ma daangibà ndaani a bsaanti ma am biñan fmbún hata a Yéesu ma. Biñan biñóbi, bijuwif ma ngi bigolla nlébtí Haala hata a Yéesu ma. ² Bari bijuwif bigolla, bigi ma aa ttin hata a Yéesu ma, biraaw. Biwooti haggílom biñan maa ttin gí bijuwif sam bimbagi hata a Yéesu, binan loo bigi ma hatin a Yéesu ma. ³ Bari bihatina Yéesu ma t́nga Buul ngi Barnabas wúfli héd ma. Birin glom bàa ma a Yéesu ma san he béefbà. Binsaanti ngi biñanm bóji ma ngi giñoomi gindan a bboorina Ateengin dúniya ma undúba gíni Yéesu ma. Biyaabà sam bég hata a Yéesu san he balbà fiiñi fñaani filli ma. Buul ngi Barnabas ma, Yéesu ndaangibà ndaani. Anñaabà sembe sam binyaantí gtal ññóbe, gi ma ngédi yaa bsaantin Haala ma bi binúm. ⁴ Bari biñanm bóji ma aa gga a fjaa ffoda. Bigolla yaa wi ma bihítina Yéesu saantim bà, we gí fnse. Bigolla yaa hani, wi ma bijuwif ma looni Yéesu ma saantin, we gí fnse ma.

⁵ Mma biñan bigolo saantindu. Bigí bijuwif bigolo ngi biñan sul uber bigolo ngi bihotin gítim bàa ma. Biyaa binrantí Barnabas ma ngi Buul ma, binambà hab ngi glaagí. ⁶ Bari bima bigolla siimni habe, mma bisaanti ngi Buul ma ngi Barnabas ma yaa bembégele nhabbà. Mma Buul ngi Barnabas ma ta a fnbigi fber, fi ma binyaa Lagoon. Héd ma bimada tó Lister ngi Derb ngi gbóji golla, ⁷ bigató saanti ginúmli giboonte ma a bboorina Yéesu ma.

Buul ngi Barnabas gí Lister

⁸ Bima bigín a fnbig fe, bitó bóji ma binyaa Lister. Alaanti holo gí bóji ma bitóom be. Alaanti ma, títi ma adéelni, giinj ma aa nnaan ngi hí. Ange yóbod. ⁹ Bima Buul ma gín a fnsaant ngi fmbúnm biñan ma, mma abiita alaanti ma, he gama siimle. Añín alaanti ma. Hala ma añínman, haji ma ahúr he hata a Yéesu ma. ¹⁰ Asaanti ndaani sam he siim. Ayaama, « Luusu, ujete. » Haji ma alaanti ma yítindu. Aluusi ayali anyóbodi.

¹¹ Bima biñan ma biitan wi ma Buul ma yaani, binyaandi Buul ngi Barnabas, bég gí haalam bàa ma. Biñaatu, bisaantinde a bsaantim bàa ma gíni Fligon. Biyaa wi ma bilébtin a bwaasim bàa ma, we weliginti bintiimbi. Biwalti nan. ¹² Biyaa Barnabas gí Sus, gíni haala undanm bàa ma. Biyaa Buul ma gí nan Herm, gíni haala holla, hí ma ngín saanti mo, gaatu Buul fana ngi saaanti mo. Habe biyaani a bboorina Buul ma ngi Barnabas ma. ¹³ We wéeti bwaasi ma binlébti Sus ma gí sulle ngi bóji ma. Biñan ma yaa biyaantadbà sada héd ma. Ateengim bwaasi ma númti sada ma, ayaantí gjíla ngi búnnan ta. We wi binyaantadbà sada. Biyaa

bég gí bigi ma binlébti a bwaase, we wi tínga asaagi ma yete. We wi tínga binyaantadtí bége sada. Binyaandi bég gí haalam bàa ma.

¹⁴ Bima Buul ngi Barnabas ma siimni habe, giiñi wombà. Mma biñaasi gwilm bàa ma. Bidétu, bigaṭi ngi fmbúnjñm biñan, biñaatu. ¹⁵ Biyaabà : « Wi banyaa bo ? Bàa bógi, bàa tti gí Haala. Bâgí bintiimbi njalni baa ma. Bâgíti ngi ginúmli giboonte a bboorin hí ma mídan gí Haala ma. Haala yaabaa sam bayísi bwaasi ma. Gwil ma banlébti a bwaasi ma balébti fyoor. Haala he bajanga lébtina, gaatu he hí gú uyete. Haala he yaantí dúniya ma undúba. He hí megesi a tedi ma ngi boji ma ngi gjogi ma ngi gwil ma ndúba ttu. ¹⁶ Bâhúri yaa, biñan yo, bigi maa ggí biyísrayel, bingé yo lébti Haala. A waatí we Haala ma njatibà hamma. ¹⁷ Bari an we ma undúba agéd biñan yaa agitilu. Baa ma fana, agédbaa njal ma agín. Ayaabaa gboonte. Ndi teente teeg mo, he hí nñaabaa wédin haala. Byaantí ma anñaabaa wii woma. Banwomti bammom. Glo nñaanbaa. Bajanga lébti hí ma awod lon. » ¹⁸ Bari ganti bisaantibà habe sam bimbagibà yaantad sada, wii ttalant. Bari bii bbi yaantí sada ma. Biguunte.

¹⁹ Bima biwuflin héd ma, bijúwif bigolo yaantiti gbóji ma Buul ngi Barnabas ma diisni, gíni Anjoos ngi lgoon. Bég bésiribà héd ma, a Lister ma. Bitóo wooti haggílom biñan ma am bég daangibà. Bitagi Buul ma birantíma. Bibadma glaagí san he lóod. Bibúbbulma a uñaanim bóji ma, biñatima héd ma. Binyaandi alóodu. ²⁰ Héd ma bihatina Yéesu ma, bég tó labiri Buul. Bima bigín héd ma, mma Buul ma luusu. Ayaati bóji ma hatíde. Ariñ héd ma gimanda. Flúti ma agí nan ngi hotindi ngi Barnabas. Bigí nan ngi tó a bóju uber binyaa Derb.

Buul ngi Barnabas njóodi Anjoos gíni Siri

²¹ Bima bigatin a bóji ma bisaantí biñan ginúmli giboonji ma a bboorina Yéesu ma am biñan fmbún hata a Yéesu ma. Waabo bég gí bidoonja Yéesu ma. Mma Buul ngi Barnabas yaanti héd ma, biñóoda a gbóji ma biyaantitin yo, gíni Lister ngi Igoon ngi Anjoos. ²² Héd ma bisaanti ngi bidoonja Yéesu ma. Bidaddaadibà sam bihali gidiin a bboorina Yéesu ma. An ganti bigi ma aa ttin hata a Yéesu mbóbbbootibà, sam bijeti bidaad, binan rin glom bàa ma a Yéesu ma. A gidaangin Yéesu bimmaday. Biyaabà bgúudi ngoliyati ndaani a dúniya ma, bari ndi gilamin Haala ma teeg mo, bingi ngi Yéesu ma a ffoda.

²³ Buul ngi Barnabas ma, bima bisaantimbà habe, bijógi bigi ma ngí bihotin gíti a gilíngim biñanja Yéesu ma a gbójim bàa ma. Bima bijógimbà, mma bisagadbà Haala, bisun. We biyís bége a fjifna Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, hí ma bihatini, san he béefbà.

²⁴ Bima bidiisni gbóji ma gín a fnbig ma binyaa Bisidi, biñóodi fnbig ma binyaa Bamfili. ²⁵ Héd ma bita a bóji ma binyaa Berg. Bitó saanti ngi biñan bsaantin Haala ma a bboorina Yéesu ma. Bitó nan a bóji wolla, wi ma binyaa Atali, a gbatin joge.

²⁶ Bima bigín héd ma, bijódi bbato biñóodi fnbig ma binyaa Siri. Biñóodi bóju undan héd ma gíni Anjoos. Anjoos, wii Siri, héd ma bihítibà yo sam bitó gbóji gber biga tó saant gwilna Yéesu ma. Gilíngim biñanja Yéesu ma gíni Anjoos, bég bà natibà yo a gidaangin Haala san he béefbà a gilúuta ma, anambà daangi fiiñi fñaani filli ma. Habe wi bimmada yaa gyaat ma añaam bà. Waabo bisóoti gyaat ma. ²⁷ We wi tínga bima bigatin Anjoos ma, bisoogti gilíngim biñanja Yéesu ma fnsujurre.

Biwuuntandibà gwil ma ndúba Haala yaani a gilúutam bàa ma. Biyaabà njal ma Haala ma daangim bà a ñbig ma bitóoni. Biwuuntandibà njal ma biyaani gyaat ma a gidaangin Haala ma. Biyaabà yaa : « Bigi ma aa ttin gí bijuwif fana, bigi ma aa tta siim bsaanin Haala ma, bima bâsaantimbà ginúmli giboongi ma a bboorna Yéesu ma, bég fana hata a hí ma. Habe wi undúba Haala yaa a ñbig ma bâtóoni. » ²⁸ Bima biwuuntandim bà gwil ge ndúba, biwúfli Anjoos ma ngi bihatina Yéesu ma.

15

Fnsujurre Yérusalem

¹ Bima Buul ngi Barnabas gíni Anjoos ma, bigolla yaantiti Yude, bibinte Anjoos. Bég nhíhiili biñan̄na Yéesu ma. Biyaabà : « An ganti bahati a Yéesu ma, fondi bisúuñabaa njal ma Musa ma saftin yo, banan njóodi bijuwif ma. » Biyaabà : « Ndi bii bbaa súuñ̄a mo, baa ttin mada balna. »

² Bari Buul ngi Barnabas ma yaa : «Hani, ngette we wi. Ndu uhata a Yéesu ma usów, an ganti unge yaa mo golla, unbali. » Mma bibéellu. Bii tta gga a fjaa ffoda. Bigolla yaa habe, bigolla yaa hani, ngette habew. Mma gilíngim biñan̄na Yéesu ma, biyaa binhíti Buul ngi Barnabas ma ngi bigolla sam bég tó Yérusalem. Ndi bég tó mo, binbaandi bihítina Yéesu ma ngi bihotin gíti bigolla héd ma a bboorin gwil go, sam bihúr uñ̄aani ma.

³ Buul ngi Barnabas ngi bigolla, bima bihítim bà, bitów. Bitag bsínn Yérusalem. Bima bigín a bsín ma, bidiisi gbóji ññóbi a ñbig ma binyaa Fenise ngi Samaari. Bima bigatin a gbóji ge, biyali binsaanti ngi bihatina a Yéesu ma gíni héd ma. Bisaantíba a bboorm bigi ma gín a gbango gber, bigi ma aa ttin gí bijuwif ma, Biyaa bima bisaantim bége gwilna Yéesu

ma, fmbúnj hamta a taan, biyísi glaj ma bihatin yo, bihata a Yéesu ma.
Bima biñan̄na Yéesu ma siimni habe, glom bàa ma ñaanbà ndaani.

⁴ Mma bà Buul ngi Barnabas, bidiisi bita a Yérusalem. Bima bigatin Yérusalem ma, bitó gati ngi gilíngim biñan̄na Yéesu héd ma. Bisúmbà ngi bihítina Yéesu ma ngi bihotin gíti bigollam bàa ma. Bég bà bindúba walbà gboonje. Mma biwuuntandi biñan̄ ma wi ma Haala ma yaani ngi bàa ma undúba ttu. Bisaantíba njal ma biñan̄ fmbúnj, bigi ma aa ttin gí bijuwif, bihatin a Yéesu ma. ⁵ Bima bisaantímbà habe, mma bigolla luusu. Bég gí biferise, gíni bigi ma gín yo bihotin gítim bsím bijuwif ma. Waabo bihata a Yéesu ma. Bisaanti ngi bigolla, biyaabà : « Hamma uboonje, bigi maa ttin gí bijuwif hata a Yéesu. Bari fondi bisúuñabà, bég nan njóodi bijuwif, binambà híhhiili sam biyaa gwil ma ndúba Haala ma saantin yo ngi Músa ma sam biñan̄ bigilli ma yaa.

⁶ Bima gwil ge diisni, mma bihítina Yéesu ma ngi bihotin gíti ma ngi biñan̄na Yéesu bigolla, bisujurru. Biyali binsaanti a bboorin bigi ma aa ttin gí bijuwif ma, bari bihata a Yéesu ma, njal ma binyaay ngi bàa ma.

⁷ Bima biwúflin a fnsaanti ma, Bbiyeer ma luusu. Ayaabà : « Bibíyaada, bahúri njal ma Haala he jógni a bâan ma mtíiti ma, samindi ntó saanti ngi bigi ma aa ttin gí bijuwif, sam bég fana siim ginúmli giboonji ma, binan hata a Yéesu ma.^{a 8-9} Bég hata a hí ma. Bima bihatin a Yéesu ma, Haala wunbà Wúli willi ma njal ma awunm bâa wi untíiti ma. Habe wi Haala ma gédbâa yaa bimída gí biñan̄ bigilli ma. An ganti bâgí bijuwif, bége aa ggí bijuwif, wee ggí wiloolo ngi Haala ma. Bigi ma aa ggí bijuwif ngi bijuwif ma bindúba, Haala ma ñínbà a giiñim bàa ma. Ange ñín sulin hal.

^a We gí a Gyahe 10

We wi tínga, bima bég hatin a Yéesu ma, Haala húr, awosabà giiñe. We gí njali woda ngi bâan ma. Bima bâhatin a Yéesu ma, Haala ma wosabâan giiñe. Bigí njal uwoda ngi bâan ma. ¹⁰ We wítinga nyaa, sam bâam bijuwif ma, sam bâmbagina yaa sam bég gí bijuwif, binan doonj bsín bijuwif ma mdúba. Ndi bâyaana habe, bânwooti fiiñin Haala ma, gaatu hí de tagbà gjif gsibi. Aa nnañ sam bidoonj bsín brantí be. Gaatu bimammam bâan ma, bég aa mmada yaa hamma. Bâan ma fana gím bo bijuwif ma, bâa ttim madana yaa hamma. ¹¹ Hani, yísnabà njal ma bigín. Bâhúri yaa fnse, Yéesu magíni Ateengim bâan ma, abalbà fiiñi fñaani filli ma njal ma abalbâan ma a fiiñe fñaani filli ma. Ngette wi ma bâan ma yaani, bari wi ma hí de yaani. »

¹² Bima Bbiyeer ma saantin a fnsujurri ma, mma biñañ ma leendu. Bisiimli Buul ngi Barnabas ma. Bég wuuntandibà wi ma Haala ma yaani a gbango ma bitóoni. Bisaanti ngi bàa ma njal ma Haala ma daangimbà, am bidan yaantí gtaal, gi ma ngédi biñañ ma yaa wi ma binúmtimbà, we gí bsaantin Haala ma. Habe wi Haala ma yaaw, samindi bigi ma aa ttin gí bijuwif hata a Yéesu ma.

¹³ Bima Buul ngi Barnabas ma saantin bisów, mma Jag, gíni ahotin gíti holo a biñañna Yéesu ma, he saantu. Ayaabà : « Bibíyaada, siimlinani. » ¹⁴ Ayaabà : « Simon Bbiyeer ma saantí bâan wi ma Haala ma yaani, njal ma agédbâan mtíiti ma yaa, glo gilli ma ga a bigi ma aa ttin gí bijuwif. We wi tínga ajógi bigolo a bàa ma sam bég gí biñañ bigilli.

¹⁵ We wéeti Haala saanti yo ngi binúmi bsaanti bigilli ma. Ayaabà anyaa habe. Bég safti yo wi ma asaantin.

¹⁶ Ayaa flamina Dawda ma woow njal ma ubiitam bembe baalin hal góbu. Nmúmur bigilli ma aa tta ggí bilama. Bari Haala yaa fléey ffoda, ndi gwil go diis mo, anjóodte. Ammeges flam ma hatíde sam múmurna Dawda gí alama hatíde am bge. ¹⁷⁻¹⁸ Haala yaa anjóodi flaam ma a múmurna Dawda samindi biñan bigolla fuunte binan gí biñan Haala ma. Binsagma san he gí Ateengim bàa ma. Bigi ma aa ttin gí bijuwif fana, bége ma hatin a Haala ma, bingí biñan bigilli ma. We wi tínga Haala njóodi flam ma a múmurna Dawda.^a Títin yo asaanti ngi biñan bigilli ma anyaa habe. Ange guunta a bsaanti billi ma. Haala, Agitili Bge ha agíw. Agí Ateengin dúniya ma undúba. »

¹⁹ Bima Jag ma wuuntandimbà wi ma Haala ma saantin yo, mma ayaabà : « We wi tínga, nyaa sam bâmbagina bóoti bigi ma aa ttin gí bijuwif, bigi ma hatin a Yéesu ma. » Ayaabà : « Sam bâtaghabà gboonje. Bég hata a Haala, biyísi gwil ma bilébtin yo. Bigí bidoonja Yéesu ma waabo. We wi tínga nyaa waabo, sam bâmbagina yaa ngi bége sam bidoonj bsínm bijuwif ma mdúba. » ²⁰ Ayaabà : « Bari sam bâhítirbà gileeter gi ma banyaa bijanga lébti Haala wod lonj. Bimbaa llébti gwil golla a bwaase. Sam bimbaa wwom gsada. Banyaanaabà sam biyoonje am biyenje, binan biitarandi ngi bigi ma biyendini bitída. Bimbaa bbiitarandi ngi hal aber. Banyaanaabà sam bimbaa hhab yíti ma bifóobi a giladi, hí ma uhúrin yaa, gsaam aa ttin yaanti a hí. Hani, bijanga balag gsaam jandi binwomti yíti ma. ²¹ Bâsaantinabà yaa gwil go gtída, gi ma uhúrin yaa bii jjanga yaa. Ge gtída bânsafhabà a gileeter ma sam bijuwif ma mbagibà ñigire. Gaatu wi ma Músa ma saftin yo undúba a bsaantin

^a Asaanti yo a bboorna Yéesu gíni múmurna Dawuda. So uñín Gyahe 2:20

Haala ma, we wi bingarəŋ a ghódin fnsujurrim bijuwif ma. A lóogun lóogun fléeyn gyabí, bingarəŋ wi ma Haala ma saantin yo ngi Músa ma, sam biyísrayel ma nyaay. Títin yo, bingi yaa mo hamma a bójoo bója.

Bisafti gileeter ma

²² Gilíngim biñan̄na Yéesu ma ngi bihítina Yéesu ma ngi bihotin gíti bigolla, bima bisiimni wi ma Jag ma saantin, binaŋu. Mma bijógi bilaanti bisibi, sam bihítibà Anjoos ngi Buul ma ngi Barnabas ma. Bilaanti bisib ma bijógni, bintuugbà Silas ngi Yuda, hí ma binyaa fana Barsabas. Bég fana gí bihotin gíti a biñan̄na Yéesu ma. ²³ Bijógbà sam binúm gileeter ma Anjoos. Mma bisafti gileeter ma binñaa bége.

Gileeter ma bisaftin, gi ma go : « Bibíyaambâa gíni biñan̄na Yéesu maa ttin gí bijuwif ma, a bóji ma binyaa Anjoos ngi ŋbigi ma binyaa Siri ngi Silisi ma bindúba, bâsúmtibaa ndaani. Bâa bihítina Yéesu ma ngi bihotin gítim biñan̄na Yéesu ma gíni Yérusalem, bâsúmtibaa ndaani.

²⁴ Biyaabâa bigolla yaantiti hando, bibinte Anjoos ma. Bâyaa ngette bâa bà hítibà. Bibinte sam biñangíri haggílom baa ma. Biyaa bajanga súuñale banan ŋóodi bijuwif sam babal. Bari ngette habe. ²⁵ We wi t́nga bâa bógi bindúba, bâjógi biñan̄ bigolo sam bâhítibà ngi bintidim bâan ma gíni Buul ngi Barnabas ma. ²⁶ Buul ngi Barnabas ma, bingi saanti mo ngi biñan̄ gwilna Yéesu ma. An ganti biyaa binhabbà, bingi yísi. Bintíg saanti gwilna Yéesu ma. Gaatu Yéesu ma, he gí Anbal ma jangatim bina, he gí Ateengin dúniya ma undúba. ²⁷ Ngí bége bân híti Yuda ngi Silas ma. Winóo wini bâsaftin a gileeter ma, bég bà nsaantibaa wi.

²⁸ Wúlin Haala ma daangibâa sam bân híri yaa wi ma bâjangan yaa. We wi t́nga bâga a fjaa ffoda bindúba. Bâa tti fuun̄ sam bâbóotibaa. We wi

tínga bâa ttin yaa sam bambambagi yaa gwil fmbúnj. Hani, bari
bâyaabaa sam bambagi yaa gwil go gtída. ²⁹ Sam bayísi bwaase, sam
bambagi wom gsada. Sam, bambagi wom yíti ma bafóobi a giladi, wi ma
uhúrin yaa, ho gsaam aa ttin yaanti. Bajanga balag gsaam jandi banwom
yíti ma. Sam bayoonje am biyenje, banan biitarandi ngi bigi ma
bayendini bitída. Bambaa bbiitarande ngi hal aber. Ndi bayísi gwil go,
hamma uboonje. Iyoo. San Haala dúwabaa. »

³⁰ Bima bisaftin gileeter ma, bihítim bàa ma jódgi, bitóo Anjoos. Bitó
gati Anjoos ngi gileeter ma. Mma bisoog gilíngim biñañna Yéesu ma
fnsujurre. Biñaabà gileeter ma. ³¹ Bima bég garañni gileeter ma, glo
ñaanbà ndaani. Haggílom bàa ma riñu.

³² We wéeti Yuda ngi Silas ma gí binúmi bsaantin Haala ma. Bima
bigatin Anjoos ma, bisaanti ndaani ngi biñañna Yéesu ma héd ma.
Bidaddaadbà, biyaabà sam bijeti bidaad, binan riñ glom bàa ma a Yéesu
ma fañ fañ. ³³ Bima Yuda ngi Silas ma wúflin héd ma, mma biñañna
Yéesu ma yísbà sam binóodi Yérusalem. Biyaabà sam bisúm biñañna
Yéesu ma gíni héd ma. Mma biyaabà : « Sam bâtóona joolo. » ³⁴⁻³⁵ Buul
ngi Barnabas ma ñati Anjoos ma.^a Bég bà ngi bigolla híhhiili biñañ
bsaantin Haala ma. Binhíhhiilima ñóbu. Bisaanti ngi biñañ ma bsaantina
Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba.

Buul ngi Barnabas waahnde

³⁶ Bima Buul ngi Barnabas ma wúflin habe, Buul saanti ngi Barnabas
ma. Ayaama : « Bâto gati ngi ngi biñañna Yéesu a gbóji golla, a gbóji ma

^a Mboló Silas fana ñati héd ma

bâsaantin yo ginúmli giboonte ma a bboorina Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. Bâtóbà ñín njal ma bigín, ndi gí mo bigí bijoole. »

³⁷ Mma Barnabas ma yaa ngi Buul ma sam bihotindi ngi Jan Marg.

³⁸ Bari Buul ma aa nnañ. Ayaa a gilúuta gintiiti ma, hí de ñatibà a fñbigín Bamfili, ajígi nan. Aa ttó gyaat ngi bàa ma. We wi tínga aa tti fúuñ, binaman núm hatíde. Ayaa mbolo he bbi jíge, a ttinambà ñat hatíde.

³⁹ Haji ma biyali binbéellindi. Bii tta gga a fjaafoda. Mma biwaasir.

Bima bég waahndin, Barnabas, he tó ngi Marg. Bijódi bbato, bitó fjooye ma binyaa Sibere. ⁴⁰ Buul, he ntó ngi Silas. Bintó a gbóji gber. Mma biñañna Yéesu ma sagadbà Haala gíni Ateengin dúniyaa ma undúba. Bisagma san he nbéefbà fiiñi fñaani filli ma gaatu biga a fñifñ Haala ma. ⁴¹ Mma Buul ngi Silas ma tó a ñbig ma binyaa Siri ngi Silisi. Bigati ngi lingim biñañna Yéesu ma gíni Héd ma. Bidaddaadbà. Biyaabà sam bijeti bidaad, binan riñ glom bàa ma a Yéesu ma.

16

Timote tó ngi Buul ngi Silas

¹⁻² Buul ngi Silas ma, bima biyaantitin ñbig ge, bitó a bóji ma binyaa Derb. Bidiisan a bóji wolla binyaa Lister ma. Héd ma biwéeti atasi holo bintuugi Timote. He fana gí adoonga Yéesu ma. Biñañna Yéesu ma héd ma, a Lister ngi bóji wolla binyaa Igoon, bég yaa Timote gí hal anfana. Nnan diimbà ma, he gí ajuwif. He fana hata a Yéesu ma. Bari faafan diimbà ma, he gí agreg. ³ Buul ma fuunje san Timote hotindi ngi hí ma ngi Silas ma a gilúuta ma. Mma ayaa sam bisúuña Timote gaatu bijuwif héd ma húri yaa faafandiimbà ma gí agreg, samindi bijuwif mbagima ñigire.

⁴ Bima biyaan habe, bà baab ma tó gbóji golla. Bigaṭi ngi biñan ma haṭina a Yéesu ma. Bisaanti ngi bàa ma wi ma bihotin gíti a biñan Yéesu ma gíni Yérusalem ma saftin a gileeter ma, sam bég húri yaa wi ma bijangan yaa. ⁵ Bima bisaantim bà habe, bihaṭina Yéesu gí ngi glo ṅñaane. Biriṅ glom bàa ma a Haala. Fléey fléey biñan bigolla hata a Yéesu ma. Bibuna a bége.

Haala núm bà Buul Masedoon

⁶ Bà Buul diisi ṅbig ma binyaa Frigi ngi Galati a gilúutam bàa ma. Binyaandi bintó a fnbig ma binyaa Asi, binan saanti ngi biñan héd ma bsaantin Haala ma, bari Wúlin Haala ma aa nnaṅ sam bitó héd ma a waatí we. ⁷ Mma bitag bsínn fnbig ma binyaa Misi. Biyaa bijanga ta a fnbig ma binyaa Bitini, binan saanti ngi biñan héd ma gwilna Yéesu ma. We fana, Wúlin Haala, wi ma Yéesu ma hítini, wee naṅ sam bitó haj ma. ⁸ Mma bidiisi Misi, bita a bóji wolla binyaa Troos gíni a gbatin joge. Héd ma ní. Lug, yali into ngi bà.

⁹ Bima bâgín Troos ma, gimanda, Haala géd Buul ma wiloolo njan ṅmende. Wi ma Buul biitan njan ṅmende ma, abiita alaantin Masedoon. Alaanti ma sag Buul sam bitó a fnbig filli ma, binambà daange. ¹⁰ Mma Buul ma saanti ngi ní ma ngi bigolla wi ma abiitan njan ṅmende. We bâyaa « Iyoo, Haala, wil uraama sam bâtó saanti ngi bigi Masedoon ginúmli giboongi ma a bboorina Yéesu ma. » Mma bâbare btóy. Bima bâluusni, bâjódi bbato, bântó Masedoon.

Bà Buul tó Filibeas

¹¹ Bâyaantiti Troos ngi bbato ma, bâtó nan a fjooye folo binyaa Samatras. Flúti ma bâyaantiti héd ma bâgata a bóji wolo binyaa

Niyabolas. ¹² Bima bâgatin héd ma, bâwalta a bbato ma, bâtó nan am bâgata a bóju undaŋ ma a fnbigín Masedoon ma. Bóji undaŋ ma binyaa Filibeas. We gí bójim biñaŋ Rom.^a Bima bâgatin a Filibeas ma, bâguun héd ma gléey gdeeme.

¹³ Fléeyn gyabí ma, bâyaanti bóji ma, bâtó gata a mbul bolo sulle ngi bóji ma. Gaatu bigi ma nlébtí Haala ngi reenđi mo a mbul be sam bisag Haala ma. Bima bâgatin, bâwéeti binín haji ma. Mma bameese, bâsaanti ngi bàa ma gwilna Yéesu ma. ¹⁴ Binín bémbege, anín holo bintuugma Lidi. Agítí bóji ma binyaa Tiyatir. Angi gaanda mo bbaay bsamba mfana. Anlébtí Haala ma bari aa ttúr gwilna Yéesu ma. Bima asiimni wi ma Buul ma saantin a bboorina Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba, Haala ma daangima samindi amadawi taga. Mma ahata a Yéesu ma, hí ma ngi biñaŋ baali bigilli ma bindúba. ¹⁵ Bima bihatin a Yéesu ma, mma bilíbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa bihata a Yéesu ma waabo. Mma Lidi ma yaabâa : « Sam bató meese a baalim bâa ma gaatu bahúri yaa bâa bógi, bâhata a Yéesu ma. » Habe wi asaantin am bâdan naŋa.

¹⁶ Fléey folla bántó hala ma binsag Haala ma a mbul ma. Bima bâgín a bsín ma, bāreenji nga afúla holo, hí ma uhúrin yaa angí yaa mo gińína. Agí awúsati gidaŋ. Bigi ma wúsman giti gudi fmbúŋ a gińíni gilli ma. Amada yaa gińína gaatu malayigo awooy yaata a hí ma. ¹⁷ Afúli ma doonjbâa. Anjaatu. Asaanti ngi biñaŋ. Ayaabà : « Bà bóg gí biyaatin Haala, hí ma uhúrin yaa, wil aa llaŋ ngi hí. Bilaanti bógi ngédbaa njal ma bamada balna a gjoole ma. » ¹⁸ Asaanti habe fléey fléey am Buul aa tta

^a Biñaŋ Rom ma jétin yo gbóji nńóbi. Gbóji ma bijétin yo gí njal uwoda ngi Rom. Hínoo hini déelin héd ma, agí halin Rom, an

mmada. Mma añínita a taan. Asaanti ngi malayigo awooy ma yaatin afúli ma. Ayaama : « A ftuugina Yéesu ma gíni Anbal ma jangatim bina, nyaa yaanta afúli ho. » Haji ma malayigo awooy yaanta a hí.

¹⁹ Bigi ma ngiti afúli ma, habe bihúri yaa afúli ma aa tta mmada yaa giñína. Bii ttin ha ggiti gudi. We biṭag Buul ma ngi Silas ma, bibúbbulibà halana binyósni ftoof ma a mñuugim bóji ma. Binyósni ftoof ma gí bihotin gítim bóji ma. ²⁰ Bima binúmni Buul ma ngi Silas ma héd ma, mma bisaanti ngi binyósni ftoof ma biyaabà : « Bógi, bóg gí bijuwif. Binwooti haggílom biñan ma bindúba. ²¹ Binñaagíribà. Binhíhhiili biñan sam biñan ma doonj gjosanm bàa ma. Bari bâgí biñan Rom. Bàa bógi aa jjanga yaa gjosanm bàa ma. Gee bboonj. »

Biban Buul ngi Silas ma

²² Fmbúŋm biñan ma gín héd ma, bég fana raa ndaani ngi Buul ngi Silas ma. We wi tínga binyósni ftoof ma yaa sam bisuraas ma waag gwilim bége, binambà húu fan fan. ²³ Biṭagbà bihúubà ndaani. Mma binyósni ftoof ma yaa waabo sam bibanbà. Mma biyaa ngi anbéefni bbanja ma san he béefbà gboonje, sam bég mbagi bal. ²⁴ Bima he siimni habe, abanbà a hódi ma gín a bbanja ma a mñuugi. Ahal nan giinjim bàa ma a fta sam bimbagi luus.

²⁵ Bima bibanmbà habe, gimanda a mñuugi, mma Buul ngi Silas ma, binsag Haala. Binriinga Haala ma ngi grib. Bibanati bigolla, bigi ma gín a bbanja ma, bég fana nsiimlibà. ²⁶ Haji ma boji ma yíngalu. Bbanja ma yíngali undúba ttu. Súmbuti undúba húbtilu. Gjeeno ma bihalni bibanati ma, ge basli ndúba. ²⁷ Bima gwil ge yaalni, anbéefin bbanja ma

wilu. Bima he biitan yaa súmbuti húbutu undúba ttu, mma afiiru.

Anyaandi bibaṇṭi ma balu bindúba. Mma ajódi fntiimbi, ayaa anhabé.

²⁸ Bari Buul ma ṇaatu, ayaama : « Umbagi wooti liiti wiindi ma. Bâgí hando, bâa ma bindúba. »

²⁹ Mma anbéeḡ ma yaa sam binñaama glambí. Bima agitin glambí ma, haji ma adétu, agaṭi ngi Buul ngi Silas ma. Aga a gbenjeb gtída. Agúdibà.

³⁰ Ayaantíba, mma ayaabà : « Binto, wi njangan yaa sam nbal ? »

³¹ We bég yaama : « Haṭa a Yéesu ma gaatu he gí Ateengin dúniya ma undúba ttu. Amadana balna, ngi biñanṇ baali wiindi ma bindúba. »

³² Bisaanti ngi hí ma ngi biñanṇ bigilli ma bindúba gwilna Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. Mma bég haṭa a Yéesu ma. ³³ Haji ma anbéeḡ ma númbà a wéde, atóbà wosa gbonnam bàa ma, ghala ma bihúumbà. Mma bilíbtima a wéde, hí ma ngi biñanṇ baali willi ma, wi ma ngédi yaa bég haṭa a Yéesu waabo. ³⁴ We ayaatíba a baali ma, añaabà wii woma. Anbéeḡ ma ngi biñanṇ bigilli ma, bigontan bindúba. Bigí ngi glo ṇñaane gaatu bee yyo húr Haala, bari waabo bihaṭa a Haala ma.

³⁵ Alúti ma, bihotin gítim bóji ma, bihíti binsandar buṭina anbéeḡni bbaṇna ma. Biyaa sam ayaantí Buul ngi Silas ma a bbaṇna ma. ³⁶ Mma anbéeḡ ma saanti ngi Buul ngi Silas ma. Ayaabà : « Bihotin gíti ma yaan yaa samindi nyaantíbaa. Sam bâtóona joolo. »

³⁷ Bari Buul yaabà : « Hani. Bég bà janga bbina binambâa yaant. Gaatu bâgí biñanṇ Rom.^a Bari bihúubâa a gimaaram biñanṇ ma. Biyaabâa gwil ma ṇdúba, bari bii bbâa yósni ftoofe. Bihúubâa bibanṇbâa. We wi biyaa

^a Buul ngi Silas fana déelu a gbóji biñanṇ Rom ma jétin yo. We wi tínga bigí biñanṇ Rom

ngi bâa ma a gimaaram biñaŋ ma bindúba. Waabo wil uraabà sam bâyaanti a fsuwe. Hani, bihotin gíti ma janga bbina, binambâa yaantí a bbaŋna ma a gimaaram biñaŋ ma. »

³⁸ Mma binsandar ma ŋóodi buŋim bihotin gítim bóji ma. Bitóbà saantí bége wi ma Buul ma saantin. Bima bég siimni yaa Buul ngi Silas ma gí biñaŋn Rom, giiñe haabà. ³⁹ Mma bita a bbaŋna ma, bisag Buul ngi Silas ma sam bég dúuturibà. Biyaantibà a bbaŋna ma, bigestibà. Mma bisagbà sam biyaanti bóji ma, binan tó a bóju uber. ⁴⁰ Buul ngi Silas ma, bima biyaantitin a bbaŋna ma, bigí nan ngi tó baalna anín ma hatin a Yéesu ma binyaa Lidi, hí ma ngaanda bbay bsamba ma. Bitó héd ma sam bireenindi ngi biñaŋna Yéesu ma héd ma. Bisaanti ngi bàa ma, bidaddaadbà sam bég riŋ glom bàa ma a Yéesu ma. Mma biyaanti bóji ma.

17

Buul ngi Silas tó Tesalonig

¹ Buul ngi Silas ma, bima bitóoni, bidiisi gbóji gsibi gíni Anfibolis ngi Aboloni. Bitó bóji wolla bintuugi Tesalonig. Héd ma hódin fnsujurrim bijuwif gí haji ma. ² Buul tó héd ma, a hódin fnsujurrim bijuwif ma, njal ma agín yaa mo. Fléeyn gyabí, a glóogun ggaabí, ató héd ma. Aga saanti gwilin Haala ma. Awuuntandibà wi ma Haala ma saantin yo a bsaanti billi ma ³ a bboorina hí ma janga bbina, njal ma Haala yaa hí de nríbuwi, anlóodi, binbébma, mma anwiinte a gilóodi ma. Bima Buul ma wuuntandimbà habe, ayaabà : « Yéesu ma, hí ma insaantibaa, he hí gí hí ma jangatim bina. Wi ma Haala ma saantin yo a bboori billi ma gitilu. » Bima asaantimbà gwilna Yéesu ma, ⁴ bijuwif bigolo haŋa a Yéesu ma.

Bidoonj Buul ma ngi Silas ma. Bigreg ma fana, bigi ma nlébtí Haala ngi binín bindaŋ, biñóbi hata a Yéesu ma.

⁵ Bari bijuwif bigolla, bima bisiimni yaa biñaŋ fmbúŋ hata a Yéesu ma, biraaw. Bimooni Buul ngi Silas ma. Mma bitó geggeg biñaŋ biwooy a marse ma. Biyaabà sam bég wooti haggílom biñaŋm bóji ma. Habe wi bég yaaw am biñaŋ fmbúŋ reenindi, biñaatu, bidétu. Bibinte butina Jason gíni hí ma waltini Buul ngi Silas ma, samindibà. Bifíti baali ma, biwooti bsúmbuti ma. Mma biyaati bigegi Buul ngi Silas ma. ⁶ Bari bii bbà wéet haj. Biwéeti bég yaant. Mma biwéeti Jason ngi bigi ma hatin a Yéesu bigolla. Bitag bà Jason, bibúbbulibà, binúmbà a bilamin bóji ma a ginyóslin ftoofe ma. Biñaatu, biyaabà : « Bintúntani bindaŋ ma nwooti haggílom biñaŋ a dúniya ma undúba, bigati béegim bo. » ⁷ Biyaa : « Jason, he waltibà. » Biyaa : « Bintúntani bémbege ngi bóm bógi bindúba, bilúf alaman gbango gómmu gíni Sesar. Biyaa Yéesu gí alama andaŋ ma. » ⁸ We, bima bisiimni habe, bindaŋ ma ngi biñaŋm bóji ma bindúba, biñaangírru. Biraaw. ⁹ Mma bindaŋ ma yaa samindi bà Jason ñaabà gudi, sam bóji mbaa ññaangírr. Bima bég ñaambà gudi, mma biyísbà sam bijíige.

Buul ngi Silas tó Bere

¹⁰ Fléey fe, fítiro, biñaŋna Yéesu ma yaa sam Buul ngi Silas ma ta a bóji wolla binyaa Bere. Bég yaanta a bóji ma, bitó a Bere ma. Mma bitó a hódin fnsujurrim bijuwif. ¹¹ Héd ma Buul ma híhhiili biñaŋ ma. Awuuntandibà wi ma Haala ma saantin yo a bboorina Yéesu ma. Bari biñaŋm Bere ma yoof biñaŋn Tesalonig glo. Gaatu bisiimli ndaani wi ma Buul ma saantimbà. Mma bég fana garaŋ bsaantin Haala ma. Biñínbi

gboonje. Fléey fléey bigaraŋ sam bihúri yaa ndi gí mo wi ma Buul ma saantim be gí fnse ftída. ¹² Biwéeti asaanti fnse. We bijuwif biñóbi haɓa a Yéesu ma. Bigreg fana, binín bindaŋ ngi bilaante, biñóbi haɓa a Yéesu ma.

¹³ Bari bijuwif bigolla gíni Tesalonig, bima bisiimni habe, bii ggontan. Bima biyaambà Buul ma tó bóji ma binyaa Bere, ansaanti ngi biñaŋ héd ma bsaantin Haala ma, biraaw. Mma bibésiri Buul ma. Bitó Bere, biwooti haggílom biñaŋm bóji ma, biñaangírbà. ¹⁴ Haji ma biñaŋna Yéesu ma, bijódi Buul ma binúmma a gifanin joge. Silas ngi Timote ɗata a Bere ma. ¹⁵ Biñaŋna Yéesu bigolo jódi bbató, bigesti Buul ma an a bóji wolla, binyaa Ateen. Bima bigaɗin héd ma, Buul ma yaa ngi bigi ma gesmatin sam bitó yaa ngi Silas ngi Timote sam bég númale, bi ttinam bin. Mma bég tóobà saant.

Buul gí Ateen

¹⁶ Bima Buul ma gín Ateen ma a byoonni bintidni ma, awéeti biñaŋ Ateen ma gí ngi waase fmbúnj. Ffilóo ffil abiitawi. Bilébtí gwil fmbúnj bari bii ttúr Haala ma. Bima abiitan habe, fiiñe womma. ¹⁷ Mma fléeyn gyabí, ató hódin fnsujurrim bijuwif ma. Mma asaanti ngi bijuwif ngi bigolla nlébtí Haal ma. Asaanti ngi bàa ma a bboorina Yéesu ma. Gléey golla ma ɗdúba ató marse undaŋ a mñuugim bóji ma. Awéeti biñaŋ biñóbi héd ma. Biga a ggaja. Fléey fléey asaantíba gwilna Yéesu ma.

¹⁸ Bima agín héd ma, awéeti bigolo, bigi ma ngaraŋ ndaani. Bigolla ngi doonj mo wi ma hal holo binyaa Ebbigur ma saftin yo. Bigolla ngi doonj mo gwilna holla gíni Stowig.^a Bima bisiimni wi ma Buul ma saantin a

^a Ebbigur ma yaa sam biñaŋ yaa winóo wini nñaabà glo ɗñaane. Stowig ma yaa sam biñaŋ tag giñim bàa ma, binan yaa gboonje.

bboorna Yéesu ma, mma bibéelli ngi hí. Mma bisaantindu a bboori billi ma. Biyaa bàa ma, bi ma bigaraŋni ngi wi ma Buul ma saantin, wii ggí njal uwoda. Biyaa he gú ujaanŋe gaatu bii ttag wi ma asaantin. Biyaa mbolo a ssaanti a bboorni haala uber, gaatu Buul ma saantíbà ginúmli giboonji ma a bboorina Yéesu ma ngi njal ma awiintin a gilóodi ma.

¹⁹ Biñan bége, bima bisiimni gwil ghaamm ma Buul saantin, bijódi Buul ma binúmmati halana biñan bindan ma, hala ma bég ngi sujurri mo a fgongo folo, binan gaja a bboorin gwil ndan. Bisaantíma san he saantíbà wi ma anhihiili biñan ma. Biyaa ansaantíbà gwil ghaame, bari bii ttúr wi ma ansaanti. ²⁰ Biyaa bàa biñan Ateen ma aa tta nene siim habe.

Bsaanti ma baatíbà. Biyaa san Buul ma saanti sam bisiim gboonje gwil ghaam ma ansaanti. ²¹ Húri yaa, biñan Ateen ma ngi bidaajim bàa ma, waatóo waatí binsaantinde a bboorin gwil ghaam ma bisiimni. We wi t́nga binúm Buul héd ma san he saanta a gimaaram biñan bindan ma.

²² Mma Buul ma jétu, awélgibà. Ayaabà : « Biñan Ateen, Mbiita banlébti ndaani gwil fmbún. ²³ Gaatu bima ngín a gray, mbiita waasim baa ma ñóbi ndaani. Mma mbiita gitédin nmala golla. Mbiita nan ginsafi a gi. Ge yaa : "Giin Haala ma bâa ttúr. " Waabo insaantíbaa a bboorni Haala ma, hí ma bantó lébti, bari baa mma húr. »

²⁴ Mma Buul ma yali ansaantíbà gwilin Haala ma. Ayaabà : « Haala, hí de yaantí yo dúniya ma undúba. Hí de megesi gwil ma ndúba ttu. Hí de teen dúniya ma undúba, t́ta a téda an a boja. Ange meese a waase ngi ghódi glete bintiimbi njéte. Hani, aa gga a fjifn hal. ²⁵ Bintiimbi aa mma mada daange, gaatu aa ttaara wil feren. Hani, Haala ndaangi bintiimbi.

Hí de megesbâan bindúba. Hí de ñaabâan bgúudi sam bâyetina.

Awunbâan gwil ma ñdúba ttu.

²⁶ A mtíiti ma, Haala megesi yo hal awoda. Mma a hal awoda ma Haala yaantíte sul ma undúba ttu, biñan ma bindúba ttu, sam bilaslasindi ffilóo ffil a dúniya ma undúba. Ajéti giléeyn gbango ma ñdúba ngi ffilin gi ma ngi ginteegin gi ma. ²⁷⁻²⁸ Haala laslasindi biñan ma samindi bég gíntandi sam bihíili njal ma agín, binaman húr. Habe wi bingegma, bari Haala aa ggí batí. Gindambóo gindamba agíw. Aa ddaajírri ngi bâan ma. Hani, hí de megesbâan. Hí de hí tínga bâgitilinate. Njal ma bijalam baa ma saantin yo, biyaa bâgína nbi bigilli ma, bisaanti fnse, gaatu hí de megesbâan.

²⁹ Njal ma hí dé megesmbâan, hal aa mmada jódi sanu, wolo gudi foro, wolo flaagí, anan meges wi ma amiiran a glo gilli ma anan yaa we mébti ngi Haala. Hal aa mmada megesi Haala, bari hí ma hí megesbâan.

³⁰ Biñan yo, bee ttúr Haala. A waatín yo, biñan ma hati yo a gwil golla. Bilébtí yo gwil ma bintiibi megesni. Haala ma húr biñan yo aa mma húr, we wi tínga aa bbà yo yaa wil. Bari waabo, biñan ma bindúba a dúniya ma undúba, Haala yaa sam biyísi bigi ma aa ggí Haala, binan lébti Haala ma. Njal ma bitaagatina a Haala, sam bibatátí wi ma gín a glom bàa ma, binan haata a Haala ma. ³¹ Gaatu ajéti fléey, fi ma anyaa ginyósni ftoofe. Ftoof ma ngí fluuse ftída. Ajógi fana hí ma ngí anyósni toof ma, hí ma ntófttoof biñan ma bindúba a dúniya ma undúba. Bâmadana húi hí ma Haala jógni gaatu awiinjmati a gilóode. Habe wi Haala gédbâan yaa he ngí anyósni ftoof ma. »

³² Bima Buul ma saantimbà yaa Haala wiin̄ti hal a gilóode, bigolla ðooma. Bari bigolla yaa samindi asaantíba hatíde fléey folla a bboorin gwil ge. ³³ Mma Buul ma yaantu. ³⁴ A bigi ma maarani a fnsujurri ma, bigolla hata a Yéesu ma. Alaanta andan̄ holo binyaa Denis, hí ma ngi sujurri mo ngi binto bigolla, he hata a Yéesu ma, ngi anín holo binyaa Damaris, ngi bigolla, bihata a Yéesu ma. Béɓ doon̄ Buul ma.

18

Buul tó Goreent

¹ Bima gwil ge diisni, Buul ma yaantiti Ateen, ató Goreent. ² Agat̄, awéeti alaanti holla binyaa Aggilas. Aggilas gí ajuwif. Bójin diimbà ma gí Boont, bari ató yo meesa a Itali. Waabo ayaantiti Itali ngi anín hilli ma. Anín ma, bintuugma Breesi. Biyaantiti Itali gaatu alama andan̄ ma gín Rom yaa sam bijuwif ma bindúba yaant haji ma. Alama andan̄ ma, bintuugma Sesar Glood. Bima alam ma yaani sam bijuwif ma yaant haj ma, Aggilas ngi Breesi yaant héde, bitó nan Goreent. Buul ma tó butim bàa ma. ³ Awéeti bingi meges mo ghódin njande. Bimmegegi biga gaanda. Buul ma fana mada gyaat̄ ge. Mma ameesi ngi bàa ma ayaati nan ngi bàa ma.

⁴ Lóogun̄ lóogun̄ fléeyn gyabí, angi tó mo a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Aga saanti ngi bijuwif ma ngi bigreg ma héd ma a bboorina Yéesu ma, sam bihata a Yéesu ma. ⁵ Mma Silas ngi Timote ma, béɓ yaantiti Masedoon, bibésirma Goreent. Bigati ngi Buul ma. Bima bigatin, mma Buul ma yísi gyaat̄ gilli ma. Waatóo waatí ahíhhiili bijuwif ma a bboorina Yéesu ma. Wil uraama sam béɓ siimdima, binan hata a Yéesu ma. Ayaabà títin yo biyaa Grist ma gíni Anbal ma ngati. Waabo agatu. Yéesu

gí Anbal ma biyoonni. ⁶ Bari bima asaantimbà, bijuwif ma aa nnaŋ.
Bibéelima, bilúfma. Mma Buul ma fidiga gwil gilli ma, wi ma ngédi yaa
biloo Yéesu ma, biŋata a gibos. Mma Buul ma yaabà : « Nsaantíbaa fnse,
bari baa hhaata a wi ma nsaantimbà a bboorina Yéesu ma. Ndi hal nta
a gjoole, ambagi yaa ii mma saanti ginúmli giboongi ma, we wi t́nga.
Hani, gibos ma ge ŋata a baa ma gaatu nsaantíbaa ginúmli giboongi ma,
bari baloogi. Waabo ñi ntó saanti ngi biñan maa ttin gí bijuwif ma gwilna
Yéesu ma. »

⁷ Mma Buul ma yaantiti hódin fnsujurrim bijuwif ma. Hande agí nan
ngi ta a baalna alaanti holla binyaa Titiyus Yustus. Baali willi ma gí a
gbatin hódin fnsujurrim bijuwif ma. Alaanti ma aa ggí ajuwif bari anlébtí
ndaani Haala ma. Buul saanti ngi biñan gwilna Yéesu héd ma. ⁸ Bima
Buul saantin ngi biñan ma gwilna Yéesu ma, biñan fmbúŋ haata a Yéesu
ma. Bijuwif ma fana, bigolla haata a Yéesu ma. Ahotin gítin hódin
fnsujurrim bijuwif ma, he binyaa Grisbis. He haata a Yéesu ma ngi biñan
bigilli ma bindúba. Bége ngi bigolla haata a Yéesu ma. Bigi ma hatin a
Yéesu ma bindúba, bilíbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa bigí biñan Yéesu
ma.

⁹ Bima Buul ma gín Goreent, gimandi golo njan ŋmende Haala saanti
ngi hí. Ayaama : « Umbagi gole. Umbagi leende fana. So usaantí biñan
Goreent gwil giinda. ¹⁰ Ingí ngi hú ma waatóo waatí. Hal aa ttin fítina.
Hal aa ttin yaana wil. Ñí ma hí nbéefna. Gaatu ndu usaanti ngi biñan
gwil giinda, biñan fmbúŋ nhaata a ñí ma. We wi t́nga nyaana samindi
utaada, unan híhhiil bsaanti biinda. » ¹¹ Mma Buul meesi Goreent ma

bresi bwoda ngi diindi faaj. Ahíhhiili biñan Bsaantin Haala ma a bboorina Yéesu ma.

¹² We wéeti Goreent ma gí a fnbig ma binyaa Gres. Galilon, he gí alamin fnbig ma. He gí halin Rom. A giléey gilli ma bijuwif bindan ma, bigi maa ttin hata a Yéesu ma bindúba, bég reenindu, sam bitag Buul ma. Bitagma, binúmma nan butin Galilon ma. Biyaa sam he tófttoofma.

¹³ Biyaama : « Alaanti ho, wi ma ansaanti biñan ma, ayaabà sam bilébtí Haala a bsín bber. Ayaabà sam bimbagi yaa wi ma Haala ma saantin yo ngi Músa ma sam bâa bijuwif ma yaa. » Biyaa samindi he tófttoof Buul, sam he yósi ftoof ma dal.

¹⁴ Bari jandi Buul ma nsaanti, alama ma yaabà : « Baa bijuwif ma, banúmmti alaanti ho hando. Biyaa sa ntófttoofma. Alaanti ho, nda agí ge awoot, nda ayaa ge gwil gwooy, insiimlibaa ge. ¹⁵ Bari wi ma basaantin, we gí gwilm bsínm baa ma. Banbéelli ngi hí a bboorin gsaant ngi biñan ngi gwil golla a bsínm baa ma. Ii ttin yós ftoof ma a bboorin gwil ge. Ge gí gwilm baa ma. Baa ma, tóona yós ftoof ma. » ¹⁶ Mma abesbà a ginyóslin ftoof ma. ¹⁷ Bima abesmbà, mma fmbúnɲm biñan ma gín héd ma, bitag ahotin gítin hódin fnsujurrim bijuwif ma, hí ma binyaa Soster. Bitagma, bihúuma a gítin ginyóslin ftoof ma. Bari Galiyon gíni alama ma, aa tti yaa wil.

Buul ɲóodi Anjoos

¹⁸ Buul ma, atíg gí Goreent. Bima awúflin héd ma, asaanti ngi biñan Yéesu héd ma. Ayaabà anɲóodi fnbig ma binyaa Siri. Mma ayaanti héd ma, atów. Aggilas ma ngi anín hilli ma gíni Breesi, bég tó ngi hí. Bima bigatin bóji wolo binyaa Sanjees, mma Buul ma riiti bgo billi ma, wi ma

ngédi yaa bsaanti ma ahalírin yo ngi Haala ma, ayaabi asów. Habe wi bijuwif ngi yaa mo. ¹⁹ Mma bijódi bbato, bitó gata a fnbig folla, a bóji ma binyaa Efees. Buul ma nati Aggilas ngi Breesi ma héd ma. Ayaabà andiisi a gíti. Jandi antó mo, ata a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Asaanti ngi bà gwilna Yéesu ma. ²⁰ Mma bég sagma san he guun ngi bà, anambà saant hatíde gwilna Yéesu ma. Bari hí de yaa antítta diisa, antó bóji wolla.

²¹ Ayaa ndu usúmti mo Haala hí de nḡóodte. Mma ajódi bbato, ató bóji ma binyaa Sesare. ²² Bima agatin héd ma, ató Yérusalem, asúmti gilíngim biñanḡa Yéesu ma. Mma atag bsín, ató bóji ma binyaa Anjoos.

²³ Bima awúflin Anjoos ma, mma ayaanti hatíde. Bima ayaantitin héd ma, aḡóodi a nḡbig ma binyaa Galasi ngi Frigi. Ató bójoo bóji bidoonḡa Yéesu ma gín. Asaanti ngi biñanḡa Yéesu ma. Adaddaadbà sam birin glom bàa ma a Yéesu ma.

Abolos ma tó Efees ngi Goreent

²⁴ Bima Buul ma gí héd ma, alaanti ajuwif holo, hí ma uhúrin yaa, amada ndaani garanḡa, amada ndaani saanta, he yaantiti bójim diimbà ma gíni Alegsandri. Mma ató Efees. Alaanti ma, bintuugma Abolos. He garanḡa ndaani Bsaantin Haala ma an ahúrbi gboonje. ²⁵⁻²⁶ Bihíhhiilima fana ginúmli giboonji ma a boorna Yéesu ma, gíni Ateengin dúniyaa ma undúba, hí ma nnúm bigi ma nhata a hí ma a Haala ma. He nanḡa ndaani bsaantina Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba. Bari aa ttúr gwil ma nḡdúba a bboorina Yéesu ma. Ahúr wi ma Jan ma saantin yo bima he líbtin yo biñanḡa ma a wédi ma. Ge gtída ge ahúr. Bima agatin Efees ma, mma ató a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Asaanti ngi bàa ma gi ma anhúr

a bboorina Yéesu ma ndúba. Asaanti ngi giñoomi gindaŋ. Afuunŋi ndaani sam biñan ma haŋa a Yéesu ma. Ananma ndaani.

Bima Breesi ngi Aggilas ma siiman, bég bà, bijódma, binúmma a baalim bàa ma. Bihíhhiilima nan gi ma aa ttin ge húr a bboorina Yéesu ma, hí ma nnúm bigi ma nhaŋa a hí a Haala ma. Bihíhhiilima gwil ma ndúba ttu samindi ahúr. Mma ahúrgi ndúba ttu.

²⁷ Fléey ffoda, Abolos ma fuunŋe samindi alúuta, anan tó a fnbig ma binyaa Gres. Biñanŋa Yéesu gíni Efees ma dadadaadma fana, san he tó héd ma. Bisafti nan gileeter ngi bidoonŋa Yéesu ma gíni Gres a bboorina Abolos ma, sam bég walma gboonje. Abolos ma, bima agatin Gres ma, agathi ngi bigi ma haŋin a Yéesu ma. Bége, bihaŋa a Yéesu gaatu Haala ma gédbà fiiñi fñaani filli ma. Adaangibà sam bitag ginúmli giboonji ma a bboorina Yéesu ma. We wi tinda bihaŋa a Yéesu ma.²⁸ Bége, Abolos ma daangibà ndaani gaatu asaanti ndaani ngi bijuwif ma a gimaaram biñan bigolla. Awuuntandibà wi ma Haala saantin yo a bsaanti billi ma a bboorina Anbal ma jangati bbina. Agédbà yaa wi ma Haala saantin yo a bboorina Anbal ma, we gitili Yéesu ma, sam bihúri yaa Yéesu ma hí ga Anbal ma jangatim bina. Habe wi asaanti ngi bége. Bee mma mada wélgi, bee mma mada béelna. Gaatu biwéeti asaanti fnse ftída.

19

Buul tó Efees

¹ Bima Abolos ma gíni Goreent, Buul ma diisti fnbig ma binyaa Frigi, mma agati Efees ma hatíde. Bima agatin a bóji ma, awéeti bidoonŋa Yéesu bigolo. ² Mma abaabà ndu gí mo Wúlin Haala ma gaŋin ngi bàa ma bima bihaŋin a Yéesu ma. Mma bég yaama bii ttúri yaa Wúlin Haala

gitilu. ³ Mma abaabà bima bilíbtimbà a wéde, wi ma we saantin. Biyaama we ngédi yaa bihata a wi ma Jan ma híhhiilin yo biñan a bboorina Yéesu bima he líbtin yo biñan ma a wéde. ⁴ Mma ayaabà : « Bima Jan ma líbtin yo biñan ma a wéde, ayaabà bitaagata a Haala ma. Ayaabà sam bibatátí wi ma gín a glom bàa ma, sam bibare gaatu Anbal ma ga a bsín ma. Ayaabà sam bihata a Anbal ma mbinte. Mma alíbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa biguunṭa a gtaagim bàa ma, biga a byoonṇa Anbal ma. Bari waabo Anbal ma gaṭu. Anbal ma gí Yéesu ma. »

⁵ Bima bisiimni habe, wil uraabà, sam bilíbtibà a wéde, gaatu bihata a Yéesu ma. Mma bilíbtibà a wéde, wi ma ngédi yaa bihata a Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma undúba. Bima bilíbtimbà a wéde ma, biyaantíba, ⁶ mma Buul ma dídbà gjif. Mma Haala ñaabà Wúli willi ma. Wúlin Haala ma ñaabà sembe, mma bisaanta a gsaanti gber a fnsiimdindi ngi Wúlin Haala ma. Uñaabà sembe fana, sam bigí binúmi bsaantin Haala ma. Biwuuntandi bigolla a fsaantim bàa ma wi ma Haala ma saantin ngi bàa ma. ⁷ Bilaanti bege yoofi bilaanti bijímmin.

⁸ Bima gwil ge diisni, mma Buul ma ta a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Asaanti ngi bàa ma a bboorin gilamin Haala ma ngi giñoomi gindaṇ. Awuuntandibà wi ma Haala ma saantin yo a bsaanti billi ma sam bihúri yaa asaanti fnse. Bisaantindi ndaani ngi hí a bboorin gwil ge. Diindu uyaabí, lóogun lóogun, ata a hódin fnsujurrim bijuwif ma. Asaanti ngi bàa ma gwilna Yéesu ma, sam bihata a hí. ⁹ Bari an wee ma undúba, bigolla sati ndaani bgo. Bég aa hhata a gwil ma asaantin ṇdúba ttu. Bii hhata a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, hí ma nnúm bigi ma nhata a hí a Haala ma. Bilúfma a gimaaram biñan.

Bima bilúfni Yéesu ma, Buul ma yaantiti hódin fnsujurrim bijuwif ma. Bidoonja Yéesu bigolla tó ngi hí. Mma ató ngi bà a hódi undaɗna Tiranus, wii fnsujurre. Héd ma binsaantindi a bboorin gilamin Haala ma. Fléey fléey asaanti biɗaɗ héd ma ¹⁰ resu usibi. Habe wi biɗaɗ ma bindúba a fnbigín Asi siim bsaantin Haala ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. Bijuwif ma ngi biɗaɗ sul uber bindúba siim wi ma Buul saantimbà a bboorina Yéesu ma.

¹¹ A giléey ge Haala géd biɗaɗ sembe willi ma. A gidaangin Haala Buul ma yaantí gtaal ¹² sam bisaage fmbún yete. We biɗaɗ ma jódi an ganti ngi gwilin gyaat gilli ma ngi ɗmuswaar, gi ma antaas gwogos gilli ma, mma binúmgi halam bisaage. Biringi a bà. Haji ma bég yetu bindúba a gidaangin Haala ma. Bigi ma ɗmalayigo biwooy bootini fana, ɗmalayigo biwooy ma yaanta a bàa ma.

¹³ We wéeti bijuwif bigolo, bég fana ngi bes mo ɗmalayigo biwooy ma. Binlúutay, bimbese ɗmalayigo biwooy a biɗaɗ. Bari bima bisiimni yaa Buul ma mbese ɗmalayigo biwooy a ftuugina Yéesu ma, bàa ma fana gíntandi sam bibes ɗmalayigo biwooy a ftuugina Yéesu ma. Bii hhata a Yéesu ma. Binyaandi ftuugina Yéesu ma gí njan mmas. Biyaa : « A ftuugina Yéesu ma Buul ma ngín híhhiili mo, nyaa yaanta a hal ho. »

¹⁴ Habe wi ɗbina ajuwif holo gíni Seefa yaa fana. Seefa gí hal andaɗ a binsagad biɗaɗ Haala ma. Agíngi ɗbi bilaante faajingooda. Bilaanti bémbege, bima bijúfanin, bég gíntandi sam bibes ɗmalayigo biwooy a ftuugina Yéesu ma. ¹⁵ Bari bima biyaan habe malayigo awooy ma yaabà : « Nhúr Yéesu ma. Nhúr Buul ma gaatu Yéesu ma hítima. Bari baa bógi, bagí bigilla ? » ¹⁶ Mma alaanti ma malayigo awooy ma yaatin, he fítibà,

amadabà. Awaag gwilim bàa ma ndúba, arosbà, abonbà, abesbà. Mma bég détu, biyaanti gluunta.

¹⁷ Bima we diisni, we biñanm bójin efees ma bindúba ttu siim wi ma gitilin héd ma. Bijuwif ma ngi bigolla siimu. Mma bigolu. Bilébtí ndaani Yéesu ma, biriingama. Ftuugi filli ma yaanti gboonje. ¹⁸ Mma bigi ma haatin a Yéesu ma, biñóbi saanti ngi bintidm bàa ma. Bisaanti ngi gilíngim biñanma Yéesu ma a bboorin gwil gwooy biyaan yo a fsuwe, jandi binhata a Yéesu ma, gwilin sígi ma ngi gwilin feri ma. ¹⁹ Mma bijódi gayitim bàa ma, gi ma biyaatin yo a fsuwe, we binúmwi hala uwoda. Bisujurri hala uwoda, bitéd nangi a gimaaram biñan. Bima bitédin gi, bideem sunji ma biguuntin yo gaytí ma bitédni. Biwéeti ge mada guri foro gwili njímmín njiif. Gudi fmbúnj biwúsi yo gwil gwooy ge. ²⁰ Bima bigolla siimni habe, biñan fmbúnj hata a Yéesu ma. Bii tta hata gwilin sígi ma. Habe wi bsaantina Ateengin dúniya ma undúba laslasnde a ffil ma fndúba ttu. Biñan fmbúnj siimbi, bihata a Yéesu ma.

²¹ Bima gwil ge yaalni, Buul ma yaa anyaanti fnbíg fe, antó a nbig golla gíni Masedoon ngi Gres. Nda ató héd ma, antó Yérusalem. Mma antó bóju undan binyaa Rom sa asaanti ngi biñan héd ma gwilna Yéesu ma.

²² Mma ahíti bidaangi bigilli bisibi gíni Timote ngi Erastus, sam bég hotima a gíti a Masedoon. Hí de ntíta guun Efees ma a fnbign Asi.

Biñan Efees ñaangíru

²³ Bima agín héd ma, biñan Efees ma ñaangíri ndaani a bboorin gwilna Yéesu ma. ²⁴ We wéeti afaadín gudi foro holo, he ngi meges mo waasi uduulu ngi gudi foro, wii ggaanda. Afaadí ma, bintuugma Dimitris. Waasu uduulu ammegesi mébti ngi bwaase mdan a Efees ma, hala ma

binlébti haala unínm bàa ma binyaa Artemis. He hí bingi lébti mo a bwaasi mdaŋ ma.^a Dimitris, angaada waasi uduulu sam angiti gudi. Hí ma ngi bintidni ma mmeges waase, bigiti gudi fmbúŋ gaatu biñaŋ fmbúŋ wúsi waasim bàa ma.

²⁵ Fléey ffoda Dimitris soog bintidni gyaat ngi bifaadí bigolla fnsujurre. Ayaabà : «Bintida, waasi ma bângi meges mo, bâgiti ndaani gudi, ²⁶ bari waabo gudim bâan ma nwaajili. Yaa Buul gaŋi béegim bo. He hí saanti ngi biñaŋ Efees an a bigii fnbigin Asi ma fndúba. Ayaabà bimbaa hhata a gi ma antiimbi megesni. Ayaa gee ttim mada gí Haala ma. Ayaabà sam bihata a Haala wod loŋ. Haji ma biñaŋ fmbúŋ, glom bàa ma batilu. Waabo biyísi gwilin waasi ma, bihaŋi nan a Haala ma. Bii ttin ha wwúsi gwil ma bâmmegesna. »

²⁷ Mma Dimitris ma yaabà : « Buul, ngette gyaatim bâan ma gtída, ge ga anwoot. Yaa waabo biñaŋ ma, ndi bihata a Yéesu ma, bii ttin ha hhata a bwaasi mdaŋ ma. Bii ttin ha ttó héd ma. Biñaŋ fmbúŋ, bii ttin ha llébti haalam bâan ma gíni Artimis. Biñaŋ ma haŋina a bwaasi ma, waabo binwaajili. Biñaŋ Asi an a biñaŋ dúníya ma undúba lébti ge Artemis, bari waabo, we undúba nwaajili. Waabo bindeenma. »

²⁸ Bima Dimitris ma saantin habe, haji ma bintidni ma, bég raaw. Bég yaa : « Hani. » Mma biyali biŋaati. Biyaa Artimis, he gí haala undaŋm bàa ma. Hí ma hí binlébti. ²⁹ Bima biñaŋm bóji ma siimni habe, bég fana yali binŋaati. Biñaangíru bindúba. Biyali bindéti, bintó ginsujurri gindaŋ ma. Bima bigín a ŋdéti, biwéeti bintidna Buul gíni biñaŋm Masedoon. Bintuugbà Gayas ngi Aristarg. Binlúutay ngi Buul ma. Bima biñaŋm bóji

^a Bwaase be gí hódu undaŋ ma binyaantad haalam bàa ma sada

ma wéetim bà, mma bitagbà. Bibúbbulbà, binúmbà a ginsujurri gindan ma, sam bitófttoofbà.

³⁰ Mma Buul ma yaa ambésiribà, anan saanti ngi biñan héd ma, bari bidoonja Yéesu bigolla ma yaama : « Hani, umbagi tó héd ma. »

³¹ Bintidni ma gíni bihotin gítin fnbig bigolo, bég fana híti hal san he yaama sa ambagi tó a fnsujurri ma, sam fmbúnjm biñan ma mbagima hab. Mma aa ttó.

³² Fmbúnjm biñan ma, bima bigín halan fnsujurri ma, binjaati ndaani. Bari bigolla saanti wo bigolla saanti wil uber. Biñan biñóbi, bii ttúr wi ma tínga bireenjindin héd ma. Binjaati be. ³³ Bijuwif fana gí haji ma. Bég yaa ngi Alegsandir san he saant a ftuugim bàa ma. Bigolla naatu, bisaantíma wi ma ajangan saant. Mma he yudi be fjif sam biñan ma leende. Mma ayali ansaanti ngi bàa ma. Ayaabà ngette bijuwif ma tínga gwil ge yaalni.

³⁴ Bari fmbúnjm biñan ma, bima bihúrin yaa he ga ajuwif, ahata a Haala ma, we biga a njaati gtída. Biyaa Artemis ma, he gí haala undanm bàa ma. A hí ma he binhati. Habe wi biyaa gwaatí gsibi.

³⁵ Mma ahotin gítin Efees holo luusu. He leeleendibà bindúba. Mma he yaabà : « Biñan Efees, biñan dúniya ma undúba huri yaa Efees ma, handómmu bwaase mdan ma gíw, bina Artemis ma. Flaagí fndan filli ma, fi ma yaantita a téda, fgóba a boja, handómmu fgíw. Bám bà gí biteengim bwaasi ma. Hal aa ggím mada yaa ngette habe. ³⁶ We wí tínga nyaabaa sam badoos. Jandi banyaa wil, fondi banyóbdiyobdi glom baa ma. ³⁷ Biñan bógi, banúmbà hando. Bari bee yyeem wil a bwaasi ma. Bii llúf Artemis. »

³⁸ Ayaabà : « Ndi Dimitris ngi bintidni ma, ndi bég biita hal yaa wil uwooy, bimadabà núm halana binyósni ftoof ma. Ndi bég yaa habe, binambà yósi ftoofe. ³⁹ Ndi bafuunte saanta a bboorin gwil golla, fondi bayoonte am bisoog fnsujurre. Ndi bisoog mo fnsujurre, bammada saanta a fnsujurri ma. »

⁴⁰ Mma ayaabà : « Bilama ma gíni Rom, ndi bisiim yaa banjaati ndaani fyoor, binyaabâan : "Baa bógi, baa mmada núm glom baa ma." Ndi bibaabâa mo wi ma tígani bâñaangírim mo, bâa ttin gaadina wi ma bânwélgínabà. » Bima asaantimbà habe, asóoti bsaanti ma. Mma biñan ma laslasindu.

20

Buul ma tó Masedoon ngi Gres

¹ Bima gwil ge diisni, bóji ma natu ujoolo, mma Buul ma soogti biñanña Yéesu fnsujurre. Adaddaadbà a gwilna Yéesu ma. Mma ayaa hí de ntóoy. Biyaa san he sùm biñan ma. Bima atóoni, ató gata a fnbig folla bintuugi Masedoon.

² Bima agín Masedoon ma, ata a gbóji gín héd ma, agati ngi biñanña Yéesu héd ma. Biñanña Yéesu ma, asaanti ndaani ngi bà, adaddaadbà. Mma ayaantiti Masedoon, ató nan Gres. ³ Bima agatin Gres ma, aguun héd ma diindu uyaabí. Mma ayaa anjódi bbato antó Siri. Bari asiim biyaa bijuwif bigolo, bég yaa bindasma a gíti jandi angata a bbato ma, binaman hab héd ma. Mma hí de yaa waabo aa ttin jódi bbato héd ma. Ayaa antíti njóodi Masedoon, anan tó Siri ma.

⁴ Buul ma gí ngi bintidni ma, bigi ma nlúuta ngi hí. Gtuugim bàa ma go : Sobatar gíni mbina Birus, híi Bere, ngi Aristarg ngi Segundus gíni

biñan̄n Tesalonig, ngi Gayus, híi Derb ngi Timote, bà bége ngi Tiggig ngi Troofim gíni biñan̄n Asi. ⁵ Bég hotibâa a bóji ma binyaa Troos. Biyoon̄bâa héd ma. ⁶ Ñí Lug ngi Buul ma, ngi bigolla, bâtíta tó Masedoon, a bóji ma binyaa Filibeas. We wéeti feet ma bijuwif n̄wuunt̄andi gimandi ma Haala yaantímbà yo Yésibt, gileena Músa, we téegu. Bâyaa feet ma ngi biñan̄na Yéesu ma héd ma. Bima feet ma diisni, bâta a gifann jogi ma. Bâjódi bbato. Bima gléey gjiif diisni, bâgaṭi ngi bintidim bâa ma Troos. Bima bâgáṭin Troos, bâyaa lóogun̄ woda héd ma.

⁷ Bima bâgín héd ma bâsujurri ngi bihaṭina Yéesu ma Dimaas, sam bâwomta a ffoda ngi bàa ma. Bân̄wuunt̄andi njal ma Yéesu lóoda a fjúm bâan ma. Buul saanti ngi biñan̄ ma a bboorina Yéesu ma. Ayaa alúti bântó bóji wolla. We wi tínga awúfla a fnsaanti ma, an a gimanda a mñuugi. ⁸⁻⁹ Fnsujurre ma gí a suburadi fnsibili ma. Glambí fmbún̄j gí haji ma. Bima Buul ma gín a fnsaante, atasi holo binyaa Otig, he gí mmeese a fenetre ma a téda, he gama fnsiimle. Bari bima Buul ma wúflin a fnsaanti ma, b̄bu núm atasi ma. He ga a gbu gtída. Mma agóbu, títa a fenetri ma an a boja a fñaani ma. Bima agóbni, mma biñan̄ bigolo walta a boja. Bidufma, biyaa : « Hey ! Alóodu ! » ¹⁰ Mma Buul ma walte, agúda a gb̄atin he ma, amoogma. Mma ayaabâa : « Bambaa ffiir, mbúuta ma gú uyete hatíde. » ¹¹ Mma aṇóoda a suburadi a téda ngi bàa ma ngi mbúuta ma. Bâwomti ngi bàa ma, bâwuunt̄andi gilóodna Yéesu ma. Bima bâwomtini, bâsiigni, agaja ngi bâa ma bindúba an buti ma dan ñaana. Mma bâtów. ¹² Biñan̄ ma gí nan ngi bjíigi ngi atasi ma. Bég gontan ndaani gaatu mbúuta ma gu uyete.

¹³ Bima bâyaantin haji ma, mma bâjódi bbato, bi ma nlabiri ffili folo, am bâgata a bóji ma binyaa Asos. Bari Buul ma yaa anyóbodi, anan líba a bbato ma Asos ma. Habe wi bâyaaw. ¹⁴ Bâreenjindi ngi Buul ma Asos, mma he líba a bbato ma. Bâtó nan ngi bbato bóji wolla, binyaa Mitilen. ¹⁵ Flúti ma bâdiis ngi bbato ma gindamban fjooye ma binyaa Jiiyo. Flúti folle bâgata a fjooye folla binyaa Samas. Flúti folle hatíde bâgata a bóji wolla binyaa Mile. Habe wi bâga a gilúuta gitída ndunduulu.

Buul saanti ngi bihotin gítim biñan̄a Yéesu gíni Efees

¹⁶ Bima bâgatin Mile ma bâwalte. Mma Buul ma yaa hí de aa ttin tó Efees gaatu aa tti fuuñ anan wúfli a fnbigin Asi. Wil uraama anan tó yaa feeti ma binyaa Bantigoot ma ngi bigíi Yérusalem. We wi tínga annúmale. ¹⁷ Mma ahíti biñan̄, sam bitó Efees, binan soog bihotin gítin gilíngim biñan̄a Yéesu gín héd ma, sam bég bésirima Mile.

¹⁸ Bima bég gatin, asaanti ngi bàa ma. Ayaabà yaa : « Bahúr njal ma ngín bima ngín yo ngi baa ma títi fléey ma ngatin ngi baa ma a fnbigin Asi an fléey ma ntóoni. ¹⁹ Waatóo waatí nyaatad Ateengin dúniya ma undúba. li rríntirintale. Nriinga Haala ma. » Ayaabà : « A waatí we undúba nríibi ndaani. Nriiju. Bijuwif maa ttin hata a Yéesu ma fana, bingi yo gíntandi sam bihabni. Gwil ma goliyaati ndaani. Nríibi ndaani. ²⁰ Bari an we ma undúba ii ñjóoda a taan. Nríibali, nsaantíbaa gwilin Haala ma ñdúba ttu, gi ma bajangan húra, gi ma ndaangibaa. Nsaantíbaa gwilin Haala ma a ñsujurre ngi a gbaalim baa ma. Habe wi nyaatad Haala ma, njal ma bahúr. Ge gí gyaat ma Haala ma ñaanini, san nsaant gwil gilli ma. Habe wi nyaaw. » ²¹ Ayaabà : « Nsaanti ngi bijuwif ma ngi biñan̄ bigolla bindúba ttu a bboorin Haala ma. Nsaantíba njal

woda. Nyaabà sam biyísi gwil golla binan lébti Haala ma. Nyaabà biṭaagata a Haala ma. Nyaabà sam bibatátí wi ma gín a glom bàa ma binan haṭa a Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba. »

²² Mma ayaabà : « Waabo Wúlin Haala ma yaan yaa sa nyaant hando, inan tó Yérusalem. Bari ii ttúr wi ma ngitilini héd ma. ²³ Nhúri yaa wee ttin gí talant. Gaatu bójoo bóji ndiisni, Wúlin Haala ma yaa ndi ntó Yérusalem, bintagni, bimbanj, bimbóbbbootini. ²⁴ Bari wi ma raaninin, ngette samindi ngúud ndaani hando, a dúniya wo. Hani, wil uraani samindi nsóoti gyaat ma Yéesu ma ñaanini san nyaa, gaatu he gí Ateengi hiinda ma. Yéesu ma saantini san nsaanti ngi biñan ma ginúmli giboonje ma a bboori billi ma, njal ma amadabà balna fiiñi fñaani filli ma. We wi tínga intó yerusalem.»

²⁵ Ayaabà : « A ṇbig gómmu nsaantíbaa a bboorin gilamin Haala ma nsów. Waabo intóy. Nhúri yaa baa ttin ha nni biṭa. ²⁶ We wi tínga nyaabaa mo, ndi hal ntó mo a gjoole, ngette gaatu ii mma saanti fnse ma. Hani. ²⁷ Nsaantíbaa gwilin Haala ma ṇdúba ttu, gi ma ayaani ngi gi ma ayaan anyaa ṇdúba. Ii bbaa suw an ganti ngi wil. »

²⁸ Adaddaadbà, ayaabà : « Waabo intóy, gyaat ma ṇjati gii baa ma. Njal ma bidógtin gsaají nña gsaajím bàa ma wii woma, sam bahíhhiili gilíngim biñan Yéesu ma Bsaantin Haala ma. Yaa bég gí biñan Haala ma. Yéesu ma lóodu, gsaam gilli ma waasu. Habe wi agitibà. Sam babéef biñan Yéesu ma fana. Njal ma bidógti nbéefi gsaajím bàa ma, sam baa ma fana ñín biñan Yéesu ma. Gaatu Wúlin Haala ñaabaa gyaat go. Ñínnabà gboonje ngi gom baa ma fana.»

²⁹ Ayaabà : « Béefna biñan̄na Yéesu ma, gaatu ndi ntó mo, bigolla mbinte. Njal ma gyíti biwooy mbinidti gsaají, binambà wom, habe wi biñan̄ biwooy mbinte, binan wooti haggílom bihatina Yéesu ma. ³⁰ Ganti a baa bihotin gíti a biñan̄na Yéesu ma, bigolo mbiti bi luusa. Binsaanti glaj. Habe wi biñaangíri glom bidoon̄na Yéesu ma, sam bég doon̄bà. ³¹ We wi tínga nyaabaa sam batugnale, banan béef biñan̄na Yéesu ma njal ma ngín yo yaa. Bambagi tili njal ma nhíhhiilimbaa yo. Gresi ggaabí alúti ngi njuuma nhíhhiili hínoo híni ngi giriij, sam bidoon̄ Yéesu ma. Nríibi ndaani »

³² Ayaabà : « Waabo in̄gattibaa a fjifin Haala ma. In̄gattibaa ngi bsaantin Haala ma a bboorin fiiñi fñaani filli ma. Gaatu nhúri yaa ngi bsaanti billi ma, Haala nsasati gíñim baa ma fiiñi fñaani filli ma, sam bajeti bidaad, a gwilna Yéesu ma. Nhúri yaa fana, winóo wini Haala saantin yo an̄naa biñan̄ bigilli ma, we wi an̄naabaa am bge, fiiñi fñaani filli ma.

³³ Ní ma, bima ngín a mñuugim baa ma, ii ggaadi gimoonimone ngi hal. Ii tti fuun̄ sanun hal. Ii tti ffun̄ gudi foron hal, wolo gwilin túmlin hal.

³⁴ Nyaati ngi gjif giinda go samindi mmada gitini wi ma njangan gaade ngi bigi ma gín ngi ní ma sam bambagibaa booti. ³⁵ Habe wi ngédbaa njal ma bajangan yaa. Sam bayaatina, sam bammada daangi bigi ma uhúrin yaa, bii ttim mada yaata. Bambagi tili wi ma Yéesu ma gíni Ateengim bâan ma saantin yo. Ayaa fwuna, fe yoofi gingiti súma. »

³⁶ Bima Buul ma saantin habe, agúdi ngi bihotin gítim biñan̄na Yéesu bémbege. Asag Haala ngi bà. ³⁷ Mma bég yali binriiji ndaani. Bimoog Buul, bītootima gluungu. ³⁸ Biyaa bii ttin ha mma bīta yaa Buul ma yaa

antóy, aa ttin nódoti. We wi tínga biriiu. Mma bigesmati halan bbato ma.

21

Bitag Buul Yérusalem

¹ Bima bâgatin halan bbato ma, mma biyaabâa : « Sam bâtóona joolo. » Mma bâyaabà : « Sam bânana joolo. » Mma bâlíba a bbato ma, bâtó fjooye folo binyaa Gos. Flúti ma bâgata a fjooye folla binyaa Rodes. Mma bâtó a bóji ma binyaa Batara wi ma gín a gifanin jogi ma. ² Bâwalte héd ma. Mma bâjódi bbato bolla, bi ma nyíti jogu undan an a fnbig ma binyaa Fenise. Bâtów. ³ Bima bâgín a jogi ma, bâbiita fjooyi ma binyaa Sibre a fjif ffawlum bâa ma. Bima bâdiisni héd ma, bâtó am bâdan gata a bóju undan ma binyaa Tir. Tir ma gí a fnbig ma binyaa Fenise, a fbango ma binyaa Siri.

Bima bâgatin a bóju undan ma gín Tir ma, bâwalta a bbato ma, gaatu biñanm bbato ma nwalti gwilin gaandam bàa ma héd ma. ⁴ Bima bâgín a Tir ma, bâtó geggegi bidoonna Yéesu ma am bâdan húta a bàa ma. Bâmeesi ngi bàa ma lóogun woda. Bég ma, Wúlin Haala saanti ngi bàa ma a bboorina Buul. Uyaabà wi ma ngitilima Yérusalem. Mma biñan ma yaama : « Umbagi tó héd ma. » ⁵ Bari Buul ma yaa antóy. Fléey ma bbato ntóy, bântó ngi bbato ma. Mma fléey fe, bidoonna Yéesu ma, bilaanti ma ngi binín ma, ngi nbim bàa ma bindúba, biyaantí bóji ma ngi bàa ma. Bigestibâa an a gifanin jogi ma. Bima bâgatin héd ma, bâgúdu a seefi ma bindúba, bâsag Haala ma. ⁶ Mma biyaa : « Sam bâtóona joolo. » Mma bâyaa : « Sam bânana joolo. » Mma bâlíba a bbato ma, bég jígu.

⁷ Bima bâyaantin héd ma, bâtó ngi bbato ma a bóji wolla binyaa Dolemas. Bâwalte héd ma. Bâgati ngi biñaŋna Yéesu ma, bâsúmbà. Bâguunŋ ngi bà gimandi giwoda. ⁸ Flúti ma bâtó a bóju undanŋ ma binyaa Sesare, halana Filib. Bâmeesi ngi hí. Filib ma, he bijógi yo, he ngi bilaanti faaj bigolla samindi binña binjaba wii woma.^a Angi saanti mo ginúmli giboonji ma a bboorina Yéesu ma. ⁹ Filib ma gí ngi ŋbi bifúla bitahla. Bég fana ngi saanti mo bsaantin Haala ma. Bigí binúmi bsaantin Haala ma.

¹⁰ Bâgí hande gléey gdeeme. Fléey ffoda anúmi bsaantin Haala holla, he fana gaŋu. He yaantiti fnbig ma binyaa Yude. Bintuugma Agubus. ¹¹ Agabus ma, abintibâa ñína. Mma ajódi giseentúurna Buul ma. Anúmtigi, ahali nan gjif gilli ma ngi giinji gilli ma. Mma ayaabâa : « Ateengin giseentur go, Wúlin Haala yaan yaa bihotin gítim bijuwif ma gíni Yérusalem, bintaŋma. Mma binhalima, njal ma nhali giinj giinda ngi gjif giinda. Binaman ñaa biñaŋn Rom gíni héd ma, sam bég ntófttoofma. » ¹² Bima he saantin habe, mma bâa ma ngi biñaŋn héd ma godi Buul ma. Bâyaama : « Umbagi tó Yérusalem. » ¹³ Bari Buul ma yaa hí de ntóoy. Ayaabâa : « Wi banyaa bo ? Bambaa rriij habe, san fiiñe fiinda womni. Intó Yérusalem. An ganti bég tagni mo, binanni hab, gaatu insaanti ngi biñaŋ gwilna Ateengim bâan ma who is Yéesu ma, intóoy. » ¹⁴ Bima bâhúrin yaa bâa ttim mada yaa wil samindi anguunŋti bta a Yérusalem ma, mma bâyísma. Bâyaama : « Iyoo. Wi ma súmtin Ateengin dúniya ma ubdúba, samindi we yaali. »

^a We gí a Gyahe 6

¹⁵ Bima gwil ge diisni, bâbare gwilin gilúutam bâa ma, bântó Yérsalem. ¹⁶ Bidoonja Yéesu bigolo gíni Sesare, bég gestibâa a bsínn Yerusalem ma, an a baalna alaanti holo binyaa Nason, hí ma gítin yo fjooye ma binyaa Sibre. Aga adoonja Yéesu ma títin yo. He hí walibâa.

¹⁷ Bima bâgatin Yérsalem ma, biñanja Yéesu héd ma béemdibâa ngi glo ññaane. ¹⁸ A flúti ma bôtó butina Jag. Bihotin gítim biñanja Yéesu bigolla tó héd ma fana sam bisujurre ngi bâa ma. ¹⁹ Buul súmtibà. Mma awuuntandibà wínoo wini Haala ma yaani a gbango gber bima agín héd ma. Ayaabà biñanj fmbúnj, bigi ma aa ttin gí bijuwif, waabo bihata a Yéesu ma. Habe wi Haala ma daangiman a gyaat gilli ma.

²⁰ Bima Buul ma saantimbà habe, mma biriinga Haala ma. Mma bisaanti ngi hí a bboorim bijuwif ma hatin a Yéesu ma. Biyaama :
« Bijuwif fmbúnj fana hata a Yéesu. Biñób ndaani. Waatóo waatí bingi yaa mo wi ma Haala saantin yo ngi Músa, wi ma biyísrayel ma jangan yaa. Binañi ndaani bsaantin Haala ma. Wi uraabà, sam biyaabi gboonje.

²¹ Bari biyaa bigolla saantadna a gimaaram bàa ma. Bég yaa uyaa ngi bijuwif ma a gbango gber sam bimbaa yyaa wi ma Haala saantin yo ngi Musa sam biyísrayel ma nyaay. Biyaa uyaa sam bimbagi súuña ñbim bàa ma. Biyaa uyaa fana sam bimbaa yyaa gwil golla Haala saantin yo sam biyaa. Biyaa uyaa bége sam biyís gwil go ñdúba, binan mébti ngi biñanj sul uber. We wi tínga glom bijuwihf ma hatin a Yéesu ma woow. Bii ttúr uñaani ma. »

²² Bima bisaantin a bboorin bigi ma lajadni Buul ma, mma bihotin gítim biñanja Yéesu ma yaa samindi Buul yaa wiloolo sam biñanj ma húr bég

aa ssaanti fnse, sam bijuwif bigolla mbagi raa ngi hí, binaman fíti. Gaatu binhúr Buul ma gaṭu.

²³⁻²⁴ We wéeti bilaanti bitahla gí haj. Bég janga tó riite, gaatu biyaa wi ma bihalírn yo ngi Haala ma binyaay. Waabo binwose,^a binúm ḡmala ngi gwil golla a baalin gilébtin Haala ma, binlébti Haala ma, binriiti gom bàa ma. Binyaa winóo wini Haala ma saantin yo ngi Músa sam biyaa. Mma bihotin gítim biñan̄na Yéesu ma yaa ngi Buul samindi he yaa gwil ge ngi bàa ma, anan hotindi ngi bàa ma, anan wúsudbà ḡmala ngi gwil golla, sam binúm a baalin gilébtin Haala ma. Anan tóo ngi bàa ma. Ndi Buul ma yaa habe, bijuwif ma bindúba nhúri yaa bembégele lajadma. Binhúri yaa angi yaa mo fana wi ma Músa ma saftin yo a bsaantin Haala ma sam biyísrayel ma yaa. Gaatu hí de gí nan halin Yísrayel.

²⁵ Mma biwuuntandi Buul wi ma bisaftin yo ngi bigi ma haṭin a Yéesu ma, bari bii ggí bijuwif sam bég húri yaa ngette gwilim bijuwif ḡdúba bég janga yaa. Biyaabà a gileeter wi ma bég jangan yaa. Bimbagi wom sadam bwaase. Bimbagi wom gyíti bifóobe a giladi, bijanga balag gsaam ma jandi binwom yíti ma. Bimbagi tó biitarandi ngi hínoo hini. Bijanga biitarandi ngi bigi ma biyendini. Gwil ge gtída, gi ma bii jjanga yaa, ge bisaantíbà a gileeter ma.^b

²⁶ Bima bihotin gítim biñan̄n Yéesu ma saantin habe ngi Buul ma, anan̄u. Mma, flúti ma, Buul ma tó wose ngi bilaanti bitahla ma. Mma ató baalin gilébtin Haala ma. Asaanti ngi binsagad biñan̄ Haala ma. Ayabà fléey ma binyaantí gwil ma ḡdúba. Ayaabà lóogun̄ woda, we wi

^a Binwose san gliitim bàa ma gí ḡñaani fis njan giim̄ bàa ma jandi binnúm Haala ḡmala ma. Ge gí gwilm̄ bijuwif.

^b We gí a Gyahe 15

ngata a bàa a ginwosi ma, mma anyaatí ñmala ma ngi gwil golla, gin hínoo hini.

²⁷ Bima lóogun woda ma síti sówni, mma bijuwif bigolla biita Buul a baalin gilébtin Haala ma. Bég yantiti fnbig ma binyaa Asi. Bima bibiitan Buul ma, biwooti haggílom fmbúnj biñan ma gín héd ma. Biñaangíri biñan ma, biñagi Buul ma. ²⁸ Biñaatu. Biyaa ngi biñan ma, biyaa : « Biñan Yísrayel, binnatibâa daangi. Daanginabâa ngi hal ho ! Ansaantad bâam bijuwif ma gwil gwooy sam biñan ma deenbâan. Anúmti ftuugim bâan ma ffilóo ffil. Anlajad bsaantin Haala ma, bi ma Haala saantin yo ngi Músa ma sam bâyaana. Asaanti gwil gwooy a bboorin baalin gilébtin Haala wo sam biñan ma deenwi. Waabo awootiwi, gaatu anúmti biñan ma uhúrin yaa, bee ggí bijuwif. Bii tti janga bin hando, bari hí de yaatíbà hando, a baalin gilébtin Haala ma de ! Hamaa bboonj ! » ²⁹ Bari we wéeti bibiita Buul a bóji ma ngi halin Efees, hí ma binyaa Trofen. Binyaandi anúmman a baali gilébtin Haala ma, ayaatíma. We wi tínga bigíta a ñjaati gtída gaatu halin Efees ma, he aa gí ajuwif. Bari Buul aa mma núm héd ma.

³⁰ Bima biñaatin habe, mma bóji ma undúba ñaangíru. Bijuwif fmbúnj yaantiti glantim bàa ma, bidétte. Bibinte baalin gilébtin Haala ma. We biñagi Buul ma, bibúbbulima. Biyaantíma a baalin gilébtin Haala ma. Mma bibéef ma ban súmbuti ma. ³¹ Mma fmbúnj biñan ma yali binhúu Buul ma. Bigama húu, bigama húu. Wil uraabà, sam bihabma. Bari ahotin gíti undanm bisuraasn Rom ma gíni Yerusalem, he siim yaa bóji ma ñaangíru. ³² Haji ma asoog bisuraas ngi bihoting gitim bàa ma. Mma

ató ngi bà. Bidétu, bigaṭi ngi fmbún̄m biñan̄ ma. Bég ma, bima bibiitam bisuraas ma, biyísi ghúuna Buul ma.

³³ Bima bisuraas gaṭin, ahotin gítim bàa ma yaa sam bég tag Buul ma, binaman hal ngi gjeeno gsibi. Mma abaa biñan̄ ma hí ma agín. Abaabà fana gwoo ma ayaani. ³⁴ Bigolla saanti wo, bigolla saanti wéle. Biga a ṇnaati gtída. Hí de aa ttim mada tagi uñaani ma. Aa mmada tagi wi ma tígani biṭagman. Mma ayaa ngi bisuraas ma sam binúmma a ggan̄ ma. ³⁵ Biyaa hamma. Biñan̄ ma doon̄bà. Bima bigaṭin a esgale ma a ggan̄ ma, biñan̄ ma gíntandi hatíde sam bihab Buul ma. Mma bisuraas ma jiinjima, biyuudma a téda. ³⁶ Mma fmbún̄m biñan̄ ma ṇaati ndaani. Biyaa ngi bisuraas ma : « Habnama ! Habanma ! »

Buul saanti ngi biñan̄ ma

³⁷ Jandi bisuraas ma nyaatí Buul ma a ggan̄ ma, Buul ma saanti ngi ahotin gíti undan̄m bisuuras ma. Ayaama : « Mmadana saanti wiloolo ga ? » Mma he yaama : « Héy ! Fo usiimi fgreg ? ³⁸Inyaandi ugí halin Yesibt, hí ma ñaangírin yo biñan̄ ma sam bisuumsuum bilama ma. Anúm biwoot gwil gtahla a fnjiṇne sam bidaangima. » ³⁹ Mma Buul ma yaa hani, hí de gí ajuwif. Agí halin Taars, gíni bóju undan̄ a fnbig ma binyaa Sisili. Biñan̄n Taars, bà bég gí biñan̄n Rom.^a Mma ayaa san ha saanti ngi biñan̄ ma.

⁴⁰ Bima ahotin gítiundan̄m bisuraas nan̄ni, Buul ma jeta a esgale ma a téda. Ayuudi fjif sam biñan̄ ma leende. Bima biñan̄ ma leendin, mma ayali ansaanti ngi bàa ma a fsaantim bàa ma gíni fhebru.

^a Bigí biñan̄n Rom gaatu biñan̄n Rom ma jéti yo bójim bàa ma

¹ Ayaabà : « Binto ngi bintida ma, siimlinani wima insaantíbaa. Insaantíbaa wi ma gitilinin. » ² Bima biñaŋ ma siimni yaa ansaanta a fsaantim bàa ma, bileendu, binsiimlima. ³ Ayaabà : « Ño ga ajuwif njam baa ma. Ndéelu a bóji ma binyaa Taars a fnbig ma binyaa Silisi. Bari biraani béegim bo Yérusalem. Bahúr fana anhihiili andaŋ gíni Gamaliyel, he hí híhiilni Bsaantin Haala ma. Gwil ma ndúba Haala ma saantin yo ngi bâam biyísrayel sam bâyaana, ge gi ahíhiilni gboonje. Ño gí yo njal ma bagím bómmu, gwilin Haala ma raanin ndaani san Haala ma yaa nga hal aluuse. » ⁴ Ayaabà : « Ñí ma fana rantí yo biñaŋna Yéesu ma, bigi ma uhúrin yaa, biyaa Yéesu ma hí nnúmbà a Haala ma. Ntag binín ma ngi bilaanta ma bindúba, mbanbà. Nrantíba ndaani, am bigolo lóodu.»

⁵ Mma ayaabà : « Ahotin gítim bigi ma nsagad biñaŋn Haala ma ngi binyósni ftoofi bigolla bindúba, bihúr njal ma ngín yo. Bihúri yaa nsaanti fnse gaatu nsagbà yo sam biñaani leeter, inanwi núm bihotin gítim bijuwif a bóji wolla gíni Damaas, sam mmada tagi bigi ma hatin a Yéesu héd ma. I ttinambà núm Yérusalem, sam bitófttoofbà hando, binambà rantí. Bima nsagni binyósni ftoof ma habe, bég nanu. Biñaani leeter.

Ntó ngi leeter ma. ⁶ Bari bima ngín a bsín ma, nsullin ngi Damaas ma, léey a bgo, hagi ma ginjarra gindaŋ yaantita a téda. Ge jarni ndaani.

⁷ Hagi ma ngóba a boja. Mma nsiim fladi yaani : "Suul, Suul, wi tígani urantítini ?" ⁸ Mma nyaama : "Ateengida, wo gí hila ? » Mma ayaan yaa : "Ñí gí Yéesu ma, híi Nasaret ma. Ñí ma hí ungín rantí mo." ⁹ Bigi ma

hotindin ngi ñí ma, bég bà biita ginjarri ma, bari bii ttag wi ma asaantinin.

¹⁰ Mma nyaa ngi Yéesu ma : "Ateengida, win wi injanga yaa ?" He yaan yaa : "Luusu, utó Damaas ma. Ndu utó héd ma, insaantína wi ma ujangen yaa undúba." ¹¹ Bima nluusni, nwéeti ginjarri ma wooti ggít giinda. Ii mmada biitana. Mma bigi ma bintin ngi ñí ma, bég tagni fjiif, binúmni bóji ma.

¹² We wéeti alaanti holo gí Damaas, hí ma binyaa Añaas. He ngi yaa mo gwil ma Haala ma saantin yo sam bâam biyísrayel ma nyaay. Ananji ndaani Haala ma. Bijuwif bigolla bindúba gíni Damaas, bég nsaanti ndaani gwil gboonji a bboori billi ma. ¹³ He ma hí gati buti wiinda ma. He jetea gbatin wiinda, ayaan yaa : " Bíyaada Suul, biita hatíde." Haji ma nyali imbiitay. Nñínma. »

¹⁴ Ayaabà : « Añaas ma yaan yaa : "Haalam bimammam bâan ma, he jógna samindi uhúr wi ma raaman, unan yaa gi ma Haala ma yaani so uyaa. Ajógna fana samindi ubiita Ayaati uluusi hilli ma gíni Yéesu ma ngi ggíti giindi ma, unan siim wi ma asaantin ngi glo giindi ma. ¹⁵ Gaatu untó a ffilóo fil, unan saanti ngi biñan ma bindúba gwil gilli ma. Unsaantíba wi ma Yéesu ma yaani a gimaara giindi ma. ¹⁶ Waabo waatí ma teegu. Luusu, inlíbtina a wéde, wi ma ngédi yaa Haala ma wosana fiiñe gaatu uhaa a Yéesu ma. Usagma san he balna. He siimu, abalna. " Bima Añaas ma saantini habe nnanu. Mma alíbtini a wédi ma. »

¹⁷⁻¹⁸ Fmbúnjm biñan tig siimli Buul ma. Mma ayaabà : « Mma nñóodti Yérusalem. Bima ngín Yérusalem, nta a baalin gilébtin Haala ma, nsag Haala ma. Haji ma Ateengin dúniya ma undúba ttu gíni Yéesu ma, he

hútilini njalni nmende. He yaan yaa : " Númale, yaanti Yérusalem, unan tó. Gaatu biñan ma gín handómmu, bii ttin nanji wi ma unsaantíba a bboori biinda ma. " ¹⁹ Mma nyaama : " Bari Ateengida, biñan hando, bihúr njal ma ngín yo. Bihúri yaa nyaata a ghódin fnsujurrim bâa bijuwif ma, ntag hínoo hini hatina a hú ma. Ntagbà, mbanbà, nhúubà. ²⁰ Ejjeen ma fana, bima bitagman, bima bihabman gaatu ansaanti yo gwil giindi ma, a gimaara giinda ma bihabma. Nnan wi ma biyaani. Nbéef ndugdugim bigi ma habman. Biñanm béegim bo húr gwil go ndúba. Ndi mmees hando, bintag bsaanti biinda ma a bboori biindi ma yaa bihúr njal ma ngín yo yaa." ²¹ Bari Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, hí di yaan yaa : "Hani, yaanti haalo. Inhítina gidaaje a gbango gber, a gbango ma uhúrin yaa, bii ggí bijuwif, unan tó saant gwil giinda ma." »

²² Bima Buul ma saantin habe ngi fmbúnjm biñan ma, ayaa Yéesu ma hítima a bigi ma aa ttin gí bijuwif ma, we biñan ma yali binñnati. Bisaanti ngi bisuuras ma, biyaa : « Habnama ! Ajanga lood de ! » ²³ Biñan ma ñaati ndaani. Biwaag ndugdug ndanm bàa ma, bifínti boja a téda. We wi ngédi yaa biraa ndaani.

²⁴ Mma ahotin gítim bisuraas ma bindúba, he yaa sam bisuraas ma jódi Buul ma binaman yaata a ggan ma. Mma ayaabà sam bihalima gjif, binaman húu, sam he saantíba wi ma ayaani, wi ma tígani biñan ma raaw, biñaati habe. ²⁵ Bima bijódni Buul ma, bihalima sam bihúuma, mma Buul ma saanti ngi ahotin gítim bisuras geme holo gín haji ma. Ayaama : « Banhúu halin Rom, jandi binyósma ftoof ma ga ? »

²⁶ Bima ahotin gítim bisuraas geme ma siimni habe, umaa wi agolu. Mma ató saanti ngi ahotin gíti hilli ma. Mma ayaama : « Wi banyaa bo ? Ho gí halin Rom. »

²⁷ Mma ahotin gítim bisuraas ma binte butina Buul ma. Ayaama : « Wo gí halin Rom ga ? » Mma Buul ma yaama : « Uuŋ, ño gí halin Rom. »

²⁸ Mma he yaama : « Ñe guuntibà gudi fmbún samindi ngi halin Rom. » Mma Buul ma yaa hí de déeli híi Rom. ²⁹ Mma bisuraas ma, bigi ma jangan húu Buul, bége gole, biŋóoda a taan. Ahotin gítim bisuraas ma fana, hí ma fana golu, aŋóod a taan. Gaatu biŋag halin Rom bihalima. Ndi bilama ma húr habe, bimadabà rantína.

³⁰ Ahotin gítim bisuraas ma, aa ttúr wi ma tínga bijuwif ma yaa sam bihab Buul. Mma, flúti ma, asoogbà fnsujurre a ginyóslin ftoofim bàa ma. Bisagad biñan Haala bindan ma ngi binyósni ftoofi bigolla bindúba, asoogbà fnsujurre. Mma ayaantíti Buul ma a ggan ma, anúmma a fnsujurri ma. Mma ayaatíma a mñuugim bàa ma sam biyósima ftoofe ma.

23

Buul saanti ngi biyósni ftoofim bijuwif

¹ Mma Buul ma ñín binyósni ftoof bijuwif ma. Asaanti ngi bàa ma. Ayaabà : « Bibíyaada, títi ma ngín mbúuta an hala ma ntéegim bo, ingi yaa mo wi ma Haala ma saantin ngi fiiñe fñaane. » ² Bari haji ma Añaas holla gíni ahotin gítim bigi ma nsagad biñan Haala ma, he saanti ngi bigi ma gín a gbatin Bbuul ma. Ayaabà sam biros Buul ma a bsúm. ³ Bima ayaani sam biros Buul ma, mma Buul ma yaama : « Wi unyaa bo ? Unyali untófttoofni a bboorin bsaantin Haala ma, bari wi ma Haala yaa

bâmbagina yaa, we wi unyaa sam biyaa. Uyaa sam birosni. So uhúri yaa Haala nrosna gaatu uboonjin wédi toom ugiw. »

⁴ Mma bigi ma gín sulli ngi Buul yaama : « Héy ! Ulúfi ahotin gítim bâan ma ! » ⁵ Mma he yaabà : « Bibíyaada, sam badúuturni. Ii ttúr yaa fo ahotin gíti ma agíw. Haala ma saanti yo a bsaanti billi ma. Ayaa sam bâmbagina lúf bihotin gítim bâan ma. »

⁶⁻⁸ We wéeti Buul ma húri yaa a binyósni ftoof ma, nhoolli gsibi gí haj. Bigolla binyaa biferise. Bigolla binyaa bisaduse. Ahúr biferise ngi bisaduse, bég aa gaa a fjaa ffoda. Gaatu bisaduse ma yaa ndi hal lóod mo, aa ttin wiinje. Biyaa nmalayigo aa ggitile. Biyaa hinóo hini aa ggaade liite, aa ggitile. Bari biferise ma yaa ndi hal lóod mo, Haala mbima wiin a gilóodi. Anñaama liite uhaame. Biyaa nmalayigo ngi bigolla, bigi ma aa ggaade gliite, bigitilu bindúba. Gaatu Buul húri habe, añaatu sam bisiimma. Ayaabà hí de gí aferise njam bimamman diimbà ma. Hí de hata a Haala ma, hí ma nwiinmati a gilóodi ma. We wi tnga bintófttoofma. Bima asaantin habe, biferise ngi bisaduse, biyali binbéelle. We wi tnga bee gga a fjaa ffoda.

⁹ Biñaati ndaani. Bibéelli ndaani, am biferise bigolo luuste, bijete. Bég nhíhhiili biñan bsaantin Haala ma wi ma asaantin yo sam biyisrayel ma nyaa. Bég ñaatu, biyaa : « Alaanti ho, bâyaa aa yyaa wil uwooy. Bâa bbiitá wi ma ayaani. Mbolo malayigo saanti ngi hí . » ¹⁰ Haji ma binyósni ftoof ma bindúba, biga a nbéellindi. Binteengi dron an ahotin gítim bisuraas ma nyaandi mbolo bi bbúttur Buul ma. Mma asaanti ngi bisuraas bigilli ma. Ayaabà sam bitóodi Buul ngi sembe, binhamta a ggan. Habe wi biyaaw.

¹¹ Gimanda ma, Yéesu ma gíni Ateengin dúniya ma undúba, he hútili Buul. Ajeta a gbaŋi willi ma, ayaama : « Umbaa ggole. So uríibale, gaatu wi ma usaantim be ngi biñanŋ Yérusalem a bboori biinda ma, habe wi fana unsaantí bigíi Rom ma. Unsaantíba wi ma nyaani a gimaara giindi ma, sam bisiim gwil giinda ma. »

Bijuwif bigolo saanta a fsuwe, biyaa binhab Buul

¹² Alúti ma bijuwif bigolo sujurru. Biyaa fnhalír a fsuwe. Bidiilu a bsaanti ma. Biyaa bii ttin womte, bii ttin siigi jandi binhab Buul ma.

¹³ Bigi ma diilni, biyoof bilaanti njímmín ntahla. ¹⁴ Mma bitó butina bihotin gítim bàa ma gíni bisagad biñanŋ Haala bindanŋ ngi binto ma. Biyaabà bidiilu yaa bii ttin womte jandi binhab Buul ma. ¹⁵ Biyaabà sam bég tó sagi ahotin gíti undanŋm bisuraas ma samindi he núm Buul ma a ginyóslin ftoofim bàa ma hatíde. Binyaama gaatu wil uraabà sam binñínñinma hatíde, sam bihúr gwil ma ndúba Buul ma yaani. Bari bigi ma diilni yaabà jandi Buul ngat a ginyóslí ftoof ma, binhabma.

¹⁶ Bari ahebina Buul ma, he siim wi ma binsaanti. Mma he tó a gganŋ. Asaanti ngi mbaríŋ hilli ma gíni Buul wi ma asiimni. ¹⁷ Mma Buul ma soogi ahotin gítim bisuraas geme holo. Ayaama samindi anúm atasi ma halana ahotin gítim bisuraas ma, he naman wuuntandi wi ma asiimtin. ¹⁸ Mma asuuras ma númma héd ma. Ayaa ngi ahotin gítim bàa ma, ayaama : « Abanŋaŋi ma binyaa Buul, he soogni. Ayaa sa nnúmti atasa ho buti wiindi ma, gaatu agí ngi wi ma ajangan saanta. »

¹⁹ Mma ahotin gítim bisuraas ma tag atasa ma fjif, ató ngi hí hala uber. Mma ayaama : « Win wi ugaadni wi ma unsaantíni ? » ²⁰⁻²¹ Mma he yaama : « Bihotin gítim bijuwif bigolo, biyaa binsagna samindi unúm

Buul a gintófttoofim bàa ma blúti. Binyaa wil uraabà sam biñínñinma hatíde sam bihúri gboonje wi ma ayaani. Bari umbagi nan. Gaatu bigolla, biyoof bilaanti njímmín ntahla, biyaa bii ttin womte, bii ttin siigi jandi binhab Buul ma. Waabo biga a fsuwe, binan tó dasi Buul ma a bsín jandi angata a ginyósli ftoof ma, binaman tó hab. Bihotin gíti ma húr habe. Biga a biyoon biindi ma. Binyaandi unnanji bsaantim bàa ma. »

²² Ahotin gítim bisuraas ma, bima asiimni bsaantina atasa ma, mma atoonmate. Ayaama : « Hal mbagi húri yaa usaantini habe. Umbagiwi saanti ngi hal. » Mma ayísma san he tó.

Binúm Buul Sesare butina Felig

²³⁻²⁴ Haji ma ahotin gítim bisuraas ma soogti bisuraas bisibi. Bà bisib ma, hinóo hini gí ahotin gítim bisuraas geme. Bima asoogtimbà, ayaabà : « Barena bisuraas ggemi gsibi, ngi bisuraas bigolla, bigii gfalas njímmín faajingooda, ngi bigii surti undan ggemi gsibi, sam bitó Sesare gimanda. Barena gfalas bigolla fana. Bisuraas ma janga béefni Buul ma, bimanan líbti a falas, binaman núm Sesare halana ahotin gítin fnbig ma. Ahotin gítin fnbig ma, he hí binyaa Felig. Bigi ma nnúm Buul ma, binan tó fítiro, binaman núm héd ma. »

²⁵ Mma asafti gileeter gi ma binnúm ahotin gíti ma. ²⁶ A gileeter ma ayaama : « Ahotin gíti Felig, insúmna. Ñí Glod Lisiyas súmnati ndaani.

²⁷ Alaanti ho, hí ma inhítinate, he gí halin Rom. Bijuwif tagma, biyaa binhabma. Bari ntó ngi bisuraas bigiinda ma. Bâbalma a gjifm bàa ma gaatu nwéeti he gí halin Rom. ²⁸ Ii ttúr wi ma tígani bijuwif ma tagman habe. Mma nnúmma a ginyóslin ftoofm bàa ma san nhúr uñaani ma.

²⁹ Nwéeti aa yyaa wil uwooy sam bihabma. Aa yyaa wil sam bibanma

fana. Wi ma biyaa ayaani, we gí a bboorim bsínm bijuwif ma. ³⁰ Waabo nsiim bsaant. Biyaani bijuwif bigolo saanti mbaají sam bihab ma. We wi tínga nhítima buti wiindi ma samindi uyósma ftoofe. Nsaanti fana ngi bigi ma nsaantadma gwil gwooy, sam bibinti buti wiindi ma, binan saanti wi ma bigaadni a ginyósli ftoof ma. Handómmu bsaantida ma teegu. »

³¹ We bisuraas ma bare wi ma ahotin gítim bàa ma saantin. A fítiro bibi bi núm Buul ma. Bijódi gileeter ma fana, bitag bsínn Sesare. Gimanda ge binúmma an a ggaŋm bisuraas a bóji wolo binyaa Antibatis. ³² Mma alúti ma, bisuraas ma tóoni giinj ma ŋati Buul ngi bigíi gfalas ma. Biŋóodi ggaŋm bàa ma Yérusalem. Bigíi gfalas ma, bitó nan ngi hí an Sesare ma.

³³ Bima bigatini sesare ma halana alama ma gíni Felig ma, biñaama gileeter ma ngi Buul ma. ³⁴ He garan gileeter ma. Mma ayaa ngi Buul ma, ayaama : « Gilla ugítin ? » Mma he yaama : « Ño gíta a fnbig ma binyaa Silise. » We wéeti héd ma gí a gilami gilli ma. ³⁵ Mma ayaama : « Bigi ma saantadna uwooy, ndi bég gaŋ mo, inyósna ftoofe. » Mma ayaa sam binúmma a hódi undaŋ, wina alamin yo binyaa Herod. Héde bimbaŋma.

24

Felig tófttoofi Buul

¹ Bima bibaŋni Buul héd ma, bima gléey gjiif diisni, bigi ma nsaantad Buul a ginyósni ftoof ma, bég yali bimbinte. Añaas gíni ahotin gítim bigi ma nsagad biñaŋ Haala, ngi binto bigolla, ngi hí ma nsaanti a fjúmm bàa ma a ginyósli ftoof ma, gíni Tertiyus, bég bà yaantiti Yérusalem. Bég binte, bigati Sesare. Bisaanti ngi ahotin gítin fnbig ma gíni Felig ma.

Bisaantíma wi ma númtimbà, gwil gwooy ma biyaa Buul ma yaani. ²⁻

³ Mma alama ma yaa sam bisoogti Buul ma, binúmma a ginyósli ftoof ma. Bima Buul ma gaŋin, mma Tertiyus ma yali ansaanti ngi alama ma. Ayaama : « Ahotin gíti anfana, bâmbaaratina ndaani. Bâgontan ndaani gaatu títi ma ugín ahotin gíti hando, bâgí ngi ggíti gjoole. Glo giindi ma ga a fnbig fómmu, unyaa gwil nfana hando. Njalóo njal, ffilóo ffil udaangibâa ndaani. We wi tínga bâbaaratina ndaani. ⁴ Bari bâa ma, wil aa bbâa raa, bânanan bóoti a fsaanti fmbúŋ. We wi tínga bândiisna a gíti. So usiimli wi ma bânsaanti.

⁵ Iyoo, alaanti ho, bâwéeti angí tó mo halóo hala bijuwif ma gín a dúniya ma undúba, anñaangírbà. Antúntana andan ha agíw. Angi tó mo a bijuwif, anwooti glom bàa ma sam bég ten dron am bidan suuma. Agí fana ahotin gítim bigi ma ndoon anhihiil ma binyaa Yéesu, hí ma yaantitin Nasaret. Bilaami ma gíni Rom aa nnaŋ sam bilébtí Haala habe.

⁶ Alaanti ho, ganti ngi baalin gilébtin Haala ma, agíntandi sa awootiwi. We wi tínga bâtagma. Bâ bég yaa bântóotoofma ge a bboorim bsínm bâa ma. ⁷ Bari ahotin gítim bisuraas ma gíni Yérusalem, hí ma binyaa Lisiyas, hí ma ngi bisuraas bigilli ma, bibótima ngi sembe a gjifm bâa ma, mma binúmma. Lisiyas, hí de yaa ndi wil uraabâa sam bâsaantad Buul ma a ginyósli ftoof ma, sam bâbinte Sesare. ⁸ Ndu ubaabaa alaanti ho, unhúri yaa gwil ma ndúba bâsaantína a bboori billi ma gí fnse ftída. »

⁹ Bima Tertiyus ma saantin asów, binto bijuwif bigolla, bég yaa :
« Hama wi, hama wi. Wi ma Tertiyus ma saantin, we gí fnse ftída. »

¹⁰ Bima alam ma siimni gwil ge, ayaa ngi Buul ma san he saante. Mma Buul ma yaama : « Nhúri yaa uwúfli a ginyósni ftoofe a fbango fo. Uhúr

gwilim bâa bijuwif ma. We wi tínga insaantína ngi glo ññaane a bboorin gwil gwooy ma bég saantadni. ¹¹ Bahúri yaa títa a fléey ma ntó Yérusalem san nlébtí Haala ma am mo, we mada gléey gjímmin ngi gsibi. ¹² Gléey ge ndúba, hal aa nni wéeti a giñaangírim biñan a bóji ma. li tti bin sa ññaagiri biñan. Inge ññaangír bijuwif. li ttenj ngi hal a baalin gilébtin Haala. li ññaangíri ganti ngi hal a ghódin fnsújurim bijuwif a bóji ma undúba. Bómbogi, bii nni wéet a gwil ge. ¹³ Bii ttim madana gédni yaa gwil ma bisaantin a bboori biinda ma gí fnse, gaatu ggi ggi fnse.

¹⁴⁻¹⁶ Inlébtí Haala ma, hí ma bimammam bâa ma fana ngi yo lébti. Nhata a bsaantin Haala ma njan bége. Winóo wini Haala ma saantin yo ngi Músa ngi binúmi bsaanti billi bigolla sam bisaf, we wi nhaɗu. We gí fnse ma. Nhatai yaa fléey folo Haala mbi bi wiina biñan ma bindúba ttu a gilóode. Biluusi ma ngi biwoo ma bindúba, anwiintibà a gilóodi ma. Anñaabà gliite ghaame. Njal ma bilaanti bógi ga a byoonni Haala ma, ñí ma fana, nga a byoon billi ma. Nhúri yaa ndi nlóodi mo, fléey folo, Haala nwiiɗtini a gilóodi ma, anñaani litte uhaame. We wi tínga ingíntiti, samindi inyaa wi ma gín uluuse waatoo waatí, a gítin Haala ma ngi a gítin bintiimbi. Bari wil uwoda, we inyaay. Wi ma biyaa bsín bwooy, habe wi inlébtí Haala ma. Bari ngette bsín bwooy. Nga a gilíngim biñan ma ndoon Yéesu ma, hí ma madan núm biñan ma hatin a hí ma a Haala ma. Nhata a hí ma. Hí de tínga ingí ngi Haala ma am bge. Habe wi njoondi ngi bége, bari ngette gwooy ge. »

¹⁷ Ayaabà : « Ñí ma, bima ngín a gbango gber resu udeeme, mma nɗóodi Yérusalem. Mbinte san nnúm gudi ma biñan gbango gber ma hítiri bijuwif binjaba. Uhúri yaa, bijuwif ma gí biñan bigiinda ma. Bima

ngín Yerusalem ntó baalin gilébtin Haala ma sa nlébtin Haala ngi ɲmala ngi gwil golla. ¹⁸ Nwose njal ma Haala ma saantin yo a bsaanti billi ma sam bijuwif ma nyaay. Mma ntó a baalin gilébtin Haala ma ngi gwili ge. Biwéetini udoos héd ma. Ii tti soog fmbúnɲm biñan. Ii ññaangír an ganti ngi hal. Nga a gilébtin Haala dron.

¹⁹ Bigi ma wéetini habe gí bijuwif ma ngíti fnbig folla binyaa Asi. Bége, ndi bigaadi wi ma binsaante, bijanga gí hando a ginyósli ftoof ma, binan saant. Bari bég aa ggí hando. ²⁰ We wi tínga bógi nsaanti mo. Bigi ma gín hando, wi ma bijangan saante, we gí wi ma nyaani a gintófttoofim bàa ma a yerusalem. We wi bimaaraw. Bihúri yaa ii yyaa gwooy héd ma. ²¹ Bari wil uwoda nyaaw. Njaatu, nyaabà : "Ndi nlóodi mo, fléey ffoda Haala mbim wiɲna a gilóode. Gaatu nhata a Haala ma, hí ma nwiɲnti biñan ma bindúba a gilóode. We wi tínga bantófttoofni mómmu." »

²² Bima Buul ma saantin habe asów, mma ahotin gítin fnbig ma, he téeg bsaanti ma. We wéeti hí de húr wi ma bihatina Yéesu ma nsaanti, njal ma Yéesu ma nnúmbà a Haala ma. Ahúri yaa Buul ndoon Yéesu ma, we wi tínga bitagma habe. Bari aa mma yís. Ayaa anyoonɲi an ahotin gítim bisuraas ma binyaa Lisiyas gaɲi mo, anan yósi Buul ftoof ma.

²³ Mma asaanti ngi ahotin gítim bisuraas geme. Ayaama samindi biban Buul ma, bari ndi bibanma, bimbagi hal gjif gilli ma. Bintidni bigilli ma, bég mada bbina binñínma. Bimmadama daangi ngi gwil, gi ma ajangan gaade.

²⁴ Bima gléey gdeeme diisni, mma ahotin gítin fnbig ma, Felig ma, he gaɲ héd ma hatíde ngi anín hilli ma. Anín hilli ma gí ajuwif binyaa Drusil.

Bima bigatini, mma ahotin gíti ma yaa sam binúm Buul buti willi ma, san he saanti ngi hí ma a bboorina Yéesu ma. Mma biyaantíti Buul ma a bbaɲna ma, binúmmate. We Buul ma saanti ngi ahotin gíti ma wi ma hí de ngi bihatina Yéesu bigolla hatina a bboorina Yéesu ma gíni Anbal ma jangatim bina. ²⁵ Asaantíma njal ma hal mmada gí hal uluuse a gitin Haala ma, hí ma nge naɲ gwil gwooy, gaatu hí ma hí gú uluuse.^a Asaantíma fana njal ma hal mmada tag fiiñi filli ma an aa ttin yaa gwil gwooy. Asaantíma njal ma Haala ntófttoof biñan ma bindúba ttu. Asaantíma gwil gembe ndúba ttu, mma ahotin gíti ma aa tta ññoom. Mma he yaama sam ató. Ayaama fléey folo, nda agí ngi fjif, ansoogmate, binan saant hatíde.

²⁶ We wéeti alama ma nyaandi Buul ma ññaama ñaani gudi, samindi ayísma. We wi t́nga aɲatima a bbaɲna ma, bari waatí ngi waatí ansoogmate, binsaantindi. Bari Buul aa mma ñaa gudi, asaanti ngi hí gwilna Yéesu ma. ²⁷ Habe wi biyaa an resu usibi diisu.

Bima resu usib ma diisni, mma biñanɲ Rom númti ahotin gíti uhaame a fjúmna Felig ma. He njódi fnjugub ma. Bintuugma Borsus Festis. Felig ma, gíni alama udaandi ma, ajanga yísi Buul ma jandi antó mo. Bari Felig ma fuunɲte samindi gwil gilli ma súmti bijuwif ma. We wi t́nga aɲati Buul ma a bbaɲna ma.

25

Festis ma ftófttoofi Buul

¹ Alama uhaame bintuugi Festis. Bima he gatini Sesare, amada gléey ggaabí, mma ayaantiti héd ma, ató Yérusalem. ² Bima atóni Yérusalem,

^a So uñín Gyahe 13:38-39

mma bihotin gítim bijuwif bigolo, bég binte buti willi ma. Bég gí binsagad biñan Haala bindan ngi binto bigolla. Bége, bima bigatin ngi alam ma, bisaantíma gwil gwooy a bboorina Buul ma. ³ Bisagmasan he daangibà. Biyaa sam he hítiri Buul Yérusalem, binaman tófttoof héd ma. Bari bii mma yaa bintó suwe a gbatin bsín ma. Jandi Buul ngati Yérusalem bég ma ndasma a bsín binhabma. We wi t́nga bisag alama ma habe. ⁴ Bari Festis ma yaabà hani, Buul ma ga a bbanma ma Sesare. Ayaa hí de ngóodi héd ma waammú. ⁵ Ayaa nda agati mo antófttoofma, bari nda ató mo, sam bihotin gíti bigolo, binan hotindi ngi hí ma, binan tó. Ayaabà ndu ugí mo Buul ma yaa gwil gwooy, binan saanti wi ma bigaadni a bboori billi ma a ginyóslí ftoof ma a Sesare ma. ⁶ Bima asaantímbà habe, ayaa gléey gtaataala wala gléey gjímmín a Yérusalem, mma anjóodi Sesare.

Bima bigatin Sesare ma, flúti ma alam ma yaa sam binúm Buul a ginyóslí ftoof ma, antófttoofma. ⁷ Bima Buul ma gatini, mma bijuwif ma yaantitin Yérusalem, bilabirima, biyali binsaanti gwil gwooy a bboori billi ma, gi ma biyaan he yaani. Gwil gwooy fmbúnj bisaantu. Biyaa Buul yaa habe, biyaa he gí hal awooy, he gí antúntan andan. Bari bii mmada gédi yaa wi ma bisaantin gí fnse, gaatu wii ggí fnse.

⁸ Mma Buul ma saantu. Ayaa hí de aa bbéel bsaantin Haala, bima asaantin yo sam bijuwif ma nyaay. Aa wwooti baalin gilébtin Haala ma. Sesar gíni alama andan ma, Rom, aa ttaagata a hí ma fana.

⁹ Bari alami uhamín fnbig ma gíni Festis ma, afuunte samindi gwil gilli ma súmti bijuwif ma. We wi t́nga abaa Buul ma ndu gí mo annan sa anúmma Yérusalem, anaman tófttoof héd ma. ¹⁰ Bari Buul yaama :

« Hani. Nga a ginyóslin ftoofm biñan̄n Rom. Hando bijangan tófttoofna gaatu ño gí halin Rom. Uhúri yaa ii yyaa bijuwif ma uwooy. ¹¹ Ndi nyaa ge uwooy, injanga lóoda. Bari gi ma bijuwif bóm bogi saantin a bboori biinda ma, ndi gee ggí fnse, hal aa nni janga ñaa a fjifm bàa ma. Hani, ndu uu ttin yósn̄i ftoof ma hando, so unúmni Rom, a gítina Sesar, san he tófttoofni. »

¹² Bima ayaan habe ngi ahotin gíti ma, he saanti ngi bidoon̄ bigilli ma a bboorin wi ma ajango yaa ngi Buul ma. Mma ayaa ngi Buul ma : « Wil uraana san binúmna Sesar, he nanan tóotoof. Untó héd ma. » Mma aban̄ma hatíde an fléey ma anhítirma Rom.

¹³ Bima gléey gdeeme diisni, alama holla gati Sesare. He ga ajuwif ma binyaa Agriba. Agati ngi sóof hilli ma binyaa Bernis. Bibinti súmni alam uhaame gíni Festis. ¹⁴ Bima biyaani gléey gdeeme ngi hí, Festis saanti ngi Agriba ma a bboorin tófttoofna Buul. Ayaama : « Felig ma, hí ma gín yo ahotin gítin fnbig fo, he n̄ati aban̄at holo a bban̄na ma. Bima ngatin a gilam ma, nwéetima héd ma. ¹⁵ Bima ntóoni Yérusalem, bigi ma nsagad biñan̄ Haala bindan̄ ngi binto bijuwif bigolla, bég saantini a bboorina Buul gíni aban̄ati ma. Biyaan yaa he yaa gwil gwooy. Biyaa sam bâhabma. ¹⁶ Bari nyaabà bâa biñan̄n Rom, bâa bég nge yaa habe. Jandi bânhab hal, bântítima yósi ftoofe. Bigi ma yaani he yaa gwil gwooy, binsaanti wi ma bigaadin a ginyóslin ftoof ma. Mma hí de nsaanti yaa ndu ugí mo ayaa hamma. »

¹⁷ Ayaama : « Bima nsaantin ngi bijuwif ma habe, n̄jóodti béege. Bég fana gati ngi ñí ma. Mma, flúti ma ntó ginyóslin ftoof ma. Ii yyoon̄ wil. Mma nyaa sam binúm Buul ma, intófttoofma. ¹⁸ Bigi ma yaantitin

Yérusalem, bég saantini wi ma bigaadni a bboorna Buul ma. Inyaandi binsaanti a bboorin gwilin ntúnti wi ma ntíngani ajangan lóoda, bari bii saanti habe. ¹⁹ Hani, bibéelli ngi Buul ma a bboorin gwilni bsínm bàa ma. Bibéelli ngi hí fana a bboorina hal ma binyaa Yéesu, hí ma lóodin yo. Buul ma yaa Yéesu, he hí wiinjta a gilóode, he gú uyete hatíde. ²⁰ Li ttúr wi ma inyaay. Halla mmadan yósni ftoofe a bboorin gwil ge ? Mma nbaama ndu ugí mo annanji, anan tó Yérusalem, san nyósma ftoofe héd ma. ²¹ Bari Buul ma, aa nnanj. Ayaa sam binúmma halana alama andanj gíni Sesar, he naman tófttoof. Mma nyaa sam bâbanjma hando an waatí ma inhítirma Rom. »

²² Alama holla gíni Agriba ma, bima he siimni wi ma Festis ma saantin, wil uraama, anan biita Buul ma, anan siim wi ma he nsaanti. Mma Festis ma yaama : « Blúti umbiitama. Unsiim wi ma he nsaante. »

Buul saanta a gimaarna alama Agriba

²³ Fléey flúti ma, mma alama Agriba ngi sóof hilli ma gíni Bernis, biyaata a hódu undanj, wii fnsujurre. Bigéd biñanj gilamim bàa ma. Bihotin gítim bisuraas ngi bilaanti bindan Sesare, bég binte ngi bà. Bima biméesni bindúba, Festis ma yaa sam binúmmti Buul ma. ²⁴ Bima he gatini, mma Festis ma yali ansaante. Ayaabà : « Alama Agriba ngi baa ma mmaaray bindúba, insúmbaa. Babiita alaanti ho. Biyaama Buul. Bijuwif ma saantíni gwil gwooy a bboori billi ma Yérusalem ngi béegim bo Sesare. Biñaatu, biyaa sam bâhabma. ²⁵ Bari bima ntófttoofman, ii bbiita wi ma Buul ma yaani uwooy, wili ma ntíngani ajanan lóoda.

Bari Buul ma yaa sam binúmma Rom, halana alama andanj ma gíni Sesar, he nan tófttoofma. Bari jandi inhítirma Rom, san he tófttoofma,

²⁶ fondi nsafti gileetaar, inan saanti wil uwooy, wi ma Buul ma yaani. Bari ii bbiita wi ma he yaani. We wi t́nga númmati hando, a gimmaaram baa ma, alama Agriba, ngi baa bigolla gín hando. Njal ma uhúr ndaani gwilim bijuwif, ndu ubaabaama mo, mbolo i hhúr wi ma njangan safa a gileeter ma a bboori billi ma. ²⁷ Gaatu jandi inhítir abanati ma Rom, sam alama andan ma t́ofttoofma, fondi insafti uñaani fis gwil gwooy bigaadin a bboori billi ma.

26

¹ Mma alama Agriba ma yaa ngi Buul ma san he saant. Mma Buul ma śm alama ma. ² Mma ayaama : « Ngontan ndaani san nsaanti ngi hú ma, alama ma, a bboorin gwil gwooy ma ndúba bijuwif ma saantin a bboori biinda ma. ³ Ngontan gaatu uhúr ndaani gwilim bijuwif. Uhúr fana a bboorin gwil ma bâa bijuwif ngi béellindi mo. We wi t́nga ngontante. »

Mma ayaama : « So usiimli wi ma insaante. ⁴ Bijuwif ma húri yaa njal ma ngín, títi ma ngín mbúuta a fbangon ban an a resi ma ngín yo Yérusalem. ⁵ Bihúrni ndaani. Ndi binaŋ ge binsaantina ge yaa ñí ma gí yo aferise. Njan biferise bigolla ntag yo bśnm bijuwif ma gjif gsibi. Nnan ndaani bsaantin Haala ma. ⁶⁻⁸ Nhúri yaa Haala nge guunŋe a bsaanti billi ma. Asaanti yo ngi bimammam bâa biyísrayel wi ma anyaay. Ayaa anwiinŋti Anbal ma anhiti a gilóodi ma, anan wiinŋti biñan ma bindúba ttu a gilóodi ma. Nhaata a wi ma asaantin yo, gaatu nhúri yaa asaanti fnse. We wi t́nga bint́ofttoofni, gaatu nhaata a bsaantin Haala ma. » Mma ayaabà : « Biyísrayel bigolla, gíni ŋmúmurna ŋbi bijímmin ngi bisibina Jagob ma, bà fana haata a bsaantin Haala, biga a byoonŋ billi ma. We wi

tínga binlébtima waató waatí. Wi tíngani bsaanti ma baatíbaa ? Fo baa ttúr Haala nge guunja a bsaanti billi ma ga ? Hí de yaa anwiinti biñan a gilóodi ma. Awiinti Yéesu ma, gíni Anbal ma jangatim bina a gilóodi ma njal ma asaantin. »

⁹ Ayaabà : « Ñí ma fana, mbóoti ge ndaani biñan Yéesu ma. Nge yo nan Yéesu, híi Nasaret. Wil uraani yo, san ftuugina Yéesu mad.

¹⁰ Mbóbbbooti ndaani bidoon bigilli ma Yérusalem. Binyósni ftoof ma gíni binsagad biñan Haala bindan ma, bihúr ngi yo bóbbooti biñan Yéesu ma. Gaatu a ftuugim binyósni ftoofi bémbege, ntag yo bihatina Yéesu fmbún, mbanbà. Bima bitófttoofm biñan Haala bége, nyaa bég gí biñan biwoy, bijangabà haba. Mma bihabbà. ¹¹ Ingi yo tó ghódin nsujurrim bijuwif ma, sa ngeg bihatina Yéesu héd ma. Mma ntagbà sam birantíba. Nloobà ge ndaani. Ngíntandibà sam bilúf Yéesu, binaman yísi, bari bii mma lúf. Bitíg hata a hí ma. Mbésir biñan Yéesu an a gbango gber sa mbóbbbootibà.

¹² Fléey ffoda, ntóbà bésir a bóji wolo, wi ma binyaa Damaas. Ntóbà bésir a ftuugim binyósni ftoof ma gíni binsagad biñan Haala bindan bigolo. Bég ñaani leeter samindi ntó tag biñan Yéesu ma. »

¹³ Ayaa : « Bima ngín a bsín ma, léey a bgo, we ginjarra gindan, gi ma yoofni léey, ge yaantita a téda. Ge jarni ndaani ngi bintida gilúuta ma.

¹⁴ Bâgoba a bója bindúba. Nsiim nan fladi, fi ma saantini a fhebru. Fe yaan yaa : "Suul, Suul, wi tíngani urantíni ? Uu mmada suumsuum Haala ma. Ndu ugíntandi unsuumsuum Haala, unwooti bgo biindi ma."

¹⁵ Mma nyaama : "Ateengida, hu gí híla ?" He yaan yaa : "Ñí ma gí Yéesu, hí ma ungín rantí mo. ¹⁶ Bari waabo luusu. Nhútilna samindi

nñaana gyaat giindi ma. Ungí ayaati hiinda. Untó saantí biñan wi ma nyaani a gimaara giindi ma. Unsaantíbà wi ma ubiitani. Unsaantíbà fana wi ma ingédna. Ingédna wi ma ujangen saanta." ¹⁷ Ayaan yaa : "Inhítina a gbango gber halan bigi ma aa ttin gí bijuwif. Bari umbagi goli. Inbéefna. Ndi bijuwif wala biñan biber taga, inbalna a fjifm bàa ma."

¹⁸ Ayaan yaa : "Inhítina a gbango gber, unan tó saant bsaanti biinda ma héd ma. Bsaanti biinda ma gí njan ginjarra, mmada yaantí biñan ma a mméey. Halla binyaanta a mméey ma ? Inhubuti glom bàa ma sam bisiim wi ma unsaanti a bboori biinda, sam biyis gimoonimoone, binan hata a ñí ma. Bigi ma nhata a ñí, Yéesu ma, inwosabà giiñe. Inyaantíbà a fjifin Yiblisi ma, innúmbà a fjifin Haala ma. Haala ndúutur gtaagím bàa ma, binan ga a awoda ngi Haala ma. Gaatu gtaagím bàa ma aa ttin ha bbà daajírri ngi Haala ma. Bingí biñan Haala ma."

¹⁹ Alama Agrippa, bima Yéesu ma saantin habe ngi ñí, ii lloo. Haala fan ma gédni gwilin tédi go. Nnanu. ²⁰ Nyali Damaas ma, nsaanti ngi biñan ma gwilna Yéesu ma. Mma ntó saanti ngi biñan Yérusalem an a bigi ma gín a fnbigín Yude ma fndúba. Mma nta a gbango gber. Ntó saanti ngi bigi maa ttin gí bijuwif. Nsaanti ngi biñan ma bindúba sam biguunṭa a gtaagím bàa ma, binan nódoda a Haala ma. Nyaabà sam bigéd biñan yaa bibatátí wi ma gín a glom bàa ma. Nyaabà njal ma bihata a hí ma gín uboonje, sam bég fana yaa gwil gboonje. Gaatu biguunṭi gwil gwooy, waabo bihata a Yéesu ma. ²¹ We wi t́nga bijuwif ma lootini, gaatu nsaanti ngi bigi maa ttin gí bijuwif ma gwilna Yéesu ma. Bitagni a baalin gilébtin Haala ma, a fñaani ma. Bigíntandi sam bihabni. ²² Bari Haala ma

daangini am mo. We wi tínga mmada saanti ngi biñan ma gín hando, títa a biduulu ma an a bindan ma. »

Ayaabà : « Wi ma insaantíbaa, we gí a bsaantin Haala, wi ma Músa ma ngi binúmi bsaantin Haala bigolla saantin yo a bboorin wi ma ngitili. We wi utída lon insaanti. ²³ Haala yaa Anbal ma anhíti gíni Grist, he nríbuwi, anan lóod. Nda a lóod, anwiinje hatíde. Grist ma, gíni hí ma jangatim bina, he ngí hal antíti ma nwiinja a gilóodi ma, aa ttin lóod hatíde. Haala yaa yo nda Grist ma wiinja a gilóodi ma, annúm ginúmli giboongi ma a bboori billi ma a bibíyaama ma gíni bijuwif ma. Annúm ginúmli giboongi ma fana a biñan sul uber bindúba. Gaatu ginúmli giboongi ma a bboorin Yéesu ma, ge gí njan ginjarra. Ndi biñan haata a hí ma, anyaantíba a mméey ma, anambà núm a ginjarra. »

²⁴ Bima Buul ma nsaantíba habe, Festis ma ñaatu. Ayaama : « Buul, uyíraw. Ugaran ndaani, we wi tínga uyírate. » ²⁵ Buul ma yaama : « Hani, ahotin gíti Festus, ii yyíra. Wi ma nsaante gí fnse ftída. Glon hal madawi taga. ²⁶ Alama Agriba ma húr wi ma nsaantin a bboorina Anbal ma jangatim bina gíni Grist ma. Mmada saanti ngi hí, ansiimi. Gaatu wi ma Grist ma yaani, ngi wi ma gitiliman, ge diisa a gimaaram biñan, ngette gwil gsuwe. ²⁷ Alama Agriba, wi ma binúmi bsaantin Haala ma saftin yo a bboorina Anbal ma, uhúri yaa bisaanti fnse. Uhata a wi ma bisaantin ga ? Nhúri yaa uhata a bsaantin Haala ma. » ²⁸ Mma alama ma yaa : « Héy ! Wil uraana, samindi ngóod adoonga Grist ma waammú ga ? » ²⁹ Buul yaama : « Ndi bahata a Yéesu waammú, wola ndi njangabaa saanti gwilna Yéesu hatíde, wil uraani sam biñan ma bindúba ttu

maarani hando, banan gí njali wiinda. li tti fuuŋ sam bagí bibaŋaŋi ma, bari nfuunŋe sam bahata a Yéesu ma. Habe wi insagadbaa Haala ma. »

³⁰⁻³¹ Bima Buul ma saantin habe, mma alama Agribba ma ngi sóof hilli ma ngi Festis ngi bigi ma meesni ngi bàa ma, mma biyaantu, bita a hódí wolla. Bisaantindu a bboorina Buul ma. Biyaa : « Hee yyaa wil uwooy wi ma ntíngani bihabma, wola bibaŋma. » ³² Mma Agriba ma saanti ngi Festis ma. Ayaama : « Ndi hee ttin ge yaani sam uhítirma halana Sesaar sam binúmma héd ma, Sesaar nan tófttoofma, umadama ge yísa. Bari waabo, bfeer aa ggí. Ajanga tó Rom ma. » Mma bibaŋ Buul hat.ide, bilaslasnde.

27

Binnúm Buul Rom

¹⁻² Bima Festis ma nhítiri Buul ma Rom ngi bibaŋaŋi bigolla, añaabà bisuraas sam bég númbà. Bisuraas bége ngi bigolla gí bisuraasna alama andaŋ ma. Ahotin gítim bisuraas geme binyaa Juliyus, hí ma ngi bisuraas bigilli ma nnúm bà Buul Rom. Ñí Lug fana tó ngi bà, ngi Aristarg. He gí ahaŋina Yéesu, halin Tesalonig a fnbigim Masedoon. Bâlib nan a bbato bi ma yaantitin a bóji ma binyaa Adrami. Bbato ma ntó an a fnbig folla binyaa Asi. Mtó a gbóji golo a gbatin jogi ma.

³ Flúti ma bâgaŋa a bóju uber binyaa Sidon. Mma ahotin gítim bisuraas ma, he bargali ndaani ngi Buul ma. Ayaama san he walte, anan tó gaŋi ngi bintidni bigilli ma, bég naman daangi ngi gwil ma ajangan gaade. Hamma wi Buul ma yaa du. Ató gaŋi ngi bintidni ma, mma aŋóoda a bbato ma. ⁴ Bima bâyaantitin héd ma ngi bbato, fndéla aa nnaŋ. Bbato nge mada woge. Mma bitó détdeti bbato ma a gbatin fjooye ma binyaa

Sibre sam fjooye ma ganj fndéla ma, samindi bbato mmada diisa a gíti.

⁵ Bâyantiti a fjooye fe, mma bâdiisi njbig ma binyaa Silisi ngi Bamfili an a bóji ma binyaa Mira a fnbig ma binyaa Lisi. Mma bâwalte. ⁶ Bima bâwaltin, ahotin gítim bisuraas jódi bbato bber, bi ma yaantitin bóji ma binyaa Alegsandri, bi ma nnúmbâ Itali.

⁷ Bima bâyalni ngi bbato be, bâtó ndunduulu. Bâa mmada woge yaa fndéla ma ñób ndaani. Bbato aa mmada tó habe. Gléey gdeeme bigínti am bâdan suuli bóji wolo binyaa Ñid. Bari, bâa tta mmada diisa a gíti gaatu fndéla aa nnañ. Mma bidétdeti bbato ma fjif fawla an a fjooye ma binyaa Gret. Bâta a gbatin fjooye ma ginsayan san fjooye fe fana ganj fndéla ma. Bâdiisi Gab Salmon. ⁸ Bâtó ndunduulu a batin fjooye ma an bâgata a ffil folo binyaa Gifanj Gisúme, fi ma sulle ngi bóji ma binyaa Lase. Giluuta ma goliyaati ndaani de!

⁹ We wéeti bâwúfli ndaani a gilúuta ma an feeti ma binyaa Gidúuturin gtaagí, we diisu an teente ma dan gata. Ndi teenti teeg, bâa ttin ha mmada ta gaatu fndéla ma goliyaati ndaani. Mma Buul yaabà ¹⁰ ndi bitó mo, bbato ma ngi gwil ma njdúba ttu nwaasa a jogi ma. Biñanj ma nlóodi fana. ¹¹ Bari ahotin gítim bbato ma ngi ateengim bi ma, bég yaa : « Hani, wee ttin gitili. » Ahotin gítim bisuraas ma siim bége, aa ttag bsaantina Buul ma. ¹² Mma biyaa bindiisi gaatu ffil ma bigín, fii bboonj bwiisi. Fndéla ññób ndaani héd ma. Biyaa binta an a ginyóolin jóoye ma. Bóji wolla gí héd ma binyaa Fenig. Héde fndéla aa ññób.

¹³ Bima fndéla fboonje gatin, binyaandi mbolo waabo bimmada yaa wi ma súmtimbà, bimmada ta. Mma biyuudi glangarn ggum magín a wéde ngi bsin gi ma, bitúmgi nan a bbato, sam bbato ma diisa a giti. Bâga a

btó sulle ngi gifan ma. ¹⁴ Bari fndígili fndan̄ yaantiti gintañile. Fe diisti fjooye ma, ¹⁵ fnúm bbato ma a joge undan̄ ma. Bee ttim mada détdeti bbato ma, mnan n̄óoda a fjooye ma. Bâgínan ngi tó ngi fndéla. Fndéla fe númbâa dron. Bii mmada yaa an ganti ngi wil. Mma biyís fndéla númbâa. Fnúmbâa ngi sembe a jogu undan̄ ma.

¹⁶ Bima bâgatini fjooye uduulu binyaa Gloda, bâto ginsayan fjooye ma san fjooye ma gan̄ fndéla. Mma bâyaati ndaani. Bâjódi bsúwa ma gín gintaan bbato ma, bi ma binjódi ndi bbato ma hhaa. Bâjiinjibi a bbato ma a téda, bâhalbi san gwambúja mbagi haa bsúwa ma. Ganti fjooye ma gan̄ fndéla nduulu, gii ttalant̄ de ! ¹⁷ Mma bilaagír bbato ma ngi bos, sam mmbagi haay. Biyaa mbolo fndéla nnúm bbato an a hala ma wédaa ddaaj a gitin ffil ma binyaa Sirti. Ndi bâtó héd ma seefi ma goliyaati ndaani. Bbato ndaad a seefi ma, gwambúja nhaabi. Mma bijódi glangarn ggum ma, gi ma bihalin ngi bbato ngi bos ufuude. Ge gi, bibalaga a wéde, sam bbato mbaa ddét ndaani. Biyís nan fndéla núm bbato ma. ¹⁸ Bari fndéla ma rafanti ndaani. We wi tínga, flúti ma biyaantí gwilim ggaandam bàa ma, biyali bimbalaḡ a joge, samindi bbato ma yéyebi. ¹⁹ Fléeyn habal ma, bibalag gwil golla, gii bbato ma, a joge ma. ²⁰ Gléey fmbún̄, bâa bbiita léey, bâgín a brúm btída gimanda. Fndéla ngi n̄bangra, ge n̄ñóbi ndaani. Bânyaandi bânlóodi bindúba a jogi ma.

²¹ Bâa ttim mada womte gaatu fndéla ma rafanti ndaani, bbato ma yíngali ndaani. Bima bâwúflin habe, mma Buul ma luusu. Ayaabâa : « Baa bilaanti ma, siimlinani. Baa ssiim wi ma nsaantimbâa bima bâgín a Gret ma. Ndi bâguun̄ ge héd ma, gwilim baa ma aa ggim mad ge. »

²² Ayaabâa : « Bari waabo ríibalna. Gaatu an ganti ngi hal aa ttin lóod a

bâan ma. Bbato btída, be nhaay. ²³ Nhúr habe gaatu Haala ma, hí ma inlébti, hí ma teennini, he hí híti malayigo hilli ma buti wiinda ma.

²⁴ Asaantíni, ayaan yaa san imbagi goli. Ayaan yaa ii ttin lóodi waabo, gaatu ingati ngi alama andan ma a Rom ma san he yósni ftoofe. Haala yaa a biñanm bbaato ma fana, an ganti ngi hal aa ttin lóodi. Anbalbaa bindúba a gilóodi ngi ñí ma, fiiñi fñaani filli ma. ²⁵ Nhata a Haala ma. We wi tंगा nyaabaa rinna glom baa ma, gaatu nhata a wi ma asaantini. Ange guunta a bsaanti billi ma. ²⁶ Bari ayaa bbato ma nhaay a fjooye folo. »

²⁷ Bima gwil ge diisni, bâga a btó ngi fndéla ma. We wéeti títi fndéla fndan ma yalni, glóogun gsibi diisu. Bâtíg a jogu undan ma binyaa Mediterane. Mma, gimanda a mñuugi bindétdetim bbato ma huri yaa bâsulli ngi gifan golo. ²⁸ Mma bijódi bitees, bihalbi ngi gibos, bibalag a wéde, biduf hatíde sam bitó ñín ndi gi mo boji ma daaja a wédi ma. Biwéeti boji ma gí a ηmeteer njímmín ntahla. Mma bidisa a gíti ngi bbato ma, bibalagnan bitees ma a wéde biduf hatíde. Biwéeti boji ma gí a ηmeteer njímmín habi. Mma bihuri yaa wédaa ddaaj, gifan aa ddaaj. ²⁹ Bima biwéetin habe, bigoli yaa glaagí nhaa bbato ma. We bijódi glangarn ggum gtahla, gi ma bihalni gintaan bbató ma. Ge gi bibalag a wéde, samindi bbato ma jeti. Bima biyaani gwil ge ndúba, biga yoon samindi buti ma ñaani.

³⁰ Bima biyaan habe, we bindétdeti bbato ma dógdog biñan ma. Biyaa bimbilag glangar golla a wéde gingítm bbato ma, sam bbato ma mbagi ta. Yara bijódi bsúwa sam bilíba a bsúwa, bi ttinan ηati bbato ma, binan tó. ³¹ Bari Buul saanti ngi Juliyas ma gín a hotin gítim bisuraas ma, ngi

bisuraas bigilli ma. Ayaabà : « Ndi bindétdeti bbato ma ɲati mo bbato ma, binan tó ɲi bsúwa, banlóodi bindúba. » ³² Haji ma bisuraas jódi bosim bsúwa ma, bidas. Biyísi bsúwa ma gób a jogi ma. Mɲat haj.

³³ Bima bitón yaa habe, bima buti ma ñnaanni, mma Buul ma yaabà : « Bâmesna glóoguɲ gsibi. Bâgína a bríibu btída am bâa nna womte a gléey go. Bâga a byoonɲ btída san fndéla ɲi gilallaaji ma ɲdúba diis.

³⁴ Bari waabo bâwomtina san gliitim bâan ma sat. Bambagina míray. Bâa ttin lóodna a jogi ma. » ³⁵ Mma ajódi fmbúur, abaarati Haala. Mma ahaafi, awom a gimaaram bâa ma. ³⁶ Mma bâa bigolla fana riɲ glom bâa ma. Bâwomte bindúba. ³⁷ We wéeti bâa ma gín a bbato ma, bâgí biñaɲ ggemi gsibi ɲi biñaɲ njímmi faajingooda ɲi faaj. ³⁸ Bima bâwomtini bindúba, bâmom, mma bijódi wii woma wolla, wi ma bingaanda ge. Bibalagnan we a jogi ma sam bbato ma yéyeb hatíde.

³⁹ Alúti ma bindétdetim bbato ma biita fjooye folo a gíti. Bii wwi widi, bari bibiita gifan ɲi séefi. Biyaa bingíntandi binan núm bbato ma héd ma. ⁴⁰ Biyósi bosin glangar ma, biɲatigi a joge. Bibasi bosin fsúunti ma, sam bimada détdeti bbato ma ɲi fi. Bibasí ñoomim bbato ma samindi fndéla mada númi bbato ma a gifan ma, ⁴¹ bari fnúm bbato ma haji ma wéda aa ddaaj gingíti fjooye ma. Bgom bbato ma daad héd ma a boja. Gwambúja ma ñóbi ndaani. Gwambúja rosti bbato ma a taan, an gdambi woota.

⁴² Bima we gitilin, mma bisuraas yaa binhabi bibaɲati ma sam bimbagi dét. ⁴³ Bari ahotin gítim bàa ma yaa samindi bimbagibà hab, yaa aa tti fuuɲ sam bihab Buul ma. Ayaa hínoo hini mmada mo wa, anan yíta a jogi ma, anan wa an a fjooye ma. ⁴⁴ Bégi ma aa ttim mada wa, sam bijódi

gta gín a bbato ma, binan wal ngi gi, binan bésir bigolla. Habe wi bâyaaw am bâdan gaɓa a fjooye ma. Bâyetu bindúba.

28

bà Buul ga a fjooye ma binyaa Malt

¹ Bima bâgatin a fjooye ma, bisaantíbbâ yaa ftuugin fjooye ma gí Malt.
² Biñaŋn fjooye ma bargali ndaani. Biyiif gjoole sam bâyídde, jøjjoole ma tínga. Haala ntíga a ntubi. Bâyídde, bâmeesi haji ma. ³ Mma Buul ma jódi gléeja, ayaa antúma a gjoole. Haji ma júuble gín a gléeji ma siim ñúuñuwe. He dumma a fjif, amúuti nan a fi. ⁴ Mma biñaŋ ma nyaandi Buul ma gí ahabim biñaŋ. Binyaandi hí ma binlébti a bwaase tófttoof Buul, mma arósrosma habe ngi jídeemba ma. Biyaa we wi tínga, ganti Buul bal a jogi ma, haalam bàa ma númti jídeemba ma san he dumma, Buul ma nan lóod. ⁵ Bari Buul ma líllisi fjif fe, mma jídeembi ma góba a gjooli ma. ⁶ We binyaandi mbolo Buul ma nsaaya, wola angóba anan lóodi. Biwúfla ñhín, bari aa yyaa an ganti ngi wil. Mma biyaa hee tti gí ahabim biñaŋ. Biyaa he gí hí ma binlébti a bwaase bolla.
⁷ Bâwéeti gifan ma bâgín sulle ngi suubina ahotin gítin fjooye ma. He gí halin Rom, bintuugma Bublís. He walbâa gboonje. Bâmeese ngi hí gléey ggaabí. ⁸ We wéeti bebbes tag baaba ndiimbàna ahotin gíti ma. He gí asaage a mtaande. Liite willi ma ñúw ndaani. Mma Buul ma tóoma léede. Asagadma Haala. Mma adídma gjif. Mma he yeti du. ⁹ Mma bisaagi bigolla, bég fana binúm butina Buul, san Haala ma yétibà. Bég fana, Haala ma yétibà.

Bà Buul ntó Rom

¹⁰⁻¹¹ Bima bâyaan diindu uyaabí a fjooye ma binyaa Malt, mma bânyaant haj. Bântó gata a Rom. We wéeti bbato bolla wiisa a fjooye ma, bi ma yaantitin Alegsandri. Bintuug bbato ma Nbi Ggúnsana Sus, hí ma biñaŋm Rom ma yaani he gí haala undaŋm bàa ma.^a Bbato be bânjódi. Jandi bântóo bo, biñaŋm fjooye ma daangibâa ngi gwilin gilúuta. ¹² Bima bâjódim bbato ma, bâlúutaw. Bâgata a bóji ma binyaa Siragus a fjooye wolla. Bâguun héd ma gléey ggaabí. ¹³ Mma bâlíba a bbato hatíde, bôtó a bóji wolla binyaa Regiyo. Flúti ma fndéla yaantiti ginsayan, fe núm bbato gboonje. Habe wi bâjéji gata a bóji ma binyaa Butole fléey fnsibil ma. ¹⁴ Bâwalta a bbato ma héd ma. Mma bâwéeti biñaŋna Yéesu a bóji ma. Bég soogbâa, sam bâguun ngi bàa ma lóogun woda, an waatí ma teega, sam bôtó Rom. Bima lóogun diisni, bâtag bsínn Rom. ¹⁵ We wéeti bihatina Yéesu bigolla, bigii Rom, bég siim yaa bà Buul ma gati Itali. Mma biluusu, bitó reenjindi ngi bâa ma a bsín, binan hotindi ngi bâa an Rom. Bâreenjindi a gbóji ma binyaa Marsen Abiyus ngi Gbitig Ggaabí. Bima Buul ma biitambà, mma agontan, abaarati Haala ma. Glo gilli ma riŋu. Habe wi bâgata a Rom.

Buul saanti ngi bijuwif gíni Rom

¹⁶ Bima bâgatin Rom ma, biyaa Buul ma mada meesi hída awoda ngi asuuras ma nbéefma. ¹⁷ Bima gléey ggaabí diisni, Buul ma soogti bihotin gítim bijuwif ma gíni Rom fnsujurre a hódi willi ma. Bima bigatin, asaantibà wi ma gitiliman. Ayaabà : « Bibíyaada, babiita ño ga aban̄at. Bari ngette gaatu nyaa uwooy. Hani. Ii yyaa biñaŋm bâam bijuwif ma uwooy. Ii ssaant uwooy fana a bboorim bsín ma bâam bijuwif ma

yóbodi títin yo. Bari an we ma undúba, bijuwif ma gíni Yérusalem ma, bég tagni. Mma biñaani a fjifm biñaŋn Rom samindi bég baŋni, bininni tófttoof. ¹⁸ Biñaŋn Rom, bima bitófttoofni, bég yaa bég aa bbiita uwoo wi ma ntíngani binhabni. Mma biyaa binyísni. ¹⁹ Bari bihotin gítim bijuwif héd ma aa nnaŋ. Biyaa njanga lóoda. We wi tínga nsag ahotin gítin fnbig fe samindi binúmtini hando, Rom ma, samindi alama andaŋ ma tófttoofni. Bari ii tti bin samindi nsaanti ngi hí gwil gwooy a bboorim bijuwif ma. Hani, bijuwif ma gí biñaŋ bigiinda ma. ²⁰ Bari wil uraani, sa mbiitabaa, inambaa saant wi ma tínga ngí abaŋat hando. We wi tínga nsoogtibaa hando, sam bahúri yaa gaatu nhata a Anbal ma jangatim bina gíni Grist ma, we wí tínga bibaŋni. Grist ma, he gí hí ma bâam biyísrayel yoonŋtin títin yo, san he balbâan. Anbal ma gaŋu. A he hí nhaŋu, we wi tínga bibaŋni. »

²¹ Bihotin gítim bijuwif ma, bima asaantim bà habe, biyaama : « Biñaŋn Yude, bee ssafti leeter a bboori biindi ma. Bigi ma yaantitin héd ma, bibinti béegim bo, bég fana, bii ssaanti wil uwooy a bboori biindi ma.

²² Bari wi ma usaantim bâa a unsóoti ma, wil uraabâa samindi usaantíbâa hatíde a bboorim wi ma uhaŋini. Gaatu bâhúri yaa ffilóo ffil biñaŋ ma yaa bsínna Yéesu, bii bboonj. Wil uraabâa, sam bâhúr uñaani ma. »

²³ Mma bijéti fléey, fi ma bimbinte hatíde, san Buul ma saantíbà.

Bima fléey ma gaŋin, bijuwif biñóbi binti buŋina Buul ma. Títa alúti an njuuma, Buul ma saanti ngi bàa ma gwilna Yéesu ma. Asaantíba a bboorin gilamin Haala ma. Awuuntandibà wi ma Haala ma saantin yo ngi Músa ma ngi binúmi bsaantin Haala bigolla sam bisaf. Haala yaa

^a Ggunsa bembége, bidesinibà a bbato ma a giti. A bboorn Sus ma, so uñín gyahe 14.

anhíti Anbal ma. Ayaabà Haala, hí ma nge guunṭa a bsaanti billi ma, ahíti Anbal ma jangatim bina, njal ma asaantin yo anyaay. Ayaabà Anbal ma gaṭu. Hé hí gí Yéesu ma. Gwil ma Haala ma saantin yo a bboorina hí ma jangatim bina, ge gi gitili Yéesu ma. Gaatu Yéesu ma gí Anbal ma jangatim bina gíni Grist ma.

²⁴ Bima Buul ma saantin ngi bijuwif bembége habe, bigolla haṭa a wi ma asaantin a bboorina Anbal ma gíni Yéesu ma. Bigolla aa hhaṭ. Bii gga a fjaa ffoda. ²⁵ Bibéellindu, bibare bjígi. Jandi bintó mo, Buul wuuntandibà a bboorin wi ma Isay ma saftin yo. Ayaabà : « Bi ma Wúlin Haala ma saantin yo ngi Isay a bboorim bimaammam baa ma, we wéeti asaanta a bboorim baa ma fana. ²⁶ Haala ma yaa san Isay ma tó saanti ngi bimammam bâan ma, anan yaa an ganti bisiim mo, bii ttin ruṅ tag wi ma Haala ma saantin. An ganti biñín mo, bingee biṭa wi ma Haala ma nyaay. ²⁷ Gaatu biloo wi ma gín fnse ma, bidín giiñe, njan glaagi. Birúuf glom bàa ma samindi bimbagi siim. Bibaṅ ggítim bàa ma sam bimbagi biṭa. Gaatu ndi bibiṭa ge, ndi bisiim ge, binhata a hí. Binguunṭa a gtaagím bàa ma, binjóoda a Haala ma, binan haṭa a Haala ma. Mma he nbalbà. Bari bii nnaṅ siima. Birúuf glom bàa ma. We wi tínga bii ṅjóod a Haala san he balbà. »

²⁸ Bima awuuntandimbà wi ma Haala ma saantin yo, Buul yaabà : « Gaatu baa bijuwif ma aa tti fuunṭ san Yéesu ma balbaa, we wi tínga Haala nhíti bâa bihatina Yéesu butim biñan biber, samindi bimada siimni wi ma Haala saantin, binan haṭa a hí ma, he nambà bal. Bég bà nsiimi. »

²⁹ Bima Buul ma saantin asów, biñan ma laslasinde, bari bii gga a fjaa ffoda. Bigolla haṭa a Yéesu ma. Bigolla aa hhaṭa a hí. Bibéellindu.

³⁰ Buul ma, bima anyoonṭe ginysni ftoof ma, atíg ga a hódi willi ma resu usibi, bari angi guunti mo hódi ma. Waatí ngi waatí biñanṭ bigolla binte buti willi ma. Biñanṭ biñóbi gaṭi ngi hí. Abéemdiba bindúba. Asaanti ngi bàa ma a bboorin gilamin Haala ma. ³¹ Asaantíba gwilna Yéesu ma ngi giñoomi gindaṭ. Ayaabà Yéesu, he gí Anbal ma jangatim bina, he gí Ateengin dúniya ma undúba ttu. Hal aa mma jo saanta. Inteeḡ haando.